

T.C
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

EŞLER ARASI ŞİDDETE YÖNELİK
NEDENSELLİK-SORUMLULUK YÜKLEMELERİ
VE EVLİLİK DOYUMU

Tuğçe GÜVEN
2501070086

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. A. Esra İŞMEN GAZİOğLU

İstanbul, 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI 2501070086 numaralı TUĞÇE GÜVEN'İN hazırladığı "EŞLER ARASI ŞİDDETE YÖNELİK NEDENSELLİK – SORUMLULUK YÜKLEMELERİ VE EVLİLİK DOYUMU" konulu YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca 22.06.2010 SALI günü Saat: 10.00'DE yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin ..... KABULU .....'ne* OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
PROF.DR.İRFAN ERDOĞAN	KABUL	
YRD.DOÇ.DR.ESRA İ.GAZİOĞLU	KABUL	
YRD.DOÇ.DR.YASEMİN DERELİOĞLU	KABUL	
YRD.DOÇ.DR.İLKAY SAYMAZ DEMİR	KABUL	
YRD.DOÇ.DR.ÇARE SERTELİN MERCAN	KABUL	

ÖZ

Araştırma, evli bireylerde eşler arası şiddeti mazur görme, ilişki yüklemeleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca eşler arası şiddeti mazur görme, ilişki yüklemeleri ve evlilik doyumu; cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, evlenme biçimi, evlilik süresi, eğitim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, aile içi şiddete tanık olma, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkenleri açısından incelenmiştir.

Örneklem İstanbul ilinde 8 farklı ilk ve ortaöğretim okulunda okuyan öğrencilerin anne ve babalarından oluşmaktadır. Örneklem grubu 344 kişidir. Bireylere, bu çalışmada “İlişkilerde Yükleme Ölçeği”, “Evlilik Yaşamı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği”, uygulanmıştır. Bu ölçeklere ek olarak bazı demografik bilgilerin saptanması için araştırmacı tarafından hazırlanan “ Kişisel Bilgi Formu” da kullanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi, Bağımsız Grup “t” Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis Testi, Çoklu Regresyon Analizi, Post-Hoc Tamhane ve LSD testleri kullanılmıştır.

Yapılan bu araştırmaya göre, Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; İlişkilerde Yükleme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ; Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İlişkilerde yükleme ölçeği suçlama ve genellik alt boyutlarının eşler arası şiddeti mazur görmeyi en yüksek yordama düzeyine sahip değişkenler olduğu bulunmuştur. Ayrıca Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin evlilik doyumu düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme, İlişki Yüklemeleri, Evlilik Doyumu

ABSTRACT

The study was conducted to evaluate the relationship between Excusing Violence between Couples, Relationship Attributions and Marital Satisfaction among married individuals. In addition, Excusing Violence between Couples, Relationship Attributions and Marital Satisfaction were examined in terms of variables such as gender, age, socio-economical level, form of marriage, marriage period, educational background, number of children, working status, witnessing domestic violence, being subject to domestic violence during childhood.

The sample of the study is composed of parents of students attending eight different primary and secondary schools in Istanbul. The sample group is consisting of 344 people. “Excusing Violence between Couples Scale”, “Relationship Attribution Measure” and “Marriage Life Scale” developed by the researcher in this study had been implemented to individuals. In addition to these scales, in order to determine information which is thought to be related to the scales used for individuals participated in the study and some demographical information, “Personal Questionnaire” prepared by the researcher was also used.

Pearson Correlation Matrix, Independent Sample t- Test, One Way ANOVA, Kruskal Wallis Test, Multiple Regression Analysis, Post-Hoc Tamhane and LSD tests were used to analyse the data.

According to this study it is determined that there is a meaningful relationship between Excusing Violence between Couples Scale and Marriage Life Scale in the negative direction; there is a negative relationship between the Relationship Attribution Measure and Marriage Life Scale; there is a meaningful relationship between Excusing Violence between Couples Scale and the Relationship Attribution Measure in the positive direction. It was also founded that the Relationship Attribution Measure sub dimensions of blame and globality are the variables that have the highest predictive level for Excusing Violence between Couples. Moreover

results of the study indicated that Excusing Violence between Couples Scale is a meaningful predictor over Marital Satisfaction level.

Keywords: Excusing Violence between Couples, Relationship Attributions, Marital Satisfaction.

ÖNSÖZ

Merak duygusu bu araştırmanın gerçek çıkış noktasıydı. Yüksek lisans öğrenimim süresince araştırmaya çalıştığım eşler arası şiddet konusuna değişik bir bakış açısıyla bakmama yardımcı olan, araştırmamın her evresinde planlı düzenli ve titiz çalışma prensibiyle bana yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanın Yard. Doç. Dr.Esra İşmen Gazioğlu'na içten teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bilgi birikimleri ve deneyimlerinden yararlanma fırsatı bulduğum, ölçek geliştirme çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen, Çukurova ve İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

İstatistiksel analizler konusunda çalışmama katkı sağlayan değerli hocam Yard. Doç. Dr. Yasemin Derelioğlu'na teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans dönemimde çalışmalarına katkıları olan, anlayışlarını ve desteklerini her zaman hissettiğim sevgili arkadaşlarım Hülya Gezginoglu, Şirin Çiftçi ve Selen Tüzün'e ayrıca Şehit Cengiz Sarıbaş Lisesi yönetimi ve öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans dönem arkadaşlarıma her fırsatta yardımcı ve destekçi olmalarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her aşamasında bana destek olan sevgili arkadaşım Enis Tuştaş'a uygulamalar ve düzenlemeler sırasında yardım ve desteğini esirgemeyen arkadaşlarım Tuğba Ögücü, Seda- Eren Özer ve Elçin Taş'a ayrıca çalışmama katılan tüm anne babalara ve öğrencilere teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans öğrenimim başlangıcı, ilerleyişi ve sonlanışı sırasında her zaman desteğini aldığım sevgili arkadaşlarım Ebru Özbaş ve Funda Dikbaş Hizmetçi'ye teşekkürlerimi sunarım.

Bana her zaman destek olan ve sevgilerini veren sevgili anneciğim ve babacığim Semra ve Erdoğan Güven, ve sevgili ablacığım Tülin Güven Gökmen sizleri çok seviyorum, iyi ki ailemsiniz ve her zaman yanımdasınız.

Son olarak bu zor dönemi tamamladığım ve bu çalışmayı gerçekleştirdiğim için kendime teşekkür etmek istiyorum.

TUĞÇE GÜVEN
İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
İBÖLÜM	10
İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMALAR	10
1.1.Eşler Arası Şiddet Kavramı ve Türleri.....	10
1.1.1.Fiziksel Şiddet.....	11
1.1.2.Duygusal Şiddet.....	11
1.1.3.Sözel Şiddet.....	11
1.1.4.Cinsel Şiddet.....	12
1.1.5.Ekonomik Şiddet.....	12
1.2.Eşler Arası Şiddet Teorileri.....	12
1.2.1.Sosyo-Kültürel Teoriler.....	13
1.2.1.1.Feminist Teori.....	13
1.2.1.2.Güç Teorisi.....	14
1.2.2.Kişisel Düzey Teorileri.....	15
1.2.2.1.Sosyal Öğrenme Teorisi.....	16
1.2.2.2.Arka Plan Teorisi.....	16
1.2.2.3.Kişilik(Tipoloji)Teorileri.....	17
1.2.3.Kişiler Arası Düzey Teorileri.....	18
1.2.3.1.Döngüsel Teori.....	18
1.2.3.2.Sistem Teorisi.....	18
1.3.Eşler Arası Şiddetin Nedenleri.....	23

1.4.Eşler Arası Şiddete Cinsiyetler Açısından Bakmak.....	25
1.5.Eşler Arası Şiddetin Kabulü.....	27
1.5.1.Eşler Arası Şiddeti Kabul Etmede Cinsiyet Farkı.....	27
1.6. Eşler Arası Şiddetin Ölçülmesinde Kullanılan Ölçekler.....	29
1.7.Yükleme.....	33
1.8.Eşler Arası Şiddet ve Yükleme Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Araştırmalar.....	37
1.9.Evlilik Doyumu Kavramı ve Tanımları.....	39
1.10.Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	40
1.10.1.Sosyal Mübadele Kuramı.....	40
1.10.2.Davranışçı Kuram.....	41
1.10.3.Bağlanma Kuramı.....	42
1.10.4.Kriz Kuramı.....	43
1.10.5.Bağlamsal Model.....	43
1.10.6.Yatırım Modeli.....	44
1.10.7.Problem Çözme Modeli.....	44
1.11.Eşler Arası Şiddet ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Araştırmalar.....	45
II.BÖLÜM.....	46
YÖNTEM.....	46
Araştırmanın Modeli.....	46
Evren ve Örneklem.....	46
Veri Toplama Araçları.....	46
Kişisel Bilgi Formu.....	47
Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği.....	47
Ölçeğin Geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar.....	47
İşlem.....	48
Çalışma Grubu.....	48

Güvenirlilik Çalışmaları.....	50
Geçerlik Çalışmaları.....	55
Kapsam Geçerliği.....	55
Yapı Geçerliği.....	55
İlişkilerde Yükleme Ölçeği.....	58
Evlilik Yaşamı Ölçeği.....	59
Uygulama.....	60
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	60
III.BÖLÜM.....	63
BULGULAR.....	63
YORUM.....	95
IV.BÖLÜM.....	102
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	102
KAYNAKÇA.....	107
EKLER.....	122
EK 1-Kişisel Bilgi Formu.....	122
EK 2-Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği.....	124
EK 3-İlişkilerde Yükleme Ölçeği.....	125
EK 4-Evlilik Yaşamı Ölçeği.....	128

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1- Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
Tablo 2- Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Gelir Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
Tablo 3- Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
Tablo 4- Ölçekteki Maddelerin Madde Toplam ve Madde Kalan Değerleri...	51
Tablo 5- Madde Ayırt Ediciliklerini Belirlemek İçin Alt Grup ve Üst Grup Arasında Yapılan t Testi Sonuçları.....	53
Tablo 6- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Maddeleri ve Toplam Puanı Test-Tekrar Test Arasındaki İlişiyi Belirlemek Amacıyla Uygulanan Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları.....	54
Tablo 7- Ölçekteki Maddelerin Faktör Yük Değerleri.....	57
Tablo 8- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğine Ait Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman Değerleri.....	58
Tablo 9- Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo 10- Gelir Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo 11- Evlenme Biçimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 12- Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 13- Çocuk Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 14- Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 15- Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 16- Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 17- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğine Ait Standart Sapma, Ortalama, Minimum ve Maximum Değerler.....	66

Tablo 18- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 19- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 20- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanları ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 21- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	68
Tablo 22- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	69
Tablo 23- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları.....	69
Tablo 24- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanları ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 25- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	70
Tablo 26- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	71
Tablo 27- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları.....	72
Tablo 28- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	73

Tablo 29- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	73
Tablo 30- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	74
Tablo 31- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	75
Tablo 32- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanları ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 33- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA)Sonuçları.....	77
Tablo 34- İlişkilerde Yükleme Ölçeği İstikrar Alt Boyutu Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc LSD Testi Sonuçları.....	78
Tablo 35- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	79
Tablo 36- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanları ile Evlilik süresi (yıl) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 37- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Eğitim Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	81
Tablo 38- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	83
Tablo 39- Suçlama Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları.....	84

Tablo 40- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	85
Tablo 41- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	86
Tablo 42- İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	87
Tablo 43- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	88
Tablo 44- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları İle Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 45- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	89
Tablo 46- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	89
Tablo 47- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları İle Evlilik Süresi Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 48- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Eğitim Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	90
Tablo 49- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	91
Tablo 50- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	91

Tablo 51- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	92
Tablo 52- Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	92
Tablo 53- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarına Göre Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 54- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin Suçlama Alt Testi Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 55- Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin Evlilik Yaşamı Ölçeğinin Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	94

GİRİŞ

Problem

Kişilerin beslenme ve bakım gereksinimlerini karşılayan, güven duygusu veren, beden ve akıl sağlığını koruyan ve geliştiren bir birim olması gereken aile, çoğu kez, her çeşit şiddetin beslendiği ve uygulandığı bir odak olmaktadır. Eşe yönelik şiddet ile çocuğa yönelik şiddet arasında bazı oran değişimleri olsa bile, eşler arası şiddet aile içi şiddetin en yaygın biçimini oluşturmaktadır (Aktaş, 2007). Baig, Shadigian ve Heisler'e (2006) göre ise eşler arası şiddet, işe vuruk tanımlamanın yapılması güç bir kavram olmakla birlikte dünya çapında; kültürün, coğrafyanın, dinin, sosyal ve ekonomik sınırların ötesinde bir problemdir. Dünya Sağlık Örgütü eşler arası şiddeti; tüm sosyal, ekonomik ve kültürel gruplarda ortaya çıkan bir eşin diğerine fiziksel, cinsel ve ya psikolojik olarak zarar vermesi olarak tanımlanmıştır.

Eşler arası şiddetin nedenlerini ortaya koymak için konuyla ilgili literatür incelendiğinde pek çok yaklaşımın, eşler arası şiddeti açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Kültürel düzeydeki açıklamalar, ailenin yapısal-karakteristik özellikleri, dışsal stresörler, sosyalleşme süreci, kişisel düzey ve kişilerarası düzey teorileri gibi yaklaşımlar eşler arası şiddeti açıklamaya çalışmışlardır (Barnett ve Perrin, 1997). Feminist teoride eşler arası şiddeti açıklamaya çalışan değişkenler; kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, cinsiyetler arası güç dengesizliği, toplumun ataerkil inançlarıdır (Dobash ve Dobash, 1977) .Güç teorisine göre ise bu değişkenler; aile içi çatışma, şiddetin sosyal yönden kabulü, cinsiyet eşitsizliği, toplumun eşler arası şiddet hakkındaki inançlarıdır (Straus, 1976). Aile içi çatışma, model alma, cinsiyet rolleri özellikleri ise sosyal öğrenme teorisinin eşler arası şiddeti açıklamak için kullandığı değişkenlerdir (Kalmus, 1984; Mihalic ve Elliott, 1997).

Arka plan teorisi; istismar, saldırganlık geçmişi, psikopatoloji, şiddetin sosyal yönden kabulü, saldırgan kişilik özellikleri, kişiler arası çatışma, ilişki doyumu, yakınlık derecesi, problem çözme becerisi, şiddete yönelik inançlar, iletişim stili gibi

değişkenlerle eşler arası şiddeti açıklamaya çalışmıştır (Stets and Pirog-Good, 1987). Dutton (1995) sınır kişilik organizasyonu teorisi değişkenleri olan güvensiz bağlanma stili, çocukluk ve ergenlik boyunca utanç duygusu ile şiddeti açıklamaya çalışmıştır. Saldırganlık teorisi ise değişkenler olarak; genetik faktörler, erken çocukluk deneyimleri, akran deneyimleri, diğerlerine bağlanma, dürtüsellik, sosyal beceri, kadına-şiddete ilişkin tutumları ele almıştır (Holtzworth-Munroe ve Stuart, 1994; Holtzworth-Munroe ve Meehan, 2004).

Eşler arası şiddet konusunun iki unsuru olan kadın ve erkeğin bir arada değerlendirilmesi için bu çalışmada ise eşler arası şiddet daha çok sistem teorisi ile açıklanmaya çalışılacaktır. Sistem yaklaşımı ekseninde gerçekleştirilmiş bu araştırmada aynı zamanda bir kişinin diğer kişiye şiddet uygulamasının kabul edilemez oluşu, bu eylemi gerçekleştirenin davranışının sorumluluğunu alması gerektiği anlayışı kabul edilmiştir.

Straus (1973) sistem yaklaşımında kadına yönelik şiddetin kişisel bir patolojinin sonucu değil, sistemin bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Sistem teorilerine göre tüm parçalar birbirine bağlı ve homeostatik sistem dengesini devam ettirme rolüne hizmet etmekte ve etkileşim örüntüsünü yansıtmaktadır (Akt: Margolin, Sibner ve Gleberman, 1988).

Görüldüğü gibi eşler arası şiddetin tek bir nedene bağlı olmamakla birlikte çeşitli risk faktörlerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu yönünde bir yaklaşım söz konusudur. Eşler arası şiddetin nedenleri kadar sonuçlarının da ortaya konulması oldukça önemlidir. Kaya ve Kaya'ya (2000) göre eşler arası şiddet tüm toplum kesimlerinde görülen, bunun dışında psikiyatrik hasta kitlesi içinde de karşılaşılabilen bir olgudur. Eşler arası şiddet kurbanlarında birçok ruhsal belirti ve bozukluk oluşabilmektedir. Bu uygulamalara maruz kalan kadınlarda; travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, intihar girişimleri, alkol ve ilaç kötüye kullanımı, çocuklarına yönelik saldırgan davranışlar sık görülen durumlardır. Bunun yanında uyku bozuklukları, isteksizlik, irritabilite sık görülür. Özellikle küçük yaşta evlenen ve bu dönemde şiddete maruz kalan kadınlarda daha belirgin olmak üzere,

somatizasyon bozukluğu, hipokondriyazis, ağrı bozukluğu, konversiyon bozukluğu gibi yeterli tıbbi açıklamanın getirilemediği fiziksel belirtilerle kendini gösteren ruhsal bozukluklar, psikosomatik bozukluklar, distimik bozukluk, anksiyete bozuklukları, uyum bozuklukları, dissosiyatif bozukluklar gibi karmaşık ruhsal durumlar ortaya çıkabilmektedir. Noel ve Yam'a (1992) göre kadın psikiyatri hastalarının %50' sinde şiddete maruz kalma öyküsü vardır ve kadınlardaki intihar girişimlerinin %25'inde dayak söz konusudur (Akt: Işıloğlu, 2006). Araştırmacılar son zamanlarda eşler arası şiddet konusunda bilişsel süreçlerin potansiyel rolünü araştırmaya başlamışlardır. Özellikle şiddet kullanan çiftlerin ilişkilerini incelemek için yüklemeler konusunun araştırılması gerekmektedir (Holtzworth- Munroe ve Hutchinson, 1993).

Fincham ve ark.'na (1997) göre araştırmacıların evlilik içi şiddeti açıklamak için yüklemelerin rolünü araştırması tesadüf değildir. Birçok davranış yükleme işlemiyle bağlantılıdır (olayları meşrulaştırmak için yüklemeleri kullanmak gibi). Bu yüzden şiddet ve yüklemeler arasında güçlü bir bağlantı olduğu öne sürülmektedir.

Eşe yönelik sözel şiddet, fiziksel şiddet ve aile içi şiddet sonucu eşlerin ayrılma konusuyla ilgili olarak yükleme kuramlarından da yaralanılabileceği düşünülmektedir. Fiziksel ve ya sözel şiddetin oluşumunu sağlayacak nedenlere yapılan yüklemeler kadının mı yoksa kocasının mı suçlanabileceğini etkileyebilir. Aile içi şiddet konusunda da bu davranış yüklemeleri önemli roller oynayabilir (Sakallı-Uğurlu ve Ulu, 2003).

Evlilik ilişkisinde yükleme örüntüleri ile ilgili araştırmalar, eşin bir olayla ilgili açıklamalarını içeren (örn:Eş davranışı) nedensellik yüklemeleri ile olayın sorumluluğu ile ilgili olan sorumluluk yüklemelerine odaklaşmaktadır (Tutarel-Kışlak, 1997). Davey ve ark.'na (2001) göre evlilik ilişkisinde bireyin eşine ve ya evlilik olaylarına ilişkin yüklemeleri evlilik niteliğini, evlilik doyumunu yordayan bilişsel bir süreçtir. Literatürde evlilik uyumu-doyumu ve nedensellik-sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çok sayıda araştırma yer almaktadır. Bu

araştırma sonuçlarından bazıları kadınların eşlerini suçladıkları zaman evlilik doyumlarının azaldığı yönündedir (Madden ve Janoff-Bulman, 1981).

Bradbury ve Fincham'a (1990) göre evlilikte görülen uyumsuzlukla ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Bu konuda sıklıkla araştırılan iki önemli konu nedensellik ve sorumluluk yüklemeleridir. Nedensellik yüklemeleri eşin bir olayla ilgili açıklamaları (eş davranışları) içerirken, sorumluluk yüklemeleri ise olayın sorumluluğuyla ilgili olmaktadır. Uyumsuz çiftler olumsuz olayların sebebi olarak eşlerini görmekte; bu durumun sabit, değişmez, ilişkinin pek çok alanını etkileyecek olarak görmekte ve olumsuz olayların etkisini arttırıcı yüklemeler yapmaktadırlar. Uyumlu çiftler ise olumsuz olayların etkisini azaltıcı yüklemeler yapmakta bunun duruma özgü ve değişebilir olacağını belirtmektedirler.

Ülkemizde eşler arası şiddet konusuyla ilgili yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bir çoğu; ailede kadına uygulanan şiddet ve psikiyatrik rahatsızlıklarla ilişkisi, somatizasyon, hamilelikte kadına uygulanan şiddet , kadınlara karşı uygulanan şiddetin türleri ve nedenleri ile ilgilidir (Ayrancı ve ark., 2002 ; Doğanavşarlıgil ve Sertöz, 2007 ; Giray ve ark., 2005; Hıdıroğlu ve ark., 2006 ; Işıloğlu, 2006; Vahip ve Doğanavşarlıgil, 2006).

Görüldüğü gibi bu çalışmalar daha çok erkekten kadına yönelik olan şiddetin türleri, yaygınlığı ve şiddetin meydana geliş sebepleri ve sonuçları ile ilgilidir. Ancak ülkemizde eşler arası şiddet konusunun hem kadın hem de erkek açısından karşılıklı bir süreç olarak ele alındığı, eşlerin eşler arası şiddeti mazur görmeleri, yüklemeleri ve evlilik doyumlarının birlikte ele alındığı çalışmalar yer almamaktadır. Bu nedenlerden dolayı bu araştırma kapsamında evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görmeleri, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görmeleri ile nedensellik-sorumluluk yüklemeleri bunun yanı sıra eşler arası şiddeti mazur görme ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın ilk bölümünde eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği geliştirme çalışması yapılmıştır. Eşler arası şiddeti mazur görme düzeyleriyle nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi belirleme amacı doğrultusunda cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

- 1) Araştırma grubunu oluşturan evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görmeleri, yüklemeleri ve evlilik doyumları arasında ilişki var mıdır?
- 2) Araştırma grubunu oluşturan evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme puanları;
  - a) Cinsiyet
  - b) Yaş
  - c) Gelir düzeyi
  - d) Evlenme biçimi
  - e) Evlilik süresi
  - f) Eğitim durumu
  - g) Çocuk sayısı
  - h) Çalışma durumu
  - i) Kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma
  - j) Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalması açısından farklılaşmakta mıdır?
- 3) Araştırma grubunu oluşturan evli bireylerin nedensellik-sorumluluk yüklemesi puanları;

- a) Cinsiyet
- b) Yaş
- c) Gelir düzeyi
- d) Evlenme biçimi
- e) Evlilik süresi
- f) Eğitim durumu
- g) Çocuk sayısı
- h) Çalışma durumu
- i) Kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma
- j) Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalması açısından farklılaşmakta mıdır?

4) Araştırma grubunu oluşturan evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği (evlilik doyumu) puanları;

- a) Cinsiyet
- b) Yaş
- c) Gelir düzeyi
- d) Evlenme biçimi
- e) Evlilik süresi
- f) Eğitim durumu
- g) Çocuk sayısı
- h) Çalışma durumu
- i) Kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma
- j) Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalması açısından farklılaşmakta mıdır?

5) Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin evlilik doyumunu yordama da anlamlı katkıları bulunmakta mıdır?

6) Odak, istikrar, genellik, kasıt, güdü, suçlama alt boyutlarından oluşan ilişkilerde yüklem ölçeği bireylerin eşler arası şiddeti mazur görmelerini yordamada anlamlı katkıları bulunmakta mıdır?

Önem

Eşler arası şiddet yaygınlığı ve sonuçları nedeniyle önemli bir toplumsal sorun olmakla birlikte bireylerin, toplumun beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Aile Araştırma Kurumu (1995), ailelerin %34' ünde fiziksel şiddet, %53' ünde sözel şiddet olduğunu ve çocukların % 46' sının fiziksel şiddet gördüğünü belirtmiştir (Akt: Vahip ve Doğanavşarlıgil, 2006). Eşler arası şiddetin aile mutluluğunu olumsuz etkileyen bir olgu olmasının yanı sıra çocuklarda yarattığı zararlar da önemli boyutlardadır. Gleason'a (1995) göre eşler arası şiddetten etkilenen çocuklar etkilenmeyenlere göre daha fazla klinik semptom ve davranış problemleri göstermektedir. O'Keefe'e (1994) göre çocukların % 22 sinde agresyon gibi dışa yönelik davranış problemleri, %31 inde ise depresyon gibi içe yönelik davranış problemleri görülmektedir (Akt: Barnet ve Perrin, 1997).

Aile içi şiddetin suç ve sayısal bir problem olarak tanımlanması ile birlikte, farklı alanlardaki birçok bilim adamı şiddetin yaşandığı ailelerin özelliklerini araştırmaya ve ne tür ailelerin daha fazla risk altında olduğunu belirlemeye çalışmaktadırlar. Bu çalışmalar aile içi şiddete neden olan faktörlerin anlaşılabilmesi ve önleyici programların niteliğinin belirlenebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Polat, 2001). Eşler arası şiddetin sonlanması için bireylerin davranışlarının değişmesinin yanında şiddeti mazur gören toplumsal yapının da değişmesi gerekmektedir. Bu çerçevede eşler arası şiddetin bireyler bağlamında ele alınması ve bir problem olarak tanımlanmasının yanı sıra şiddetin kabulü ve eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme durumlarının ortaya konulması oldukça önemlidir.

Ülkemizde eşler arası şiddeti mazur görme ile ilgili yapılan çalışma bulunmamaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde geliştirilen ölçek eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme durumlarının ortaya konmasını sağlayacaktır. Evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme durumları, nedensellik- sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkilerin incelenerek mevcut durumun ortaya

konulmasının sağlıklı aile yapısının oluşmasına katkıda bulunarak bu konuda koruyucu, önleyici ve müdahale edici programlarının geliştirilmesi ve daha ileride bu konu hakkında yapılacak çalışmalara yön verebilmesi açısından önemli olabileceği düşünölmektedir.

Sayıtlar

- 1) Uygulanan ölçeklere kişilerin verdikleri cevaplar, onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
- 2) Eşler Arası şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği özellikleri ölçmede yeterlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) 2008-2009 eğitim öğretim yılı, İstanbul ilinde uygulamaların yapıldığı ilköğretim ve ortaöğretim okullarının sınıflarında bulunan öğrencilerin anne ve babaları ile,
- 2) Bu çalışmada kullanılan Eşler Arası şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Eşler Arası şiddet: Eşler arası şiddet; tüm sosyal, ekonomik ve kültürel gruplarda ortaya çıkan; bir eşin diğerine fiziksel, cinsel ve ya psikolojik olarak zarar vermesi olarak tanımlanmıştır (Büyükgök,2007).

Yükleme: Bireylerin başkalarının davranışlarının ve hatta kendi davranışlarının arasındaki nedenleri anlamak için harcadığı çabaya karşılık gelmektedir (Baron ve Byrne, 2000).

Evlilik Doyumu: Eşler arasında evlilik boyunca devam eden çevresel (birlikte karar alma, baskınlığı, kazanç, çalışma, problemleri paylaşma gibi) ve kişisel (sevgi biçimi, tutumlar, cinsel tatmin, iletişim biçimi, eşlerin birbirlerine kendini ifade etmesi) yönlerden eşlerin elde ettiği psikolojik tatmin (Sokolksy ve Hendrick, 1999).

Kısaltmalar

EASMGÖ: Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği

İYÖ: İlişkilerde Yüklem Ölçeği

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği

I. BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde eşler arası şiddet kavramı ve türleri, eşler arası şiddeti açıklamaya çalışan teoriler, eşler arası şiddetin nedenleri açıklanacaktır. Ayrıca eşler arası şiddetin kabulü, eşler arası şiddet sistemik bakış açısı çerçevesinden açıklanmaya çalışacak, eşler arası şiddeti ölçmede kullanılan yurtiçi-yurtdışı ölçekler tanıtılacak, şiddetin taraflarına karşılıklı olarak kadın ve erkek açısından değerlendirme yapılacaktır.

1.1. EŞLER ARASI ŞİDDET KAVRAMI VE TÜRLERİ

Eşler arası şiddet aileleri ve toplumu çok ciddi bir şekilde etkileyen bir problemdir. Bu yüzden eşler arası şiddetin nedenleri ve risk faktörlerini belirlemek önleyici ve müdahale edici yaklaşımlarda bulunmak açısından oldukça önemlidir (Stith ve ark., 2008). Polat'a (2001) göre eşler arası şiddet; yetişkin bir kişinin yakın ilişkide olduğu diğer bir yetişkin tarafından fiziksel ya da duygusal sorunlara yol açacak şekilde saldırıya uğraması ya da baskı altında tutulmasıdır.

Literatür incelendiği zaman eşler arası şiddetin türlere ayrıldığı görülmektedir. Eşler arası şiddeti çeşitli araştırmacılar farklı türlere ayırmışlardır. Pan, Neidig ve O'Leary (1992) yürütmüş oldukları bir çalışmada eşler arası şiddeti sözel şiddet, hafif düzeyde ve yüksek düzeyde fiziksel şiddet olmak üzere 3 kategoriye ayırmışlardır. Rodenburg ve Fantuzzo (1993) ise farklı bir ölçüm aracı geliştirerek eşler arası şiddeti fiziksel, cinsel, psikolojik ve sözel şiddet olmak üzere 4 kategoriye ayırırken; Aguilar ve Nightingale (1994) ise duygusal, fiziksel ve cinsel şiddet olmak üzere 3 kategoriye ayırmışlardır (Akt: Sherman, 1997).

Genel olarak eşler arası şiddet; fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddet olmak üzere 5 kategoriye ayrılmıştır.

1.1.1. Fiziksel Şiddet

Polat'a (2001) göre fiziksel şiddet; fiziksel olarak ağrı-zarar veren ve ya verebilecek olan her türlü davranış olarak tanımlanırken, Vatandaş' a (2003) göre ise fiziksel şiddet; dövme, tokatlama, tekmeleme, yakma gibi eylemlerin yer aldığı ve beden üzerinde fiziksel etkileri gözlenebilen bir şiddet türüdür.

1.1.2. Duygusal Şiddet

Vatandaş'a (2003) göre duygusal şiddet; eşlerden birisinin diğerine uyguladığı bir şiddet türüdür. En yaygın biçimlerini yetersiz fiziksel ve duygusal ilgi, ihmal, sevgi, sempati, anlayış göstermeme, sınırlı, monoton bir yaşama alanına ve tarzına kapatma oluşturmaktadır. Polat'a (2001) göre ise duygusal şiddet; arkadaşlarını ailesini görmesini engellemek, yapmak istemediği şeylere zorlamak, çocuklarından ayırmakla tehdit etmek, yardıma muhtaç durumda ve ya hasta kişiye yeterli desteği sağlamamak, geldiği toplumsal sınıfı aşağılamak gibi davranışları içermektedir. Yapılan çalışmalar duygusal şiddetin fiziksel şiddetten daha uzun süreli etkileri olduğunu göstermektedir.

1.1.3. Sözel Şiddet

Vatandaş'a (2003) göre sözel şiddetin en yaygın biçimlerini bir eşin diğerine uyguladığı tehdit, aşağılama, küçümseme, alay, bezdirme oluşturmaktadır. Sözel şiddet her şeyden önce eşin özgüvenini yok etmeyi amaçlayan çok etkin bir saldırı yöntemidir.

1.1.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet; bir kişiyi istemediği zaman ve şekilde cinsel ilişkiye zorlama; gebelik ve ya seksüel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunmasına engel olmak gibi davranışları içermektedir (Polat, 2001). Cinsel şiddet ile fiziksel şiddet arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Genellikle önce fiziksel şiddet gerçekleşmekte, fiziksel şiddeti cinsel şiddet takip etmektedir. Fuhuşa zorlama da cinsel şiddetin bir başka biçimini oluşturmaktadır. Fuhuşa zorlamak, kocaların kendi seçtikleri başka erkeklerle eşlerinin cinsel ilişkiye girme talepleri kabul edilmediğinde, dayaktan sonra erkeklerin tecavüzüne uğraması biçiminde gerçekleşmektedir (Vatandaş, 2003).

1.1.5. Ekonomik Şiddet

Son yıllardaki şiddet araştırmalarında kadınların % 6 gibi çok az bir bölümü ekonomik şiddetten yakınmaktadır. Erkek kendisi ve çocuklarıyla ilgili öz bakım hizmetlerinin doğru ve zamanında yerine getirilmesini sağlamak için kadına harçlık vermektedir. Ücretsiz aile işçisi durumundaki kadının, gelirin ne kadar olduğunu bilmeme yanında gelirin nereye harcanacağını da karar verememe gibi bir güçsüzlük içinde olması ekonomik ihmal ve istismar olarak belirtilebilir. Kocanın geliri kadından gizlemesi ekonomik şiddet olarak belirtilmektedir (Aktaş, 2007). Vatandaş'a (2003) göre ise ekonomik şiddet; genellikle eşin karısına uyguladığı; kadını parasız bırakma, kadına ait paranın ve malın elinden alınması, çalışmasına izin verilmemesi gibi davranışları içeren bir şiddet türüdür.

1.2. EŞLER ARASI ŞİDDET TEORİLERİ

Eşler arası şiddeti açıklamaya çalışan çok sayıda yaklaşım bulunmaktadır. Eşler arası şiddeti açıklamaya çalışan bu yaklaşımlar incelendiğinde genel olarak bu yaklaşımları Sosyo-Kültürel Teoriler, Kişisel Düzey Teorileri ve Kişiler Arası Düzey Teorileri genel başlıkları altında ele almak mümkün olmaktadır.

1.2.1. SOSYO-KÜLTÜREL TEORİLER

1.2.1.1. Feminist Teori

Lenton'a (1995) göre en eski ve en bilinen teorilerden biri olan feminist teori, şiddet içeren ilişkileri anlamaya çalışarak ve sosyo kültürel bağlamda bu ilişkilerdeki gelişimi incelemektedir. Bu teoride ataerkil toplumlarda cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizliğinin eşler arası şiddetin ana nedenini destekleyen bir bakış açısı vardır. Mihalic ve Elliott'a (1997) göre cinsiyet rolleri toplum tarafından tanımlanmaktadır ve erkeklerin kadınlar üzerinde güç sahibi bir pozisyonda oldukları çocuklukları boyunca öğretilmiştir. Toplum tarafından tanımlanan cinsiyet rolleri, erkekler tarafından kadına karşı şiddet uygulanmasına ve kadının şiddetin kurbanı olmasına sebep olmaktadır. Feminist teoriye göre erkekler, kadınlar ve aileleri üzerinde kontrolü sağlamak ve güç kullanmak için fiziksel şiddeti kullanmaktadır (Bell ve Naugle, 2008).

Feminist teori eşler arası şiddete erkeğin baskın olması ve kadının bu baskıya boyun eğmesi olarak bakmaktadır ve bu güç eşitsizliği şiddet davranışları olarak ortaya çıkmaktadır. Erkek bu yapıda suç işleyen olarak görülürken kadın ise kurban durumunda olmaktadır. Bu konuda yapılmış birçok araştırmada erkeklerin uyguladıkları cinsel şiddetle güç arasında bir ilişki bulunmuştur (Carlson, 1987; Muehlenhard and Linton, 1987). Feminist teoride kadınlar şiddet uygulasa bile bu durum erkeğin kendilerine şiddet uygulamasının sonucunda kendilerini savunmak amacıyla şiddet uyguladıkları yönündedir (Akt:Shorey ve ark., 2008).

Leonard ve Senchak (1996) ve Smith'e (1990) göre betimsel teoriyi destekleyen ilişkisel araştırmalar erkeklerin eşlerine karşı uyguladıkları fiziksel şiddetin oranı ile ataerkil değerler arasındaki ilişkiyi incelemektedirler. Bazı çalışmaların sonuçları geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen erkeklerin ailelerinin eşler arası şiddetin oluşması için büyük bir risk altında olduklarını göstermektedir. Zosky'e (1999) göre ev işleri koca ve çocukla ilgilenme kadının görevleri arasındadır ve bunların yetersiz yapılması eşe yönelik şiddetin rasyonalize edilmesi için en sık

kullanılan nedenlerdir. Şiddet uygulayan eşlerin şiddet davranışlarını bu tip açıklamalarla akla uygun hale getirmesi şiddetin cinsiyete özgü olduğu açıklamalarını beraberinde getirmiştir. Feminist açıklamalarda aile içi şiddeti ataerkil bir toplumda gücün cinsiyet rolleri arasında eşit dağılmamasına dayandırır (Akt: Büyükgök, 2007).

Feminist kuram erkeğin şiddetinin, erkek egemen toplumlarda cinsler arası eşitsiz ilişkinin devamını sağlamak amacıyla ortaya çıktığını ve bunu sağlamak için devletin hoşgörü ve desteği ile sürdürülen bir baskı aracı olduğunu ileri sürer. Feminist bakış açısı erkek ve kadın cinsiyet rollerinin bir ürünüdür. Bu teoride erkeklerin güçlü ve baskın olması desteklenmektedir. Erkekler toplu içinde çok fazla güce sahiptir, çünkü sosyal normlar erkek şiddetini desteklerler (Lutzker, 2006).

Bazı çalışmaların sonucunda da erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerini, kadınların ve erkeklerin ise ataerkil değerleri kabul etmelerinin eşler arası şiddetin oluşmasında büyük bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Walker'a (1986) göre erkekler güç kazanmak, kendilerini otoriter ve güçlü hissetmek için kadına şiddet uygularlar. Şiddet gücün dışı vurumudur. Çünkü ataerkil toplumlar erkeğe baskın olmayı öğretir, kadını eşit görmez ve kadını baskı altında tutarlar. Feminist perspektife göre, kadınlar ve erkekler arasındaki güç eşitsizliği, toplumda kadına yönelik şiddetin sürekliliğine yol açmaktadır (Akt: Yıldırım, 1998). Bazı çalışmaların sonucunda da erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerini, kadınların ve erkeklerin ise ataerkil değerleri kabul etmelerinin eşler arası şiddetin oluşmasında büyük bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Leonard ve Senchak, 1996; Smith, 1990).

1.2.1.2. Güç Teorisi

Güç teorisi kuramcılarına göre şiddetin kaynağı sadece kültür olmamakla birlikte aile yapısının içinden de kaynaklanmaktadır. Aile içi çatışma, şiddetin sosyal yönden kabulü, cinsiyet eşitsizliği birbirini karşılıklı olarak etkileyerek eşler arası şiddeti meydana getirmektedir. Şiddetin kullanılması çocuklukta yaşanan aile

çatışmalarına tanık olunarak ya da aile içinde fiziksel şiddet deneyimlerinin yaşanarak öğrenildiğine inanılmaktadır. Eşler arasındaki güç dengesizliğinin aile içindeki gerilim miktarını artırdığını böylece eşler arası saldırganlık riskinin arttığını belirtilmektedir (Bell ve Naugle, 2008). Yapılan araştırmalar eşler arası şiddet oranının yüksek olduğu ailelerde çatışmanın ve stresin fazla olduğunu ve düşük sosyo ekonomik duruma sahip olduğunu göstermektedir (Coleman ve Straus, 1986; Gelles, 1980; Leonard ve Senchak, 1996; Mihalic ve Elliott, 1997).

1.2.2. KİŞİSEL DÜZEY TEORİLERİ

Eşler arası şiddetle ilgili yapılan kişisel düzey teorileri, şiddet uygulayan kişiye ve şiddete maruz kalan kişiye özellikle başlangıçta patolojik bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Eşlerine şiddet uygulayan erkekler sadist, pasif-agresif, bağımlılık eğilimi gösteren, patolojik yönde kıskançlığı olan, patolojik bir şekilde pasif ve bağımlı kişiler olarak tanımlanmakta bu durum nörolojik ve biyokimyasal nedenlere dayandırılmaktadır. Benzer bir şekilde şiddete maruz kalan kadınlarda mazoşist, agresif ve olgunlaşmamış negatif kişilik özelliklerine sahip olarak tanımlanmakta; depresyona, anksiyeteye ve alkol kullanımına eğilimli olduklarını göstermektedir. Bu konuyla ilgili yapılan patolojik açıklamaların dışında bazı araştırmacılar atıf faktörlerinden söz etmektedirler. Cinsiyet rollerine yapılan atıflarda ilk olarak erkekler katı, tutucu, geleneksel ve cinsiyet rolleri yönünden kalıp yargıları olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. İkinci olarak şiddetin kabul edilebilirliği hakkındaki atıflar ilişkilerdeki şiddet eğilimini daha çok aydınlatmaktadır. Şiddet gösteren kadın ve erkekler şiddet göstermeyen kadın ve erkeklere göre şiddeti daha fazla onaylamaktadırlar. Üçüncü olarak düşük benlik saygısı şiddet gören kadınlar için problem teşkil etmektedir.

Kişisel düzey teorilerinde şiddet gören kadınlara ilişkin bulgular, şiddet uygulayan erkeklere göre daha fazla değişkenlik göstermektedir. Şiddet uygulanan kadınların karakteristik özelliklerini genelleyip açık ve kesin bir biçimde ifade etmek oldukça zordur. Ancak bazı tanımlamalar şiddet gören kadınların anksiyete

düzeylerinin yüksek olduğunu, düşük ego ve düşük benlik saygısına sahip olduklarını, baş etme mekanizmalarının yetersiz olduğunu ve depresif eğilimli olduklarını belirtmektedir. Ancak bazı araştırmalar bu yönlerden şiddet gören ve görmeyen kadınlar arasında bir fark olmadığını göstermektedir (Margolin, Sibner ve Gleberman, 1988).

1.2.2.1. Sosyal Öğrenme Teorisi

Bu teori ilk olarak Bandura tarafından geliştirilmiş olan sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır. Sosyal öğrenme teorisinin hipotezine göre eşler arası şiddet çocukluk boyunca rol modellerin izlenilmesiyle öğrenilmiştir (Bandura, 1971). Lewis ve Fremouw'a (2001) göre eş istismarına uğrayan ve eş istismarında bulunan kişiler çocukluklarında doğrudan olarak fiziksel şiddete maruz kalmış ya da şiddete tanık olmuşlardır. Bunun sonucunda kişilerin aile içi şiddete ilişkin toleransları gelişmeye ya da şiddeti kabul etmeye başlamaktadırlar. Margolin, Sibner ve Gleberman'a (1988) göre kadın ya da erkeğin sosyal çevresi özellikle de aile üyeleri kişinin davranışını belirlemektedir. Aile üyelerinin model alma, destekleme ve baskı gibi özel mekanizmaları aracılığıyla kişiler eşlerine şiddet uygulayabilmektedirler. Bu bağlamda şiddet nesilden nesile aktarılabilir. Kadın ya da erkek çocukluğunda şiddete maruz kalmışsa ya da eşler arası şiddete tanık olmuşsa şiddet içeren bir evlilik ilişkisi olma ihtimali daha yüksek olabilmektedir. Kuşaklar arası yapılan araştırmaların sonuçları, aile içi şiddete tanık olma ya da bunu doğrudan yaşayan kişilerin gelecekte eş istismarının kurbanı ya da şiddet uygulayan kişi olabileceklerini göstermektedir (Hotaling ve Sugarman, 1986; Kalmus, 1984; Leonard ve Senchak, 1996).

1.2.2.2. Arka Plan Teorisi

Riggs ve O'Leary'nin (1989) geliştirmiş oldukları model, eşler arası şiddeti sosyal öğrenme teorisinin genişletilmiş bir biçimi şeklinde açıklamaya çalışmaktadır. Bu model durumsal ve arka plan faktörleri olmak üzere iki genel bileşeni

tanımlamaktadır. Bu iki bileşen birbirleriyle etkileşim halinde olabilirler ve eşler arası çatışmanın şiddetini etkileyebilirler. Arka plan faktörleri şiddete tanık olmak ya da bu deneyimi yaşamak, agresif kişilik özellikleri, agresyonu önceden kullanma biçimi, psikopatoloji, saldırganlığın sosyal yönden kabulünü içermektedir. Kişiler arası çatışma, ilişki doyumu, yakınlık derecesi, problem çözme becerileri, şiddetin sonuçları ile ilgili kişisel beklentiler, iletişim stilleri gibi tüm durumsal faktörlerin şiddetin başlaması ile ilgili olduğuna inanılmaktadır. Arka plan faktörlerinden; şiddete tanık olmak, saldırganlığı kullanmaya karşı tutumlar, eşler arası saldırganlık, şiddeti önceden kullanmak gibi tüm faktörler eşler arası şiddeti önceden bildirmektedir (Akt: Bell ve Naugle, 2008).

1.2.2.3. Kişilik / Tipoloji Teorileri

Holtzworth-Munroe ve Stuart'a (1994) göre kimlik psikopatolojisi ve kişilik özellikleri kişinin, eşler arası şiddet davranışına yatkınlığını artırabilmektedir. Literatürde Dutton'un sınır kişilik organizasyonu ve saldırganlık teorisi ile Holtzworth-Munroe ve Stuart'ın istismarcının gelişimsel modeli isimli yaklaşımlar yer almaktadır. Bu teoriler eşler arası şiddet uygulamada bağlanmanın rolü, erken çocukluk deneyimleri, dürtüsellik gibi konulara vurgu yapmaktadırlar. Dutton'a (1995) göre bağlanma ve sınır kişilik organizasyonu teorisi eşlerine şiddet uygulayan yetişkinlerin çocuklukları ve ergenlikleri boyunca güvensiz bağlanma stiline sahip olduklarını belirtmektedir. Bu bağlanma stiline sahip olan bireyler sosyal ilişkilerinde yakın olmak isterken aynı zamanda diğer insanlara güvenmemekte ve korku yaşamaktadırlar. Bu durumda sıklıkla yakın ilişkilerde doyumsuzlukla sonuçlanmaktadır. Bu korkulu bağlanma stili şiddetli öfke nöbetleriyle birleşmekte ve kişi ilişkilerinin benzer şekilde başarısızlıkla sonuçlanacağını düşünmektedir.

Şiddet uygulayan kişinin gelişimsel modeline göre; merkezden uzak (genetik faktörler, erken çocukluk yaşamı aile deneyimleri, akran deneyimleri) ve merkeze yakın değişkenler (bağlanma, dürtüsellik, sosyal beceri, kadına ve şiddete karşı tutumlar) eşler arasında şiddet uygulamaya neden olmakla ilişkilidirler. Merkeze

yakın ve uzak değişkenlerin bileşimleri 3 tip (sadece aileye karşı şiddet uygulayan, sınırda kişilik, antisosyal davranış) istismarcı davranıştan birinin gelişmesi ile sonuçlanmaktadır (Holtzworth-Munroe ve Stuart, 1994).

1.2.3. KİŞİLER ARASI DÜZEY TEORİLERİ

Kişilerarası düzey teorileri insanlar arasındaki etkileşimle ilgili olmakla beraber 3 kategoride değerlendirilmektedir. Bu kategoriler; sosyal öğrenme teorisi, sistem teorisi ve döngüsel teoridir. Sosyal öğrenme teorisine daha önce değinildiği döngüsel teori ve sistem teorisi bu bölümde açıklanacaktır.

1.2.3.1. Döngüsel Teori

Walker'a (1979) göre şiddet döngüsü üç farklı aşamada meydana gelmektedir. İlk aşama gerilim artışının olduğu aşamadır (örn: fiziksel şiddet). Bu aşamada kadın eşinin davranışı kontrol edebileceği yönünde gerçekçi olmayan bir inanca kapılmaktadır. İkinci aşamada şiddet devam etmektedir. Son aşamada ise şiddet uygulayan eş özür dilemekte ve pişmanlığını ifade etmektedir. Bu aşamada gerilim yer almamaktadır (Akt: Margolin, Sibner ve Gleberman, 1988).

1.2.3.2. Sistem Teorisi

Bu bölümde, eşler arası şiddete ilişkin çeşitli sistem yaklaşımları gözden geçirilecektir. Tartışmanın odak noktası, ortaya çıkan süreçler ve bir şiddet ilişkisinde olaylar ve kişiler arasındaki ilişkidir. Genel olarak sistem teorileri, başlangıçtaki bir uyumsuz davranışın çoğunlukla, öğrenmeyle şans eseri oluşmuş az miktarda düzensiz bir davranışa tepki biçimleri arasındaki etkileşimden kaynaklandığını öne sürmektedir (Giles-Sims, 1983; Hoffman, 1981). Sosyal

organizasyonlar öngörülebilirlik ve iletişim biçimleri tesis etme eğilimindeyken (Hoffman, 1981), bu rastgele davranışlardan bazıları aile etkileşiminin düzenli, kurala dayalı bölümlerinin bir parçası haline gelmektedir. Bu genellikle bu davranışlar sistemde acil bir amaca hizmet ettiği için olmaktadır –örneğin, dövme eylemi bir stres giderici olarak işlev görmektedir. Belirlenmiş davranışlardan sapmalara, özellikle bunlar çarpıcı ve aşırıysa (örneğin; ilişkiyi bitirmek ya da dayatmacılık), eş sisteminin mevcut düzeni devam ettirme eğilimiyle güçlü bir şekilde karşı koyulur. Bateson’un (1972) şizmogenesis (ayrılarak yeniden doğmak) kavramı, şiddet döngüsünü karakterize eden tırmanma süreci için olası bir açıklama sunmaktadır. Bateson (1958) şizmogenesisi “bireyler arasında artan etkileşimden kaynaklanan birey davranışı normlarındaki bir farklılaşma süreci” olarak tanımlamıştır. Bu kavram bir çifte uygulandığında, eşler arasında üstel biçimde karşılıklı tepkiler oluşmaktadır, örneğin, eşlerden birinin eylemi diğerinde bir tepkiyi tetiklemekte, bu da eşlerden ilkinde çok daha şiddetli bir tepkiyi tetiklemektedir. Bu karşılıklı tepki süreci, iki katılımcı arasında rekabet veya çekişmeyle karakterize edilen simetrik ve açık baskın bir itaatkar dinamiğin ağır bastığı tamamlayıcı olmak üzere iki türe ayrılabilir (Akt: Lawson, 1989).

Eğer, Bateson’un (1972) belirttiği gibi, “ itaatkarlık daha fazla dayatmacılığı ve bu da karşılığında daha fazla itaatkarlığı teşvik edecekse”, bazı eşler itaatkar tepkileri nedeniyle şiddete maruz kalabilir (Everstine ve Eversitine, 1983). Baskın eş, diğer eşin yetersiz olarak algıladığı davranışı karşısında öfkelenmektedir. Şiddete cevaben, itaatkar eş baskın eşi daha da itaatkar davranarak memnun etmeye ve yatıştırmaya çalışmakta bu da bu tamamlayıcı döngüde daha fazla öfke ve daha fazla şiddetle sonuçlanmaktadır. Hal böyleyken, çiftin birinin diğerine sahip olması gerektiği mantıkdışı korkusuna dayanan mevcut ilişki modelini çaresizce sürdürme girişimleriyle (Everstine ve Eversitine, 1983), bu işlevsel olmayan biçim tırmanmaya ve daha da kontrolden çıkarak gidip gelmeye devam etmektedir. Coleman (1980) bu evlilik ilişkisini, eşlerin uygun bir şekilde farklılaşmasını gerektiren “aşırı ortak yaşam evliliği” olarak nitelendirmektedir. Farklılaşmama, bireylerin kimliklerinin birbirlerinden bağımsız hareket etmekte çok zorlanacak kadar iç içe geçtiği aşırı bir duygusal yapışıklık olarak görülebilir (Bowen, 1978). Sağlıklı derecede bir

farklılaşma, yoğun bir kişilerarası ilişkiye girmenin yanı sıra bağımsız davranmak ve düşünmek için gereken duygusal özgürlüğe de imkan veren bir “Ben” konumuna sahip olunmasını sağlar. Birbirine aşırı bağlı (farklılaşmamış) bir çiftte, genellikle simetrik bir ilişkiye yönelik en ufak bir hareket, şiddet uygulama da olabilecek düzenleyici mekanizmalara başvurmaktadır. Farklılaşmama aynı zamanda eşlerden biriyle kendi ailesi arasında da ortaya çıkabilir. Çoğu zaman çiftler ebeveynlerinden biri ya da her ikisiyle çözümlenmemiş duygusal tıkanmışlıklarıyla evliliğe girerler. Ebeveynlere aşırı bağlılık, çoğunlukla çiftin değişme girişimlerini engelleyebilir ve çiftin şiddet döngüsünde çok önemli bir rol oynayabilir (Cook ve Cook, 1984). Nesiller arası koalisyonlar bir eşin ve/veya ebeveynin dışlanmasına ve böylece aile üyeleri arasında gerilimin tırmanmasına yol açabilir. Örneğin, bir eş evlilik sırlarını ebeveynlerden biriyle paylaşarak hem diğer eşi hem de diğer ebeveyni dışlayabilir. Eşler arasında ve eşlerle ebeveynler arasında farklılaşmamaya ek olarak, eşlerden birinin fazla baskın veya yetkin olmasıyla da bir şiddet olayı ortaya çıkabilir. Bu eşin yetkinliği tamamlayıcılığı zorlayarak daha simetrik bir ilişkiye yol açabilir (Weitzman ve Dren, 1982). Eğer eşlerden biri, çoğunlukla koca, strese bir şiddet biçimiyle karşılık vermeyi öğrenmişse, o halde dövme, tamamlayıcı düzenlemeye ve sistemin dengesine yönelik bir tehdide cevaben bir çözüm girişimi olarak görülebilir. Ancak eşlerden birinin tek taraflı kontrolü tartışmasız kabul edilirse, o zaman homeostatik dengenin korunması sebebiyle şiddetin ortaya çıkma ihtimali daha düşüktür (Akt: Lawson, 1989).

Hoffman’a (1981) göre tamamlayıcı ilişkinin bu biçimini destekleyici şekilde eş dövmenin çoğunlukla bir yetersiz eş (istismarcı), bir şekilde fazla yeterli eş (istismara uğrayan eş) karşısında kendini aşağı hisseden, çoğunlukla erkek ile karakterize edildiğini ileri sürer. Bu durumda kadın (fazla yeterli olan) kendini güvensiz hisseder ve kendisine aşırı bağımlı bir kocaya ihtiyaç duyar. Dövme döngüsü, koca, karısının “fazlaca yeterli” davranışı sebebiyle, karısıyla ilişkisinde kendisini aşırı derecede aşağı hissettiğinde ortaya çıkar. Bu düzenleme dövülen eş tarafından kabul edilir ve neticede ortaya çıkan sindirilmişlik ve güçsüzlük hissiyatı ilişki için bir güvenlik teminatı işlevi görür (Akt: Lawson, 1989).

Hornung, McCullough ve Sugimoto'nun araştırmaları (1981), aşırı yeterli-yetersiz fenomenini ampirik olarak desteklemekte ve eşlerden birinin statü tutarsızlığının ve eşler arasındaki statü uyumsuzluğunun eş dövme riskini artırdığını ileri sürmektedir. Bobele (1987), Everstine ve Eversitine (1983) dövmenin belirli bir sorun için sınırlı bir dizi çözüm tarafından devam ettirildiği şeklindeki sistem yaklaşımını desteklemektedir. Keeney ve Ross (1985), bir sorun kavramı içinde gömülü olmanın bir çözüm fikri olduğunu ileri sürer. Bir sorun/çözüm bütünü, belirli bir bağlam içine gömülüdür ve sorun için belirli bir sınıf çözüm taşır (Watzlawick, Weakland ve Fisch, 1974). Bu nedenle, bir soruna belirli bir sınıf çözüm, sorunun bağlamı göz önüne alındığında çoğunlukla sorun durumuna uygulanabilir yegane tepki olarak görülür. Genellikle, bir çözüm başarısız olursa, bireyler çoğunlukla çözümün kendisinden çok kendilerinin veya diğerlerinin çözümü uygulama biçimini suçlarlar. Sonuç olarak, bireyler aynı çözümü kullanarak daha çok şey yapmaya çalışmaya devam edebilir veya daha fazla çaba sarf edebilir çünkü sorunun bağlamını anlayış biçimleri göz önüne alındığında o çözümün işe yarayacağını düşünürler (Bobele, 1987). Eşlerin ilişkinin tamamlayıcı kurallarının bozulmasından kaynaklanan her türlü tepkisi, eşler tarafından bir çözüm olarak görülebilir. Dövmek çoğunlukla en mantıklı ve uygulanabilir çözüm olarak görülmektedir (Akt: Lawson, 1989).

Özetle, eşler arası şiddete ilişkin sistem yaklaşımı, eşler arası şiddetin bir kişilerarası ilişki bağlamı içinde ortaya çıktığını savunur. Başlangıçtaki kötü davranış, öğrenme ve şans eseri ortaya çıkmış olabilecek bir miktar anormal davranışlar olan tepkilerin etkileşimidir. Bir dövme tepkisi bir amaca (örn. Gerilim azaltma) hizmet ediyor olması ve bir sistemin dengesini devam ettirme eğilimi nedeniyle ailenin yerleşik etkileşim biçiminin bir parçası haline gelir. İstismar döngüsünün tırmanma niteliği eşler arasında karşılıklı tepkilerle devam ettirilir, öyle ki eşlerden birinin itaatkarlığı daha fazla dayatmacılığı ve böylelikle dövmeyi teşvik eder (Akt: Lawson, 1989).

Bazı durumlarda, istismarcı eşi yatıştırma ve memnun etme girişimleri şiddetin daha fazla tırmanmasını ve dalgalanmasını teşvik eder. Bu tamamlayıcı

(aşırı yeterli/yetersiz) ilişkiye yönelik olarak algılanan herhangi bir tehdit, döven kişinin ilişkiyi tekrar dengelemek ve böylece sistemin dengesini korumak için şiddet uygulama çözümüne başvurmasıyla sonuçlanır. Buna ek olarak, eşler arasında veya eşlerin aileleriyle aralarında sağlıklı bir farklılaşmanın olmaması, eşlerin duygusal aşırı bağımlılığının ve eşlerden birini veya diğerini dışlayan nesiller arası koalisyonların temelini oluşturabilir. Ayrıca eşlerden birinin tek taraflı kontrolü ve statü uyumluluğu şiddet olayı yaşanması şansını azaltır. Böylece, çiftin bir biçimde tamamlayıcılığı koruması, ilişkinin güvenliği açısından çok önemlidir (Akt: Lawson, 1989). Margolin, Sibner ve Gleberman'a (1988) göre de sistem yaklaşımı kadına yönelik şiddetin kişisel bir patolojinin sonucu değil, sistemin bir ürünü olduğu belirtmektedir. Sistem teorilerine göre tüm parçalar birbirine bağlı ve homeostatik sistem dengesini devam ettirme rolüne hizmet etmekte ve etkileşim örüntüsünü yansıtmaktadır. Kadına yönelik şiddet sistemi için bazı araştırmacılar karakteristik özellikler tanımlamışlardır. Şiddet içeren ilişkilerin birçoğunda zayıf iletişim, olayları çarpıtma ve yanlış anlama, duyguları doğrudan olmayan şekillerde ifade etme yaygın olarak yer almaktadır. Birbirlerine karşı şiddet uygulayan çiftler kapalı sistemlerde bulunmakta ve aralarında esnek olmayan kurallar ve katı sınırlar yer almaktadır. Özellikle de şiddet içeren ilişkilerini gizlemeye çalışmaktadırlar.

Genel olarak bakıldığında doğrusal-nedensel yaklaşımlar eş istismarını açıklarken erkeklerin eşlerine şiddet uygulama davranışlarının nedenlerini onların psikolojik özellikleri ile açıklamakta, kurbanın ve istismarcının nedensel özelliklerine odaklanmaktadır. Bunun dışında şiddet davranışının sosyalleşme süreci ile öğrenilmiş olduğunu ve şiddet uygulayan kişilerin biyolojik olarak saldırganlığa eğilimli olduklarını ileri sürmektedir. Ancak birçok araştırmacı için sistem yaklaşımı eş istismarını en iyi açıklayan bakış açısı olabilmektedir ve bu bakış açısına göre eş istismarı ilişkisel bir problem olarak meydana gelmektedir. Sistemik ortak bir açıklamaya göre ilişkilerdeki istismar birbirini tamamlayıcı olarak tipik özelliklerle meydana gelmekte, ilişkide eşlerden biri itaatkar iken diğeri zorlayan taraf olmaktadır. Tamamlayıcı ilişkinin doğası sistem üyesi olarak gerilim inşa edebilmekte, diğeri üyenin davranışına cevap olarak mutsuzluk ya da giderek artan bir şekilde saldırganlık ya da itaatkarlık olabilmektedir. Sistemik bir

kavramsallaştırma failin kurbanı vururken ki şiddet olayına neden olan şeyleri yanıtlamakta, sistem yaklaşımının temeli de eşler arası ilişkiye odaklanmaktadır (Sexton, 1994).

1.3. EŞLER ARASI ŞİDDETİN NEDENLERİ

Eşler arası şiddetin nedenleri araştırıldığı zaman, makro düzeydeki teoriler (kültürel düzeydeki açıklamalar, ailenin yapısal-karakteristik özellikleri, dışsal stresörler) ve mikro düzeydeki teoriler (sosyalleşme, kişisel düzey ve kişilerarası düzey teorileri) eşler arası şiddeti açıklamaya çalışmışlardır. Aşağıda yer alan değişkenlerle de eşler arası şiddetin nedenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sosyal Yapı Değişkenleri: Yaş, cinsiyet, ırk ve etnik köken olarak karşımıza çıkmakta, bu faktörler eşler arası şiddetin örüntüsünü ve oranını açıklamaya çalışmakta ancak tamamıyla şiddetin uygulanacağını ya da şiddete maruz kalınacağını kesin olarak belirlenemeyeceğini belirtmektedir.

Yaş: Eşler arası şiddet suçu genelde 18-30 yaşları arasında meydana gelmektedir.

Cinsiyet: Erkeklerden kadınlara yönelik olan şiddetin daha fazla olduğu belirtilmektedir.

Sosyo-Ekonomik Düzey: Ulusal aile içi şiddet araştırma verilerine göre eşler arası şiddet düşük sosyo-ekonomik düzeyde daha fazla görülmektedir.

Irk ve Etnik Köken: Irk ve etnik kökenle ilgili çalışmalar spekülasyon olmakla birlikte bazı çalışmalar azınlık olan ailelerin şiddete daha çok eğilimli olduklarını, özellikle şiddetin düzeyinin fazla olduğunu göstermektedir. Demografik faktörler kontrol altına alındığı zaman azınlıklar, azınlık olmayanlardan daha fazla şiddet kullanmamakta olduğu belirtilmektedir.

Kültürel Değişkenler: Kültürel faktörler de eşler arası şiddeti açıklamaya çalışmaktadır. Bazı kültürlerde şiddet kabul edilirken, bazı kültürlerde kabul edilmemektedir.

Evlilik İçi Şiddetin Kabulü: Bazı çiftler bir miktar evlilik içi şiddeti kabul etmektedirler. Şiddet göstermeyi ya da kendini savunmayı şiddetin tipik bir örneği olarak görmektedirler.

Ataerkil Toplum: Evlilik içi şiddetin kabul edilmesinin kaynağında ataerkil toplum düzeni olabilmektedir. Şiddet uygulayan erkek kontrolü sağlayarak ve eşini cezalandırarak doğru şekilde davrandığını düşünebilmektedir.

Bazı ataerkil teoriler eşler arası şiddeti açıklamada yetersiz kalmaktadırlar. Ataerkil düzen kadınlara yönelik şiddet için hazırlayıcı baskın bir sebep olsaydı, erkeklerin çok büyük bir çoğunluğu sosyalizasyon sürecinde baskın bir erkek olurlardı. Bu durum ataerkil toplum düzeninin evlilik içi şiddetin tek nedeni olmadığını göstermektedir.

Sosyalleşme: Sosyalleşme süreci evlilik içi şiddeti açıklamada çok önemli bir rol oynamaktadır. Sosyalleşme süreci konusunda bilişsel ya da tutumla ilgili değişkenlerin rolleri de araştırılmaya başlanmıştır. Etkisiz problem çözme yöntemleri çocuklukta öğrenilerek yetişkin ilişkilerine taşındığını ve bu etkisiz yöntemlerin kadına yönelik şiddete neden olabileceğini belirtilmektedir.

Alkol ve Uyuşturucu Kullanımı: Araştırmalar alkol ve uyuşturucu kullanımının eşler arası şiddet üzerindeki rolüne değinmişlerdir. Eşler arası şiddetle ilgili suçların birçoğu eşler alkollüken işlenmektedir. Alkol kullanımı saldırgan davranışları arttırmaktadır.

Eşler Arası Etkileşim Örüntüsü: Eşler arası şiddeti anlamaya çalışma da evlilik sisteminde eşler arasındaki iletişimi değerlendirme, eşlerden sadece birinin saldırgan davranışını değerlendirmeden daha önemlidir. Eşler arası şiddeti açıklamada eşler

arası etkileşimin içinde yer alan birçok örüntü bulunmaktadır. Yetersiz iletişim eşler arası şiddetin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır. Eşler arası iletişim becerilerinin zayıf olduğu çiftlerde şiddet daha çok meydana gelmektedir (Sherman, 1997).

O'Leary (1988) ise eşler arası şiddetin gerçekleşmesinde model alma yoluyla şiddetin öğrenilmesi, kişisel saldırganlık stili, stres, alkol kullanımı ve ilişkilerdeki doyumsuzluğun etkili olduğunu belirtmektedir.

1.4. EŞLER ARASI ŞİDDETE CİNSİYETLER AÇISINDAN BAKMAK

Straus ve Kurz'a (1993) göre eşler arası şiddetin kadın ve erkek için karşılıklı olabileceği konusu sosyologlar ve feminist araştırmacılar tarafından tartışılmaya devam etmektedir. Feminist araştırmacılara göre eşler arası şiddet problemi gerçekte karşılıklı değil, kadına yönelik olan şiddettir. Özellikle bazı çalışmalar kadınların daha sıklıkla erkeğin şiddetine maruz kaldığını göstermektedir. Ancak Steinmetz (1977) bazı erkeklerin de şiddete uğradığını ve şiddete uğrayan erkeklerle, şiddete uğrayan kadın sendromlarının karşılaştırılabilir olduğu konusunu kanıtlamaya çalışılmıştır (Akt: Sherman, 1997).

Feminist yaklaşımlar kadına yönelik şiddeti konu almakta ve cinsiyet rolleri sonucu bu durumun ortaya çıktığını savunmakta iken, feminist olmayan yaklaşımlar kadına yönelik şiddet terimini kullanmak yerine eşler arası şiddet terimini kullanmakta ve bu konuyu sistem yaklaşımı perspektifinden açıklamaya çalışmaktadır (Breines ve Gordon,1983). Uzmanlar kadınlarında aynı erkekler gibi eşlerine şiddet uygulayabilir olduğunu tartışmakta, erkeklerin ve kadınların benzer şekilde eşleri tarafından şiddete maruz kalabileceklerini belirtmektedirler. Buna dayalı olarak şiddete uğrayan kadın terimi yerine eşler arası şiddet ya da aile içi şiddet gibi terimler kullanılabilir. Ancak bu konuda kadınlar ve erkeklerin

kullandıkları şiddetin derecesinin farklı olabileceği ya da kadının kendini savunmak için şiddet kullandığı yönünde de tartışmalar yer almaktadır (Tjaden ve Thoennes, 2000)

Bu konuda yapılan çalışmalardan birçoğu batı ülkelerinde gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu araştırmalardan bazıları yer almaktadır.

Tjaden ve Thoennes (2000) kadın ve erkeklerin birbirlerine uyguladıkları şiddetin türü, fiziksel ve cinsel şiddetin sıklığı ve oranlarıyla ilgili bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda kadın ve erkeklerin birbirlerine şiddet uyguladıkları ancak erkeklerin uyguladıkları şiddetin oranlarının ve sıklığının daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. Vivian ve Langhinrichsen-Rohling'e (1994) göre ise, erkeklerde kadınlar gibi eşler arası şiddeti yaşamaktadır. Ancak kadınlar erkeklere göre yaşadıkları şiddetin olumsuz etkilerini daha çok ifade etmektedir. Toplum temelli araştırmalar eşler arası şiddetin, belirli bir cinse ya da popülasyona ait olmadığı, kadın ve erkeğin eşit derecede eşler arası şiddeti meydana getirdiği sonucuna ulaşmışlardır (Archer, 2000; Corrado ve ark., 1996 ; Schumacher ve Leonard, 2005).

Kadın ve erkeğin uyguladıkları şiddetin oranı, sıklığı, doğası ve şiddeti benzerlikler göstermektedir. Straus ve Gelles'e (1990) göre diğer bir yandan, kadının uygulamış olduğu şiddet dışlanmakta, gülünç olarak görülmekte, önemsiz bulunmakta ya da meşrulaştırılmaktadır. Muhtemel olarak kadın ve erkeğin eşit derecede şiddet uyguladığını belirten öncü araştırmalar yok sayılmaktadır. Johnson'a (2006) göre eşler, farklı şiddet türlerini kullanıyor olabilmekte ve eşler arası şiddet ortak bir şekilde gerçekleşebilmektedir (Akt: Robertson ve Murachver, 2009).

Swan ve Snow'a (2006) göre kapsamlı bir teoride kadınların eşlerine uyguladıkları şiddet sadece fiziksel şiddet çevresinde değerlendirilmemeli şiddetin diğer türleri de ele alınmalıdır. Kadınların eşlerine ya da eşlerinin kadınlara uyguladıkları şiddetin anlaşılması için; kadının ilişki hikayesi, çocukluğundaki istismar yaşantıları ya da şiddete uğradığı yetişkinlikteki önceki ilişkileri, şiddet

kullanmaya ilişkin motivasyonu, şiddet görmesi sonucunun kendine, eşine ya da çocuğuna davranışlarına ilişkin yansıması, etnik kökeni, sosyal sınıfı gibi geniş bir kapsamda ele alınmalıdır.

1.5. EŞLER ARASI ŞİDDETİN KABULÜ

Eşler arası şiddetin yapısı ve oranlarıyla ilgili çok fazla çalışma yapılmasına rağmen eşler arası şiddete yönelik tutumlar ve şiddetin kabul derecesi ile ilgili çok az araştırma bulunmaktadır. Şiddet evlilik ilişkisinde sıklıkla olabilen ve uzun süre boyunca devam eden bir durum olabilmektedir. Bu açıdan eşler arası şiddete yönelik tutumların incelenmesi oldukça önemlidir (Merten ve Williams, 2009).

1.5.1. Eşler Arası Şiddeti Kabul Etmede Cinsiyet Farkı

Erkeklerin ve kadınların eşler arası şiddet konusunda rollerinin belirlenebilmesi için, eşler arası şiddetin kabulüne ilişkin algılarının incelenmesi oldukça önemlidir. Kadınlara şiddet uygulayan erkeklerin şiddeti kabul etmesi ergenlik yıllarına dayanmaktadır. Ergen erkekler, ergen kızlara göre şiddeti daha çok tolere etmektedirler. Merten'nin (2008) yaptığı araştırmada kadın ve erkekler, kadınların erkeklere uyguladıkları şiddeti, erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetten daha çok kabul ettikleri sonucunu elde etmiştir. Özellikle erkekler, kadından erkeğe yönelik olan şiddeti erkek başlatmışsa daha çok kabul etmektedirler. Locke ve Richman'a (1999) göre kadınların kadınlara daha çok pozitif bir bakış açısıyla bakmaya eğilimli olduğu, erkekten kadına yönelik olan şiddete karşı daha olumsuz bir tutuma sahip olduğu, erkeği daha çok suçladığı ve şiddet olayına daha ciddi bakmakta olduğu sonucu elde edilmiştir. Genel olarak şiddet uygulayan kişi kadın ya da erkek olsun erkeklerin şiddeti kabul etmeye karşı daha çok olumlu tutum içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kadınların erkeklere göre cinsiyet ayrımcılığına karşı daha fazla tepkili olmalarından kaynaklanıyor olabilmektedir. Şiddeti meşrulaştırma (justification) şiddeti kabul etmek için önemli bir etkidir. Kendini savunma (self-

defense) ve kışkırtma (provocation) kadınları ve erkekleri diğer şiddeti meşrulaştırma yöntemlerine göre daha çok etkilemektedir. Kadınlar, erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddeti daha az meşrulaştırıp tepkisel olabilmektedirler. Ayrıca kadınların erkeklere uyguladıkları şiddet konusunda kadınları daha haklı görebilmektedirler (Akt: Merten ve Williams, 2009).

Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında zaman; Merten ve Williams (2009) üniversite okuyan kadın ve erkekler arasında eşler arası şiddetin kabulü ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma sonucunda; erkeklerin kadına şiddet uyguladığı durumlarda erkeklerin şiddeti kabul etme durumları kadınlardan anlamlı derecede yüksektir. Yani erkeklerin kadınlara şiddet uygulamasını erkekler daha fazla kabul etmektedirler. Kadınların erkeklere şiddet uyguladıkları durumlarda yine erkeklerin şiddeti kabul etme durumları kadınlardan anlamlı derecede yüksektir. Yani kadınların erkeklere şiddet uygulamasını da yine erkekler daha fazla kabul etmektedirler.

Simon ve ark.'nın (2001) yapmış oldukları çalışmada yetişkinler içinde büyük bir oran, özellikle eşlerden öncelikli olarak biri şiddeti başlattıysa yakın ilişkilerde şiddet içeren davranışların bazı şekillerini kabul etmektedirler. Eşler arası şiddet kendini savunma aracı ya da misilleme için kullanıldıysa daha çok kabul edilebilir olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Kendini savunmak için şiddet kullanımı şiddeti meşrulaştırmanın (justification) yasal bir yolu gibi görünmektedir ve şiddetin diğer biçimlerinden daha çok onaylanmaktadır. Ayrıca düşük gelire ve düşük eğitim durumuna sahip olan kişilerin eşler arası şiddeti kabul etmeye daha eğilimli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak bakıldığında eşler arası şiddeti açıklamada ve şiddetin kabulü konusunda kadınlar ve erkekler arasında bazı farklar söz konusudur. Genel olarak araştırmalar erkeklerin, erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddeti ve kadınların erkeklere uyguladıkları şiddeti daha çok kabul ettikleri sonucuna ulaşmaktadırlar. Ayrıca şiddetin kabulü sırasında kendini savunma ve şiddeti meşrulaştırmanın önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

1.6. EŞLER ARASI ŞİDDETİN ÖLÇÜLMESİNDE KULLANILAN ÖLÇEKLER

Bu araştırma da kullanılmak üzere geliştirilmiş olan Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği (EAŞMGÖ) yapısal açıdan geliştirilmeden önce yurt içinde ve yurtdışında dışında bu konu ile ilgili kullanılan benzer ölçekler incelenmiştir. Bu bölümde bu ölçekler hakkında bilgi verilmesinin bundan sonraki yapılacak çalışmalara yol göstermesi açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1) Attitudes Toward Wife Beating (Eş Dövmeye İlişkin Tutumlar Ölçeği)

Haj-Yahia (1988) tarafından geliştirilen ve Sakallı (2001) tarafından uyarlanan bir ölçektir. Kadınların eşleri tarafından dövülmesi ile ilgili tutumları ölçmek için kullanılmaktadır (Büyüksahin, 2004).

2) Attitudes Toward Wife Abuse Scale (Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği)

Sakallı-Uğurlu ve Ulu (2003) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Bu ölçek evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekteki bazı maddeler daha önceden Briere (1987) tarafından geliştirilmiş olan “Evlili Kadınların İstismarına İlişkin Tutumlar” ölçeğinden alınmıştır (Büyüksahin, 2004)

3) Marital Violence Inventory (IVS) (Eşler Arası Şiddet Ölçeği)

Eşler arası fiziksel ve duygusal şiddetin varlığını ölçmeye yönelik olan bir ölçektir. Ölçekte 21 adet soru yer almaktadır. Eşler arası fiziksel ve duygusal şiddetin sıklığı da ölçülmeye çalışılmıştır (Machado ve ark, 2007).

4) Scale Of Beliefs About Marital Violence (ECVC) (Eşler Arası Şiddete Yönelik İnanç Ölçeği)

Eşler arası şiddetin desteklenmesinin derecesini ölçen 25 maddeden oluşan 5' li likert tipi bir ölçektir. Ölçek eşler arası şiddeti destekleyen, meşrulaştıran ve indirgeyen maddeler yer almaktadır. Ölçeğin; kadına karşı şiddeti meşrulaştırma, aile gizliliği doğrultusunda şiddeti meşrulaştırma, şiddeti dış kaynaklara yükleyerek şiddeti meşrulaştırma, şiddet içerikli olayların derecesini indirgeme olan 4 adet alt ölçeği bulunmaktadır (Machado ve ark, 2007).

5) The Conflict Tactics Scale (Çatışma Yöntemleri Ölçeği)

Gelles ve Straus (1979) tarafından geliştirilen bu ölçek aile içi şiddet konusunda yapılan araştırmalarda en sık kullanılan ölçektir. Farklı topluluklara uygulanarak geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekte sözel ve fiziksel şiddet ile ilgili bölümler yer almaktadır. Straus ve Colleagues (1996) tarafından ölçekte bazı değişiklikler yapılarak CTS2 oluşturulmuştur. Ölçeğe şiddetin dereceleri ve cinsel şiddet gibi maddeler eklenmiştir (Straus ve ark., 1996).

6) Severity Of Violence Against Women Scale (SVAWS) (Kadına Yönelik Şiddetin Derecesi Ölçeği)

Bu ölçek şiddetin derecesini ölçmek amacıyla daha hassas bir değerlendirme için oluşturulmuştur. Ölçekte sembolik şiddeti tanımlayan 9 adet alt ölçek yer almaktadır. Bunlar; hafif-orta-ciddi seviyede korkutma, hafif-orta-ciddi seviyede fiziksel şiddet ve hafif-orta-yüksek seviyede cinsel şiddettir. Bu ölçekte maddeler fiziksel olmayan saldırganlığı da tanımladığı için (acı verici potansiyele sahip sadece teşebbüste bulunulan eyleme geçirilmemiş davranışlardır. Örn; gözdağı vermek) ayırıcı özellik göstermektedir (Marshall, 1992).

7) Physical Victimization (Fiziksel İstismar Ölçeği)

Bu ölçek Straus (1979) tarafından geliştirilmiş olan CTS'in modifiye edilmiş bir formudur. Fiziksel şiddetin sıklığını ölçmeye çalışan 5' li likert tipi bir ölçektir ve 6 maddeden oluşmaktadır (Graves ve ark., 2005).

8) Assessment Of Interpersonal Violence For The Mivs Comparison Sample (Eşler Arası Şiddeti Değerlendirme Ölçeği)

Eşler arası şiddeti ölçen bu ölçekte eşler arası şiddetin 22 türünün bulunduğu sorular yer almaktadır. Bu sorular 12 tür fiziksel, 2 tür cinsel şiddet ifadesi ile 8 tür korkutma ve zarar verme ifadesini içermektedir. Ölçekte bireylerin eşleriyle ya da bir önceki beraber oldukları kişiyle hayatları boyunca hangi şiddet tipi deneyimlerini yaşadıkları sorulmaktadır (Yoshihama ve ark., 2005).

9) Women's Experience With Battering (WEB) Scale (Şiddete Uğrayan Kadınların Deneyimleri Ölçeği)

Bu ölçek kadınlara erkekler tarafından uygulanan şiddet içerikli olayların sıklık, şiddet ve oranlarını ölçmek amacıyla kullanılmakta ve 10 sorudan oluşmaktadır. Burada diğer ölçeklerden farklı olarak öznel deneyimler ve kadınların şiddet kurbanı olma algıları üzerine odaklanılmakta aynı zamanda eşlerinin kendilerini nasıl hissettirdiği ile ilgili sorular yer almaktadır. Burada yer alan sorular kadınların korku ve güvensizlik hissetmeleriyle ilgili olduğu kadar ilişkileriyle ilgili psikolojik kontrol ve yetki eksikliği ile de ilgili olmaktadır (Smith ve ark., 1995).

10) Inventory of Beliefs About Wife Beating (IBWB) (Kadına Yönelik Şiddete İlişkin İnanç Ölçeği)

Kadına yönelik şiddete ilişkin inançları ölçmeye çalışan bir ölçektir. 5 tane alt ölçeği bulunmaktadır. Bunlar; kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılması, kadının

şiddet sonucunda kazanç elde etmesi, yardıma düşkün olması, suçlunun cezalandırılması, suçlunun sorumluluğu. Bu ölçek daha sonra revize edilmiş ve Beliefs About Wife Beating olarak da kullanılmaya başlanmıştır (Saunders ve ark., 1987).

11) Acceptance Of Interpersonal Violence (Eşler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği)

Burt (1980) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. 5 sorudan oluşan 7 li likert tipi bir ölçektir. Güvenirliğin istenilenden az olmasına karşın birçok araştırmada kullanılmış ve tecavüze ilişkin mitlerin kabulü konusunda en iyi sonuçları veren ölçeklerden biri olarak kabul edilmektedir (Saunders ve ark., 1987).

12) Spouse Abuse (ISA) (Eş İstismarı Ölçeği)

Hudson ve Macintosh (1981) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Eşleri tarafından şiddet deneyimi yaşayan kadınların uğradıkları istismarın şiddetini belirleyen bir ölçektir. Fiziksel, cinsel ve duygusal istismarla ilgili 30 maddeden oluşan bir indekstir (Woods ve Isenberg, 2001).

13) Gender Attitude Inventory (Cinsiyet Tutumları Ölçeği)

Ashmore (2005) tarafından geliştirilmiştir ve 26 maddesi olan 5' li likert tipi bir ölçektir. Alt ölçekleri; erkeğin uyguladığı şiddetin kabulünün ölçülmesi için kullanılan cinsiyet tutumları alt ölçeği ve geleneksel cinsiyet tutumları alt ölçeğidir (Ashmore ve ark., 2005).

14) Acceptability Of Marital Violence (Evlilik İçi Şiddeti Kabul Ölçeği)

Bu ölçekte 2 tip soru kullanılmaktadır. Bu soru türlerinde verilen örnek durumlarda (Örn: Bir erkeğin karısına tokat atması konusunu nasıl karşılırsınız ya da bir kadının kocasına tokat atmasına nasıl karşılırsınız?) eşlere eşler arası şiddetle ilgili ifadelerle hangi derecede aynı fikre sahip olunduğu sorulmaktadır.

6 lı likert tipi bir ölçektir (Merten ve Williams, 2009). Attitudinal Acceptance Of Intimate Partner Violence isimli ölçekte benzer bir amaçla kullanılmaktadır (Simon ve ark., 2001).

Zülal (2001) bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak tanımlandığını, o toplumun kültürel yapısı ve insanların değer yargılarıyla ilişkili olduğu belirtmektedir. (Akt: Yenibaş ve Şirin, 2007). Lindhorst ve Tajima'ya (2008) göre bir toplumun kültürel özellikleri eşler arası şiddet kavramının açıklanmasında önemli olmakla birlikte eşler arası şiddet kavramı farklı kültürlerde farklılık gösterebilir. Bu çalışmada eşler arası şiddet konusunun kültüre duyarlı olmasından hareketle Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği (EAŞMGÖ) geliştirilmiştir.

1.7. YÜKLEME

İnsanları algılama sık sık onların iç durumlarına ilişkin çıkarımları gerektirir. Bu çıkarımların ele alınıp araştırılması sosyal psikolojik araştırmaların en etkin alanlarından biri olmuştur. Söz konusu çıkarımlar *yükleme kuramı* adı verilen yaklaşım tarafından açıklanmaya çalışılmıştır (Sears, Freedman ve Peplau, 1985).

Baron ve Brayne'a (2003) göre yükleme, bireylerin diğer insanların ve kendi davranışlarının arkasında yer alan nedenleri anlamaya çaba göstermesi olarak açıklarken; Kelly'e (1973) göre ise yükleme kuramı insanların nedensel açıklamaları nasıl yaptıkları ve neden diye başlayan soruları nasıl cevaplandıkları ile ilgili bir kuramdır. Yükleme kuramına göre insanlar olaylardan bilgileri ele alarak nedensel anlamlar çıkarmaya çalışırken, nedensel soruları bu bilgileri kullanarak cevaplandırmaktadırlar.

Arık'a (1996) göre davranışların altında yatan nedenleri anlama ve davranışların bu çıkarımlara dayandırılması insanların doğal tepkilerinden birisidir. İnsanlar genellikle olayları pasif bir şekilde gözlemlememektedirler. Etrafta meydana

gelen olaylar, insanların yaptıkları davranışlar, olay ve davranışların altında yatan düzen sebepler araştırarak gözlenmektedir. Bu gözlemler sonucunda karşıdaki insanların davranışlarıyla ilgili bir takım yüklemeler yapılmaktadır. Nedenleri çıkarma ve davranışları bunlara yükleme işini insanlar kendi davranışları için de yapmaktadır. Yükleme teorisi, insanların önce nedenler tayin etmek, çıkarmak üzere güdülendiğini ikinci olarak bundan sonraki davranışlarının çıkarılan bu sebepler üzerine dayandırıldığını ve üçüncü olarak da bütün bu süreçleri yönlendiren genel prensip ve kuralların olduğunu ileri sürmektedir.

Heider (1958)'e göre bütün insanlarda iki temel güdü vardır. Bunlar çevremizdeki dünyaya ilişkin tutarlı, parçaları birbirine uyan bir görüş oluşturma ve çevremizi kontrol etme güdüleridir. Bu güdülerden her biri insanların nasıl davranacaklarını kestirebilme yeteneği ile doyuma ulaşmaktadır. Eğer diğer insanların nasıl davranacağı konusunda bir öngörü olmasaydı, insanların dünyaya bakış açısı tesadüfi ve tutarsız olabilirdi. Heider, yalnızca psikologların değil, herkesin başka insanların davranışlarının altında yatan nedensel açıklamaları anlamaya çalıştıklarını belirtmektedir. Ve bu durumun bir sonucu olarak da sağduyu psikolojisinden bahsetmektedir. Yani her insanın davranışına ilişkin genel bir kurama sahip olduğunu ileri sürmektedir.

Sağduyu psikolojisindeki temel öge insanların davranışları altında hangi kararlı eğilimlerin yattığını anlayabilme yeteneğidir. İnsanların nasıl davranacaklarını tahmin edebilmek için insanların kişiliklerine, güdülerine, heyecanlarına ve tutumlarına ilişkin bir yargıya gereksinim duyarız. Çevrede olanları tahmin edebilmek ve kontrol edebilmek için diğer insanların içsel eğilimlerini açıklamaya yönelik bir yargıya gereksinim duyulmaktadır (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003).

Heider'e (1958) göre yükleme süreçlerinin temelinde, insanların davranışlarının altında yatan nedenleri anlama isteği yatmaktadır. Bir insan davranışı ya o kişiye ait özelliklerden ya da o kişinin içinde bulunduğu koşullardan kaynaklanır. Kişisel özellikler sonucu oluşan davranışlar kişisel özelliklere dayalı

yükleme süreçlerini, çevre koşulları sonucu oluşan davranışlar çevre koşullarına dayalı yükleme süreçlerini ortaya çıkarır.

Heider'den sonra yükleme kuramını açıklamada hakim olan yaklaşımlardan birisi Jones ve Davis'in (1965) **uyuşan çıkarımlar teorisidir**. Bu teori bireylerin sahip oldukları kişisel özelliklerden sonuç çıkararak onların davranışları hakkındaki bilgilerin nasıl kullanılacağı konusuna değinmektedir. Başka bir deyişle bu teori, diğer insanların davranışlarını inceleyerek, sahip oldukları kalıcı kişisel özelliklerine dayanarak nasıl karar verildiği ile ilgilenmektedir. Diğer insanların davranışları dikkatlice incelendiği ve onlar hakkında daha fazla şey öğrenildiği takdirde bu durum zengin bir kaynak sağlayabilmektedir. Ancak bireyler olaylar karşısında dış faktörlerin kendilerine çok fazla seçenek bırakmaması nedeni ile kendi kişilik özelliklerini yansıtamayabilmektedirler (Akt: Baron ve Brayne, 2003).

Nedensellik algılamalarında yüklemenin kişilik özelliklerine mi yoksa dışsal faktörlere mi yapıldığı önemli bir sorundur. Dışsal yüklemeler; genel çevre, davranışlar için ödül ve cezalar, şans, işin doğası ve benzeri şeylerken, içsel yüklemeler; kişisel özellikler, güdüler, heyecanlar, tutumlar, yetenek, çaba ve kişiye ait benzer şeyler olabilmektedir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003).

Heider'e (1958) göre nedensellik algılarının dışında sorumluluk algıları da bireylerin davranışlarını açıklamak için çok önemlidir. Bir olaya neyin yol açtığını bilmenin yanı sıra davranışın altında yatan niyet, davranışın kasıtlı olup olmadığını anlamak için sorumluluk algıları da kullanılmaktadır.

Heider kuramında kişilerin, diğer insanların davranışlarını kişisel ve çevresel faktörlere yükleyebileceklerini belirtmiş olmakla birlikte hangi tür durumları kişisel, hangi tür durumları çevresel nedenlere yükleyebileceklerini belirtmemiştir. Kelly (1976) ise bu duruma değinmiştir. İnsanların çok nedenli görünen durumlarla karşılaştıklarında yaptıkları yüklemeleri açıklayan *küip kuramını* geliştirmiştir. Kelly'nin genel ilkesi birlikte değişme ilkesidir. İnsanlar üç farklı boyutta neden ve etkilerin birlikte değişimine bakarlar. Bunlar; varlıklar, kişiler, bağlam ya da

durumlardır. Birlikte değişme ilkesi tıpkı Heider'in değişmezlik ilkesi gibidir. Kişinin yaptığı, bütün bu bilgiler arasındaki tutarlılık ve düzenliliklere bakmaktır. Eğer kişi belirli bir olayın değişmez olarak, belirli bir koşullar takımı ile birlikte ortaya çıktığını görürse o olayın hangi nedene yüklenebileceğini bilmektedir. Kelly'e (1976) göre insanlar nedensel yüklemeler yapmaya çalışırken 3 çeşit bilgidен yararlanmaktadırlar. Bunlar:

1. Belirginlik Bilgisi: Bu kişi yalnızca bu varlığa ilişkin olarak mı böyle davranmaktadır yoksa diğer varlıklara ilişkin olarak da aynı davranışı göstermekte midir?

2. Yaygınlık Bilgisi: Bu durumda başka insanlarda aynı şekilde mi davranmaktadırlar?

3. Tutarlılık Bilgisi: Bu kişi diğer zamanlar ve durumlarda da aynı şekilde mi tepki göstermektedir? (Akt: Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003).

Yüklemeler iki boyutta ele alınmaktadır. Bunlardan *ilki* olayla ilgili yapılan nedensel yüklemeler, *ikincisi* ise olayın sorumluluğuyla ilgili olan sorumluluk yüklemeleridir. Nedensel yüklemeler bir olayın oluşmasına ilişkin açıklamalardır. Nedensel yüklemeler odak (olayın nedeninin eş ya da çevresel koşullara yüklenmesi), istikrar (nedenin sabit, zamanla devam eden bir faktör ya da geçici olması), genellik (nedenin evliliğin diğer alanlarında etkili, genel olması ya da tek olayın içeriğiyle sınırlı olması) boyutlarından oluşmaktadır. Sorumluluk yüklemeleri ise niyet (davranışı kasıtlı olma durumu), güdü (davranışın bencil güdülerle ilişkili olma durumu) ve suçlama (davranışın eş tarafından ayıplanmaya, suçlanmaya layık olma durumu) boyutlarından oluşmaktadır (Bradbury ve Fincham, 1990).

1.8. EŞLER ARASI ŞİDDET VE YÜKLEME ARASINDAKİ İLİŞKİYİ ELE ALAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde eşler arası şiddet ve yüklemeler arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara yer verilmiştir. Fincham ve ark. (1997) eşler arası şiddet, evlilik doyumu ve yüklemeler arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada eşler arası şiddet ile nedensellik-sorumluluk yüklemeleri arasında bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Holtzworth-Munroe ve Hutchinson (1993) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üç grup evli erkek yer almaktadır. Bunlar; erkeğin şiddet uyguladığı ve evlilik stresinin olduğu, erkeğin şiddet uygulamadığı ancak evlilik stresinin olduğu, erkeğin şiddet uygulamadığı ve stresin olmadığı gruplardır. Evli erkeklere kadın davranışları ile ilgili dokuz problem durum verilmiş ve bu durumlara ilişkin yüklemeleri ölçülmüştür. Şiddet uygulayan erkekler eşlerinin davranışlarına karşı, şiddet uygulamayan erkeklere göre sorumluluk yüklemelerini (kasıt, güdü, suçlama) daha fazla kullanmışlardır. Şiddet uygulayan erkeklerin evlilik stresinin olduğu ya da olmadığı erkeklerden daha fazla kasıt yüklemesini kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak şiddet uygulayan erkekler uygulamayan erkeklere göre eşlerinin davranışlarına karşı daha çok olumsuz yüklemelerde bulunmaktadırlar.

Shields ve Hanneke (1983) tarafından yürütülen bir çalışmada şiddet uygulayan erkeklerin eşlerine yönelik yüklemeleri incelenmiştir. Onlara neden eşlerine şiddet uyguladıkları sorulduğunda nedensellik yüklemeleri içsel (karakter özellikleri, tutumlar) ve dışsal faktörler (şartlar, diğer insanlar) olmak üzere iki genel kategoriye ayrılmıştır. Şiddet kullanan erkekler bu davranışlarını, dışsal faktörlere yüklemeye eğilimlidir. Erkekler, büyük bir oranda şiddet uygulamalarında daha çok eşlerini sorumlu tuttıklarını belirtmişlerdir. Bograd (1988) tarafından gerçekleştirilen çalışmada şiddet uygulayan erkeklerin, eşlerinin iyi bir eş olmaması, kendilerine fiziksel ve sözel şiddet göstermeleri gibi nedenlerle bu durumu eşlerine yüklemeye eğilimli oldukları sonucuna ulaşmıştır (Akt: Holtzworth-Munroe, 1992).

Holtzworth -Munroe ve ark. (1990) yapmış oldukları çalışmalarında kadınların olumsuz davranışları karşısında eşlerin yüklemelerini araştırmışlardır. Çalışmada şiddet uygulayan ve uygulamayan, evlilik uyumu olan ve olmayan erkekler yer almaktadır. Şiddet içermeyen olumsuz eş davranışları temsili bir şekilde sorulmuştur (örn; siz önemli bir konu hakkında konuşurken eşinizin sizi dinlemediğini fark ettiniz gibi). Sonuç olarak şiddet uygulayan erkek grubunun şiddet uygulamayan erkek grubuna göre eşlerinin olumsuz davranışları karşısında daha çok kasıt yüklemesi kullandıkları belirlenmiştir. Murphy ve ark. (1989) yapmış olduğu çalışmada ise şiddet uygulayan erkeklerde nedensellik ve sorumluluk yüklemelerinin etkisini araştırılmış ancak diğer araştırma sonuçlarından farklı olarak yükleme örüntüsü ile şiddet uygulayan erkekler arasında bir ilişki bulunamamıştır (Akt: Holtzworth-Munroe, 1992).

Byrne ve Arias (1997) tarafından yapılmış olan çalışmada evlilik doyumu ve eşler arası şiddet arasındaki ilişki olumsuz eş davranışı için nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri etkisi altında incelenmiştir. Eşler arası şiddet özellikle kadınlarda nedensellik ve sorumluluk yüklemeleriyle anlamlı derecede ilişkilidir. Hareketleri eşleri tarafından kusurlu olarak algılanan kadınlar, eşleri tarafından fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmaktadırlar. Ancak erkeklerde eşler arası şiddet ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Andrews ve Brewin (1990) eşler arası şiddette suçlama yüklemesinin araştırıldığı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Eşler arası şiddeti yoğun derecede yaşayan kadınlar eşlerinin karakterlerine karşı daha fazla suçlama yüklemesi kullanmakta oldukları sonucu elde edilmiştir. Holtzworth –Munroe (1988) tarafından yapılan çalışmada eşler arası şiddet ve yüklemeler araştırılmıştır. Araştırma da şiddete uğrayan kadınların genellikle şiddet uygulayan eşlerini suçlamadıkları ve değişebilen nedenlere yükleme yaptıkları sonucu elde edilmiştir. Şiddet uygulayan erkeklerin ise dışsal faktörlere yükleme yaptıkları sonucu elde edilmiştir. Tonizzo ve ark. (2000) tarafından yapılan bir çalışmada eşlerine şiddet uygulayan erkekler eşlerinin davranışlarına daha çok olumsuz yükleme yapmakta yani eşlerinin

davranışlarını daha bencilce ve suçlayıcı olarak görmekte olduğu sonucu elde edilmiştir.

Eşler arası şiddet ve ilişki yüklemeleri ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında araştırmaların birçoğunda eşler arası şiddet ve yüklemeler arasında ilişki bulunmuştur. Şiddet uygulayan eşlerin ve şiddete maruz kalan eşlerin yüklemeleri kullandığı görülmektedir.

1.9. EVLİLİK DOYUMU KAVRAMI VE TANIMLARI

Literatüre bakıldığı zaman evlilik doyumu kavramının çok farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Evlilik doyumu kavramı farklı ve belirsiz tanımlamalarından dolayı birçok araştırmacı tarafından eleştirilmiştir. Spainer ve Cole (1976) bu konuda öne çıkan on iki farklı tanımlama olduğunu belirtmektedir (Akt: Sabatelli, 1984).

Bu eleştirilerden bir tanesi de aynı kavramlar olmamasına rağmen evlilik doyumu, evlilik istikrarı, evlilik kalitesi, evlilik uyumu gibi kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmakta olduğu konusundadır. Daha öncede belirtildiği gibi bu konuda literatürde çok farklı tanımlar yer alsa da genellikle doyum kavramı kişinin ilişkisine ait öznel değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Vaughn ve Baier, 1999). Sokolski ve Hendrick'e (1999) göre ise evlilik doyumu evlilik kurumunda yer alan çevresel (kararlarda eşitlik, baskınlık, kazanç, çalışma, problemleri paylaşma gibi) ve kişisel (eşlerin sevgi tarzları, tutumları, cinsel doyum, iletişim biçimi, eşlerin kendilerini ifade etmesi gibi) boyutlardan eşlerin elde ettiği psikolojik tatmindir. Tezer'e (1996) göre ise evlilik doyumu, bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir.

1.10. EVLİLİK DOYUMU İLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Evlilik doyumuna ilişkin çok sayıda kuramsal yaklaşım bulunmaktadır. Karney ve Bradbury (1995) derleme çalışmalarında evlilik doyumunu sosyal mübadele kuramları, davranışçı kuramlar, bağlanma kuramı, kriz kuramı başlıkları altında açıklamaya çalışmışlardır. Kurdek (1991) ise yakın ilişkilerdeki doyuma ilişkin çalışmaların bağlamsal model, yatırım modeli ve problem çözme modelleri gibi üç kuramsal yaklaşım çevresinde açıklanmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Evlilik doyumunu kavramı bu kuramlar adı altında açıklanmaya çalışılacaktır.

1.10.1. Sosyal Mübadele Kuramı

Thibaut ve Kelley'nin (1959) sosyal mübadele kuramı kişiler arası ilişkiler alanının en önemli kuramlarından biridir. Bu kuramın başlıca kavramları; ödül (reward), bedel (cost), çıktı (outcome), kıyaslama düzeyi (KD) (comparison level) ve seçenekleri kıyaslama düzeyi (SKD) (comparison level for alternatives) dir (Hortaçsu, 1991).

Sosyal mübadele kuramının temel varsayımı insan ilişkilerinin ödül-bedel mübadelesine dayandığıdır. Ödül bir ilişkiden alınan haz ya da doyum olarak tanımlanırken; bedel, bireyin performansını engellemeye yönelik faktörler olarak tanımlanmaktadır. Ödüller ve bedeller, ilişki dışındaki faktörler yani etkileşimin kendisinden kaynaklanan faktörler tarafından belirlenmektedir. Bu kuram doğrultusunda bireyler fazla ödül alıp, düşük bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih etmektedirler (Hovardaoğlu, 1996).

Bu kuramdaki bir diğer temel varsayım, kişilerin başlıca amaçlarının çıktılarını (ödül-bedel) olanaklarınca en yüksek düzeye ulaştırmaktır. Kıyaslama düzeyi, kişinin geçmiş çıktıları, gelecekte beklediği çıktıları ile kendisini kıyasladığı

benzer kişilerin çıktılarının ağırlıklı bir ortalamasıdır ve zaman içinde değişebilir. Kıyaslama düzeyi kişinin memnun olabileceği en düşük çıktı düzeyini belirler. Herhangi bir ilişkide kişinin çıktısı kıyaslama düzeyinin üstünde ise, kişi o ilişkiden memnundur, altına düşerse kişinin ilişkiden elde ettiği doyum düzeyi düşüktür. Çıktı –kıyaslama düzeyi farkı, ilişkiden elde edilen doyum, çıktı-seçenekleri kıyaslama düzeyi farkı ise bağımlılık düzeyini belirlemektedir (Hortaçsu,1991).

Doyum-doyumsuzluk kavramları için karşılaştırma düzeyi nötr nokta olarak belirlenebilmektedir. Kişi bir ilişkiye önceki ilişkilerinden elde ettiği deneyimlerle ve diğer ilişkilere ilişkin gözlemlerle başlar ve bu bilgiler kişi için şu anda var olan ilişkisini değerlendirebileceği bir standart oluşturur (Sabatelli, 1984). Bireyin bugüne kadar elde ettiği sonuçlar, nötr noktanın üzerinde yer aldığı takdirde birey ilişkiyi doyum verici ve çekici olarak algılayacaktır. Ancak sonuç karşılaştırma düzeyinin altında yer alıyor ise birey ilişkiyi doyumsuz ve itici olarak algılayacaktır (Thibaut ve Kelley, 1959).

Bu kurama göre evliliğin doyumunun yüksek olması ya da olmaması ilişkideki ödüllerle (duygusal yönden güvende olma, cinsel tatmin, sosyal statü gibi) ve engellerle (sosyal ve dini baskı, ekonomik problemler) ve diğer ilişki alternatifleri ile ilgilidir. Evliliklerin sona ermesi ilişkinin çekiciliğinin azalması, engellerin artması ve diğer ilişki seçeneklerinin cezpl edici olması sonucu meydana gelmektedir (Karney ve Bradbury, 1995).

1.10.2. Davranışçı Kuram

Evlilik ilişkilerini açıklayan davranış kuramlarının belirleyicileri sosyal mübadele kuramını ortaya atan Thibaut ve Kelley (1959) dir. Sosyal mübadele kuramına göre evlilik doyumunu her bir bireyin olayları ve seçenekleri değerlendirmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu seçenekler olayla değil daha çok algıyla ilgilidir. Ödül ve bedel kavramları evlilik ilişkilerini açıklayan davranışçı teorinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır ancak sosyal mübadele

kuramından farklı olarak kişinin ödül, bedel ve alternatifler kavramlarına ilişkin algıları yerine eşler arasında mübadele edilen davranışlara odaklanmaktadır. Bu konularda yapılan çalışmalarda çiftlerin problem çözme tartışmaları boyunca mübadele ettikleri davranışları ve yüklemeler gibi bilişsel faktörlerle evlilik doyumu arasındaki ilişkiler araştırılmıştır (Karney ve Bradbury, 1995). Bu temel çerçeveye eş davranışlarına yapılan yüklemeler de dahil edilmektedir. Evlilik doyumunu açıklamaya çalışan davranışçı kurama göre eşler etkileşimlerinin temelini öğrenmekte ve ilişkilerine bir değer biçmektedirler. Bu davranış ilişkinin tatmin edici olup olmaması izlemektedir. Daha önceki deneyimler ve sonraki etkileşim eşlerin evliliklerinin kalitesi hakkında karar vermesini etkilemektedir (Gottman, 1993).

1.10.3. Bağlanma Kuramı

Bowlby (1969) tarafından erken çocukluk yıllarında anneye bağlanma ile ilgili olarak geliştirilen bu kuram genişletilerek eşlerin evlilik ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Bowlby içsel çalışan modeller adını verdiği bu modelde erken çocukluk yıllarında anneye kurulan bağlanma ilişkisinin kişinin hayatının ileri evlerinde kuracağı ilişkileri belirleyeceğini ileri sürmektedir. Erken çocukluk ilişkisinde bulunan temel bağlanma stilleri yetişkinlikteki ilişkilere aktarılmaktadır (Akt: Karney ve Bradbury, 1995).

İlişki doyumu geniş bir şekilde temel ihtiyaçlara (rahatlık, bakım, cinsel doyum gibi) bağlıdır. Bir ilişkinin başarılı olması eşin diğer eşe temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği konusunda güvenmesi ile ilişkilidir. Bağlanma kuramına göre evlilik doyumu ya da doyumuzluğu eşlerden her birinin ilişkilerindeki bağlanma stiline, ilişki geçmişine ve aile kaynağına dayanmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

1.10.4. Kriz Kuramı

Hill (1949) tarafından geliştirilen bu kurama göre aile üyelerinin stresli olaylar karşısında nasıl tepkiler gösterdiği ve aile fonksiyonları açıklanmaya çalışılmıştır. Stresörler yaşam olayları olarak tanımlanmakta ve aile sistemini değiştirecek büyüklükte olabilmektedir. Aileyi etkileyen stresli olaylar aile üyelerinin duygusal durumu, kişilerarası çatışmalar ve ekonomik problemler olabilmektedir (Akt: Mccubbin ve ark., 1980) Kriz kuramına göre dışsal faktörler evliliğin niteliğini etkileyebilmekte, kriz durumlarında evlilik doyumu düşmekte ve ayrılmalar meydana gelebilmektedir (Karney ve Bradbury, 1995).

1.10.5. Bağlamsal Model

Bradbury ve Fincham (1987) tarafından ortaya atılan bağlamsal modele göre evlilik ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu modele göre eşlerden biri bir davranışta bulunduğu diğer eşte duygulanım ve bilişsel işlemler hızlı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bilişsel işlemin temel bir sonucu olarak eş davranışsal bir yanıt sergilemekte ve bilişsel işlem açığa çıkmakta ardından yine eş tarafından davranış sergilenmektedir. Bu etkileşim bir dizi şeklinde (eş davranışı → diğer eşin bilişsel işlemleri → eş davranışı → diğer eşin bilişsel işlemleri) devam etmektedir. İşlem bileşenleri eşlerin davranışlarının olduğu bağlamla ilgi olmaktadır. Bağlam evlilikteki davranışların işlenmesini etkileyen psikolojik koşullar ya da değişkenler olarak görülmektedir. Bağlam yakın ve uzak bağlam bileşenlerinden oluşmaktadır. Yakın bağlam kişinin eşinin bir davranışta bulunduğu anda eşinin davranışlarının işlenmesinden hemen önceki duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Özetle yakın bağlam kişinin eşinin davranışının hemen öncesindeki öznel durumu olarak ifade edilmektedir. Bir önceki konuda detaylı bir şekilde yer verilen yüklemeler bu duruma örnek olabilmektedir (Bradbury ve Fincham, 1988). Yakın bağlam kişilerin belli olaylarla nasıl başa çıkacaklarına yönelik karar vermelerine ve farklı durumlar karşısında tepkilerini değiştirebilmelerine olanak sağlamaktadır (Akt: Sanford, 2006). Uzak bağlam ise yakın bağlamın tersi olarak daha kalıcı psikolojik

değişkenlerin eş davranışı üzerindeki etkisi ile ilgilidir. Bu değişkenler (kişilik özellikleri, hafıza, depresyon) ilişki doyumunu etkilemektedir (Bradbury ve Fincham, 1988)

1.10.6. Yatırım Modeli

Rusbult (1983) tarafından önerilen yatırım modelinde kişilerin doyum elde etmeleri, karşılıklı olarak ilişkilerinde ödül görmeleri (arkadaşlık gibi) ile ilgilidir. İlişkilerinde bedelleri az olarak (az sayıda tartışma gibi) görmeleri ilişkilerini iyi olarak değerlendirmelerini sağlamaktadır. Yatırım modeli üç değişkenle ortaya konulmaktadır. Bunlar; ilişkiden sağlanan ödüller, çatışma derecesi (bedeller), ideal ilişki ile şimdiki ilişki arasındaki farklılıktır. Bu fark bağlanma, otonomi ve eşitlik algısının ideal ilişkide istenilen derecesi ile belirlenmiştir (Akt: Kurdek, 1991).

1.10.7. Problem Çözme Modeli

Birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuş olan problem çözme modelinde çatışmada kullanılan problem çözme stratejilerinin evlilik doyumunu öngördüğü belirtilmektedir. Evli çiftlerin genellikle kullandığı 6 çeşit problem çözme modeli bulunmaktadır. Bunlar; pozitif problem çözme, çatışma, kaçma, inat, uyma ve savunmadır (Fletcher ve Fitness,1990). Olumlu problem çözme stratejileri evlilik doyumunu ile pozitif ilişkili olmakla birlikte, negatif problem çözme stratejileriyle negatif ilişki içindedir (Kurdek,1991).

Genel olarak bakıldığında, sosyal mübadele kuramı; ödül, bedel, çıktı, kıyaslama düzeyi, seçenekleri kıyaslama düzeyi; davranışçı kuram eşler arası mübadele edilen davranışlar, yüklemeler ve eş iletişimi; bağlanma kuramı bağlanma stili ve temel ihtiyaçlar; kriz kuramı yaşam stresörleri, dışsal faktörler, aile üyelerinin duygusal durumu, kişiler arası çatışmalar; bağlamsal model bilişsel işlemler, yakın

ve uzak bağlam; yatırım modeli ilişkiden sağlanan ödüller, bedeller, ideal ilişki ve şimdiki ilişki farkı; problem çözme modeli; eşlerin problem çözme stilleri gibi yukarıda belirtilen değişkenler yardımıyla evlilik doyumu açıklanmaya çalışılmıştır.

1.11. EŞLER ARASI ŞİDDET VE EVLİLİK DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİYİ ELE ALAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde eşler arası şiddet ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara yer verilmiştir. Holtzworth-Munroe ve ark. (1992) yapmış oldukları çalışmaya göre evlilik doyumu yüksek olan erkeklerden eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin oranı yaklaşık olarak %10- %20 arasında yer almaktadır. Tonizzo ve ark. (2000) tarafından bir çalışma sonucunda da fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin sadece %21'i ilişkisini doyum verici olarak algılamaktadır.

Byrne ve Arias (1997) tarafından yapılmış olan çalışmada evlilik doyumu ve eşler arası şiddet arasındaki ilişki olumsuz eş davranışı için nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri etkisi altında incelenmiştir. Ortalama üç buçuk senedir evli 66 çift çalışmaya katılmıştır. Evlilik doyumunun düşük olması ve eşler arası şiddet arasında kadın ve erkekler için yüksek derecede bir ilişki bulunmuştur. Artan evlilik doyumsuzluğu, evlilikte yaşanan şiddet olaylarının sıklığı ile anlamlı bir şekilde ilişkilidir. Evlilik doyumu ve fiziksel saldırganlık sergilenmesi arasındaki ilişki sadece kadınlar açısından anlamlı bulunmuştur. Ayrıca fiziksel şiddet kullanılmasının evlilik doyumsuzluğu üzerinde doğrudan bir etken olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Literatürde bazı çalışmalarda şiddet gören kadınların evlilik doyumlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bauserman ve Arias, 1992; Rosenbaum ve O'Leary, 1981; Russell ve ark. 1989; Williams ve Frieze, 2005). Stith ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada evlilik doyumu ve şiddet arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Eşi tarafından şiddet gören ve karşılıklı olarak şiddet gördüklerini ifade eden çiftlerin evlilik doyumlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma evli eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme, ilişki yüklemeleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkileri inceleyen ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde öğrenim görmekte olan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin anneleri ve babaları oluşturmaktadır. Bu evrenden örneklem olarak yaş ortalaması 40.3 olan ve evlilik süresi ortalaması 18.2 olan 344 evli birey seçilmiştir. Sosyo kültürel düzey dikkate alınarak düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin anne ve babalarına ulaşmak amacıyla 8 okuldan seçilen öğrencilerin anne ve babaları örnekleme oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen “Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği” ayrıca “İlişkilerde Yükleme Ölçeği” ve “Evlilik Yaşamı Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeklere ek olarak araştırmanın değişkenleriyle ilgili olabileceği düşünülen ve bazı demografik bilgileri içeren bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, iş durumu, evlenme biçimi, evlilik süresi, çocuk sayısı, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma, kendi çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma) veri toplamak amacıyla hazırlanan kişisel bilgi formu 10 sorudan oluşmaktadır.

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği (EAŞMGÖ) eşlerin, eşler arası şiddeti mazur görme durumlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu ölçek 20 sorudan oluşan, tek faktörlü, 5' li likert tipi bir ölçektir ve tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20 dir. Ölçekten elde edilecek yüksek puanlar eşler arası şiddeti yüksek düzeyde mazur görme, ölçekten elde edilen düşük puanlar ise şiddeti düşük düzeyde mazur görme göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı ise .92 dir. Testi yarılama tekniği uygulandığında Spearman-Brown güvenilirlik katsayısı $S=,859$, Guttman değeri ise $G=,857$ olarak hesaplanmıştır.

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği aşağıdaki yöntem ve teknikler kullanılarak geliştirilmiştir.

Ölçeğin Geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar

Bu araştırmanın ölçek geliştirme çalışmaları, evli bireylerin kendi kendilerine cevaplayabilecekleri eşler arası şiddeti mazur görme durumlarını ortaya çıkaracak bir tarama ölçeği oluşturmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını içermektedir.

İşlem

Eşlerin karşılıklı olarak eşler arası şiddeti mazur görme durumunu ölçen bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla ilk olarak literatür taranmıştır. Eşler arası şiddeti mazur görme durumlarını içeren ve 59 maddeden oluşan deneme formu geliştirilmiştir. Bu formda yer alan maddeler geliştirilirken Sakallı –Uğurlu ve Ulu (2003) Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Ercan (2009) tarafından geliştirilen Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ölçeğinde yer alan maddelerden de yararlanılmıştır.

Denemelik formda bulunan maddeler psikolojik ölçme aracı geliştirme konusunda uzman olan 20 kişilik bir grup tarafından okunarak dil ve kapsam açısından değerlendirilmiş, son düzeltme ve elemelerden sonra deneme uygulaması için maddeler hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan 59 madde seçkisiz karıştırılarak deneme formunda sıralanmıştır. Ölçek 5 dereceli likert tipindedir. Maddeler , “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 1’den 5’e doğru puanlanmıştır. Ölçekten elde edilecek yüksek puan eşler arası şiddetin daha çok mazur görüldüğüne dair bir gösterge olarak kabul edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ölçek geliştirme kısmında iki çalışma grubuna uygulama yapılmıştır. Ölçeğin deneme formu olan birinci çalışmanın yapıldığı örneklem grubunu yaşları 24 ile 60 arasında ve evlilik süresi 5 aydan 37 yıla kadar değişen, 207 si kadın 155 i erkek olmak üzere toplam 362 evli birey oluşturmaktadır. Birinci çalışma grubundaki cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve evlilik süresi gibi değişkenlerin frekans ve yüzde aşağıda yer alan Tablo 1,2 ve 3’te bulunmaktadır.

Tablo 1. Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	207	57,2
Erkek	155	42,8
Toplam	362	100,0

Tablo 2. Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Gelir Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gelir Düzeyi	f	%
Düşük	57	15,7
Ortanın Altı	54	14,9
Orta	201	55,5
Ortanın Üstü	48	13,3
Yüksek	2	0,6
Toplam	362	100,0

Tablo 3. Birinci Çalışma Grubundaki Kişilerin Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	f	%
Okur Yazar	19	5,2
Olmayan		
Okur Yazar	12	3,3
İlkokul	174	48,1
Ortaokul	39	10,8
Lise	68	18,8
Üniversite ve Üzeri	50	13,8
Toplam	362	100,0

Geliştirilen ölçeğin test tekrar test güvenilirlik çalışması için ise 30 evli birey ile çalışılmış ve grup ölçek geliştirme uygulamalarının ikinci çalışma grubunu oluşturmuştur. Genel toplama bakıldığında EAŞMGÖ'nün geçerlik güvenilirlik çalışmalarının 392 evli birey üzerinde yapıldığı görülmektedir.

Güvenirlik Çalışmaları

Karasar (2002) güvenilirliği, aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılık, ölçülmek istenen belli bir şeyin sürekli olarak aynı sembolleri alması, aynı süreçlerin izlenmesi, aynı ölçülerin kullanılması ile aynı sonuçların alınması ve ölçmenin tesadüfi yanılğılardan arınık olması şeklinde açıklamaktadır. Büyüköztürk (2007) ise güvenilirliği bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlamaktadır. Güvenirlik, testin ölçmek istediğı özelliğı ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir.

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğı'nin iç tutarlık güvenilirliği, maddelerin benzeşiklik düzeyini ve maddelerin ölçmek istediğı yapının ayrışıklığını belirleyen Cronbach alfa katsayısı ve ölçek maddelerinin kişileri ayırt etmedeki yeterliğini belirleyen madde-toplam korelasyonu ile incelenmiştir. Ölçeğin zamana bağılı olarak ne derece kararlı ölçümler verdiğini yorumlamak amacı ile test-tekrar test tekniğı uygulanmıştır.

Deneme formunda yer alan 59 maddenin, hangilerinin işlediğini belirlemek amacı için madde analizi işlemleri yapılmıştır. İlk olarak madde toplam test korelasyonlarına bakılmıştır. Uygulanan madde toplam ve madde kalan korelasyon katsayıları incelendiğinde, deneme formunda yer alan 59 maddenin toplam puanla yüksek korelasyon gösterdikleri görülmüştür. Korelasyon değerleri 0,24 ile 0,62 arasında değişmekte olduğu ve tüm maddelerin toplam puanla $p < .01$ düzeyinde ilişki olduğu gözlenmektedir. Analiz sonuçları tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo.4 Ölçekteki Maddelerin Madde Toplam ve Madde Kalan Değerleri

	ORT	SS	N	MADDE TOPLAM	MADDE KALAN
S1	2,43	1,713	362	,246(**)	,186(**)
S2	1,63	1,013	362	,382(**)	,350(**)
S3	1,85	1,072	362	,424(**)	,391(**)
S4	1,40	,891	362	,526(**)	,502(**)
S5	1,58	,971	362	,579(**)	,555(**)
S6	1,76	1,064	362	,461(**)	,430(**)
S7	1,54	,828	362	,514(**)	,492(**)
S8	1,57	1,087	362	,461(**)	,429(**)
S9	2,50	1,511	362	,244(**)	,191(**)
S10	1,58	1,013	362	,535(**)	,508(**)
S11	2,22	1,443	362	,283(**)	,234(**)
S12	1,88	1,259	362	,346(**)	,305(**)
S13	1,38	,828	362	,448(**)	,423(**)
S14	1,87	1,057	362	,411(**)	,378(**)
S15	2,01	1,109	362	,459(**)	,426(**)
S16	2,16	1,282	362	,372(**)	,330(**)
S17	1,46	,890	362	,528(**)	,504(**)
S18	2,01	1,225	362	,392(**)	,353(**)
S19	1,41	,776	362	,570(**)	,551(**)
S20	1,67	1,045	362	,444(**)	,413(**)
S21	1,86	1,102	362	,525(**)	,495(**)
S22	1,52	,872	362	,621(**)	,601(**)
S23	1,69	,923	362	,503(**)	,477(**)
S24	2,50	1,257	362	,426(**)	,388(**)
S25	1,95	1,102	362	,605(**)	,578(**)
S26	1,71	,936	362	,512(**)	,486(**)
S27	2,13	1,148	362	,425(**)	,390(**)
S28	1,32	,735	362	,593(**)	,575(**)
S29	1,95	1,115	362	,560(**)	,531(**)
S30	2,98	1,431	362	,298(**)	,249(**)
S31	1,90	1,093	362	,427(**)	,394(**)
S32	1,69	,921	362	,539(**)	,514(**)
S33	1,87	,979	362	,571(**)	,546(**)
S34	1,43	,727	362	,582(**)	,564(**)
S35	1,40	,768	362	,564(**)	,544(**)
S36	1,69	,920	362	,594(**)	,571(**)
S37	1,55	,825	362	,529(**)	,506(**)
S38	1,95	1,085	362	,460(**)	,428(**)
S39	3,15	1,304	362	,310(**)	,266(**)
S40	1,65	,928	362	,515(**)	,490(**)
S41	1,43	,771	362	,595(**)	,577(**)
S42	2,61	1,285	362	,313(**)	,270(**)
S43	1,58	,871	362	,608(**)	,587(**)
S44	1,40	,691	362	,592(**)	,575(**)
S45	1,64	,911	362	,579(**)	,556(**)
S46	1,20	,616	362	,536(**)	,520(**)
S47	1,31	,638	362	,567(**)	,551(**)
S48	2,49	1,424	362	,253(**)	,204(**)
S49	1,65	1,092	362	,308(**)	,271(**)
S50	2,04	1,105	362	,475(**)	,442(**)
S51	2,28	1,082	362	,375(**)	,340(**)
S52	2,02	1,007	362	,441(**)	,411(**)
S53	2,28	1,282	362	,372(**)	,331(**)
S54	2,06	1,117	362	,390(**)	,355(**)
S55	1,66	1,043	362	,523(**)	,494(**)
S56	1,71	,915	362	,479(**)	,453(**)
S57	1,32	,724	362	,544(**)	,525(**)
S58	1,60	,876	362	,479(**)	,454(**)
S59	1,56	,961	362	,556(**)	,531(**)

** P< .01

Madde analizi kapsamında başvuru olan bir başka yol, testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanmasıdır (Büyüköztürk, 2007).

Bu çalışma sırasında korelasyona dayalı madde analizi tekniği uygulandıktan sonra elde edilen maddelere ayırıcılıklarına göre bir seçime daha uygulanmıştır. Alt üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi tekniğinin uygulanması sonucunda maddelerin tümü açısından alt ve üst gruplar arasında (t: -26,983; Sd=194 ; p<.01) düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan maddelerin, tamamının da alt ve üst gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan ayırt edici olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5. Madde Ayırt ediciliklerini Belirlemek İçin Alt Grup ve Üst Grup Arasında Yapılan t Testi Sonuçları

		N	Ort	SS	SHx	T	Sd	p
S1	Alt grup	98	1,72	1,504	,152	-5,715	194	,000
	Üst grup	98	3,00	1,618	,163			
S2	Alt grup	98	1,17	,718	,073	-6,893	194	,000
	Üst grup	98	2,06	1,053	,106			
S3	Alt grup	98	1,45	,910	,092	-6,783	194	,000
	Üst grup	98	2,43	1,103	,111			
S4	Alt grup	98	1,02	,142	,014	-9,088	194	,000
	Üst grup	98	2,09	1,158	,117			
S5	Alt grup	98	1,03	,173	,017	-11,492	194	,000
	Üst grup	98	2,34	1,112	,112			
S6	Alt grup	98	1,24	,593	,060	-7,758	194	,000
	Üst grup	98	2,32	1,232	,124			
S7	Alt grup	98	1,14	,380	,038	-8,597	194	,000
	Üst grup	98	2,08	1,012	,102			
S8	Alt grup	98	1,11	,428	,043	-7,85	194	,000
	Üst grup	98	2,24	1,363	,138			
S9	Alt grup	98	1,83	1,499	,151	-5,909	194	,000
	Üst grup	98	3,02	1,324	,134			
S10	Alt grup	98	1,08	,568	,057	-10,256	194	,000
	Üst grup	98	2,41	1,147	,116			
S11	Alt grup	98	1,70	1,401	,142	-4,693	194	,000
	Üst grup	98	2,59	1,242	,125			
S12	Alt grup	98	1,32	,892	,090	-6,27	194	,000
	Üst grup	98	2,29	1,244	,126			
S13	Alt grup	98	1,04	,318	,032	-7,095	194	,000
	Üst grup	98	1,86	1,094	,110			
S14	Alt grup	98	1,22	,547	,055	-8,727	194	,000
	Üst grup	98	2,35	1,150	,116			
S15	Alt grup	98	1,35	,814	,082	-9,289	194	,000
	Üst grup	98	2,62	1,089	,110			
S16	Alt grup	98	1,48	,933	,094	-8,572	194	,000
	Üst grup	98	2,82	1,230	,124			
S17	Alt grup	98	1,10	,601	,061	-7,949	194	,000
	Üst grup	98	2,14	1,149	,116			
S18	Alt grup	98	1,43	,919	,093	-7,662	194	,000
	Üst grup	98	2,63	1,255	,127			
S19	Alt grup	98	1,03	,173	,017	-9,868	194	,000
	Üst grup	98	2,05	1,009	,102			
S20	Alt grup	98	1,19	,531	,054	-7,865	194	,000
	Üst grup	98	2,27	1,240	,125			
S21	Alt grup	98	1,16	,637	,064	-10,919	194	,000
	Üst grup	98	2,63	1,170	,118			
S22	Alt grup	98	1,03	,225	,023	-11,366	194	,000
	Üst grup	98	2,31	1,088	,110			
S23	Alt grup	98	1,14	,497	,050	-10,058	194	,000
	Üst grup	98	2,24	,964	,097			
S24	Alt grup	98	1,74	1,039	,105	-9,58	194	,000
	Üst grup	98	3,20	1,093	,110			
S25	Alt grup	98	1,17	,538	,054	-14,217	194	,000
	Üst grup	98	2,88	1,058	,107			
S26	Alt grup	98	1,19	,511	,052	-9,175	194	,000
	Üst grup	98	2,33	1,110	,112			
S27	Alt grup	98	1,43	,862	,087	-9,501	194	,000
	Üst grup	98	2,78	1,108	,112			
S28	Alt grup	98	1,01	,101	,010	-8,456	194	,000
	Üst grup	98	1,94	1,082	,109			
S29	Alt grup	98	1,21	,561	,057	-11,961	194	,000
	Üst grup	98	2,73	1,127	,114			
S30	Alt grup	98	2,11	1,471	,149	-5,435	194	,000
	Üst grup	98	3,13	1,136	,115			
S31	Alt grup	98	1,47	,876	,088	-6,369	194	,000
	Üst grup	98	2,39	1,127	,114			
S32	Alt grup	98	1,17	,455	,046	-9,949	194	,000
	Üst grup	98	2,36	1,086	,110			
S33	Alt grup	98	1,31	,695	,070	-9,323	194	,000
	Üst grup	98	2,52	1,086	,110			
S34	Alt grup	98	1,08	,310	,031	-9,692	194	,000
	Üst grup	98	2,00	,885	,089			
S35	Alt grup	98	1,04	,245	,025	-8,763	194	,000
	Üst grup	98	1,97	1,020	,103			
S36	Alt grup	98	1,10	,336	,034	-10,531	194	,000
	Üst grup	98	2,33	1,101	,111			
S37	Alt grup	98	1,07	,259	,026	-9,843	194	,000
	Üst grup	98	2,06	,961	,097			
S38	Alt grup	98	1,46	,802	,081	-6,99	194	,000
	Üst grup	98	2,45	1,150	,116			
S39	Alt grup	98	2,55	1,479	,149	-6,199	194	,000
	Üst grup	98	3,65	,954	,096			
S40	Alt grup	98	1,17	,538	,054	-8,823	194	,000
	Üst grup	98	2,24	1,075	,109			
S41	Alt grup	98	1,09	,478	,048	-7,946	194	,000
	Üst grup	98	2,00	1,025	,104			
S42	Alt grup	98	1,96	1,235	,125	-6,076	194	,000
	Üst grup	98	2,97	1,088	,110			
S43	Alt grup	98	1,05	,221	,022	-11,383	194	,000
	Üst grup	98	2,31	1,069	,108			
S44	Alt grup	98	1,01	,101	,010	-9,405	194	,000
	Üst grup	98	1,89	,918	,093			
S45	Alt grup	98	1,07	,296	,030	-10,969	194	,000
	Üst grup	98	2,29	1,055	,107			
S46	Alt grup	98	1,00	,000	,000	-6,248	194	,000
	Üst grup	98	1,61	,970	,098			
S47	Alt grup	98	1,01	,101	,010	-7,401	194	,000
	Üst grup	98	1,72	,950	,096			
S48	Alt grup	98	1,95	1,410	,142	-5,395	194	,000
	Üst grup	98	3,00	1,316	,133			
S49	Alt grup	98	1,30	,840	,085	-5,053	194	,000
	Üst grup	98	2,06	1,242	,125			
S50	Alt grup	98	1,49	,955	,096	-7,703	194	,000
	Üst grup	98	2,63	1,116	,113			
S51	Alt grup	98	1,79	1,067	,108	-6,03	194	,000
	Üst grup	98	2,67	,993	,100			
S52	Alt grup	98	1,48	,776	,078	-8,211	194	,000
	Üst grup	98	2,54	1,017	,103			
S53	Alt grup	98	1,71	1,284	,130	-6,285	194	,000
	Üst grup	98	2,78	1,070	,108			
S54	Alt grup	98	1,43	,974	,098	-7,213	194	,000
	Üst grup	98	2,45	1,006	,102			
S55	Alt grup	98	1,16	,531	,054	-9,301	194	,000
	Üst grup	98	2,45	1,261	,127			
S56	Alt grup	98	1,17	,455	,046	-9,4	194	,000
	Üst grup	98	2,21	,997	,101			
S57	Alt grup	98	1,01	,101	,010	-7,741	194	,000
	Üst grup	98	1,84	1,052	,106			
S58	Alt grup	98	1,13	,490	,049	-8,842	194	,000
	Üst grup	98	2,10	,968	,098			
S59	Alt grup	98	1,10	,547	,055	-8,779	194	,000
	Üst grup	98	2,24	1,167	,118			
Toplam	Alt grup	98	77,2347	8,75768	,88466	-26,983	194	,000
	Üst grup	98	141,5102	21,89443	2,21167			

Ölçeğin kararlılık anlamındaki güvenilirliğini belirleyen dış tutarlılığının incelenmesi için test-tekrar test tekniği uygulanmıştır. Bu durumun oluşması için ölçek, 15 gün arayla yaş ortalaması 35 olan ortalama 7 yıllık evli olan 18 kadın ve 12 erkekten oluşan, 30 kişilik bir gruba uygulanmıştır. İlk uygulamadan elde edilen puanlar ile ikinci uygulama puanları arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniği ile hesaplanmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon bulunmuştur ($r= 0,885$; $n:=30$; $p<.01$). Analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Maddeleri ve Toplam Puanı Test-Tekrartest Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Amacıyla Uygulanan Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Maddeler	N	r	P
S1 & T1	30	,422*	,020
S2 & T2	30	,802**	,000
S3 & T3	30	,557**	,001
S4 & T4	30	,802**	,000
S5 & T5	30	,630**	,000
S6 & T6	30	,377*	,040
S7 & T7	30	,695**	,000
S8 & T8	30	,802**	,000
S9 & T9	30	,682**	,000
S10 & T10	30	,758**	,000
S11 & T11	30	,411*	,024
S12 & T12	30	,866**	,000
S13 & T13	30	,557**	,001
S14 & T14	30	,802**	,000
S15 & T15	30	,717**	,000
S16 & T16	30	,617**	,000
S17 & T17	30	,660**	,000
S18 & T18	30	,485**	,007
S19 & T19	30	,630**	,000
S20 & T20	30	,394*	,031
Toplam&Tekrar toplam	30	,885**	,000

* $p<.05$ ** $p<.01$

Geçerlik Çalışmaları

Karasar (2002) geçerliği “ölçülmek istenen şeyin ölçülebilmiş olma derecesi ve ölçülmek istenenin başka şeylerle karıştırılmadan ölçülebilmesi” olarak tanımlamaktadır. Büyüköztürk (2007) ise geçerliği “testin bireyin ölçülmek istenen özelliğini ne derece doğru ölçtüğüyle ilgili bir kavram” olarak tanımlamaktadır.

Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan biri, uzman görüşüne başvurmaktır. Uzmandan beklenen, testin taslak formunda yer alan maddelerin kapsam geçerliği bakımından değerlendirilmesidir (Büyüköztürk, 2007).

Bu amaçla denemelik formda bulunan maddeler psikolojik ölçme aracı geliştirme konusunda uzman 15’i öğretim üyesi ve 5’i dr. olan 20 kişilik bir grup tarafından okunarak dil ve kapsam açısından değerlendirilmiş, son düzeltme ve elemelerden sonra deneme uygulaması için maddeler hazır hale getirilmiştir.

Yapı Geçerliği

Testin ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı (faktörü) doğru bir şekilde ölçebilme derecesini gösterir. Bireyin tutum, güdü, performans, yetenek gibi psikolojik özelliklerini ölçmek amacıyla çok sayıda ölçülebilir, gözlenebilir sorular oluşturulur. Hazırlanan bu soruların belirtilen özellikleri ne derece doğru ölçtüğü sorunu, yapı geçerliğiyle ilgilidir. Yapı geçerliğini incelemek amacıyla faktör analizi, iç tutarlık analizi ve hipotez testi tekniklerinden yararlanılabilir (Büyüköztürk, 2007).

Bu çalışmada da ölçeğin alt boyutlarını belirlemek ve yapı geçerliğini sınamak için faktör analizi tekniği uygulanmıştır.

Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir. Faktör analizi, bir faktörleştirme ya da ortak faktör adı verilen yeni kavramları (değişkenleri) ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak da tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2007).

Ölçeğin denemelik formu için yapılacak faktör analizi işlemlerine Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterlik katsayısı ve Barlett testi ile başlanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterlik katsayısı tek faktörlü yapı için .932; Barlett Test of Sphericity .000 anlamlılık düzeyinde 2861,799 olarak bulunmuştur. KMO'nun .60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Madde analizi sırasında madde toplam ve madde kalan puanları incelenerek yük değeri .50 ve üzerinde olan maddeler ölçekte yer almıştır ve ölçek tek faktörden oluşmaktadır.

Madde toplam ve madde kalan değerlerinin incelenmesinin ardından faktör analizi ve açımlayıcı faktör analizi teknikleri uygulanmış ve ölçeğin 3 faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ancak birçok madde 3 faktörde de yüksek değer alması sonucu elenmiş ve ölçeğin 20 maddesinin tek faktörde toplandığı görülmüştür.

Ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri Tablo 7'de verilmiştir. Ölçek maddeleri toplam varyansın %39.080'ini açıklamaktadır.

Tablo 7. Ölçekteki Maddelerin Faktör Yük Değerleri

FAKTÖRLER	
1	
S41	,696
S47	,680
S34	,678
S44	,676
S28	,676
S22	,668
S46	,661
S43	,655
S19	,638
S35	,629
S36	,627
S25	,614
S59	,610
S57	,597
S45	,594
S29	,574
S33	,565
S5	,554
S10	,538
S32	,533

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği (EAŞMGÖ) geliştirme çalışmalarının son aşamasında ölçeğin iç tutarlık güvenirliğini, maddelerin benzeşiklik düzeyini ve maddelerin ölçmek istediği yapının ayrışıklığını belirleyen cronbach alfa katsayısı bulunmuştur. Testi yarılama tekniği sonunda ise Spearman-Brown güvenirlik katsayısı ve Guttman değeri hesaplanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğine Ait Cronbach Alfa, Spearman- Brown ve Guttman Değerleri

	Alfa	S	G
EAŞMGÖ	.92	.859	.857

İlişkilerde Yükleme Ölçeği

İlişkilerde Yükleme Ölçeği; Fincham ve Bradbury (1992) tarafından kuramsal olarak tartışılan farklı yükleme boyutlarını ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir. İYÖ'de yüklemeler, 4 olumsuz hipotetik eş davranışı ile değerlendirilmekte (örn: eşiniz söylediğiniz bir şeyi eleştiriyor ya da eşiniz size karşı soğuk ve mesafeli davranıyor) ve her bir davranış 6 farklı ifade (örn: eşimin bu davranışı kendi ile ilgili bir nedene bağlıydı ya da eşim beni eleştirdiği için suçlanmayı hak etmiştir) içermektedir. İfadelerin üçü (odak, istikrarlılık, genellik) nedensellik yükleme boyutunu değerlendirmekte olup, kalan diğer 3 ifade ise sorumluluk boyutunu (kasıt, güdü, suçlama) içermektedir. Toplam 24 ifade bulunmaktadır. Davranışlarla ilgili ifadelerin her biri 6'lı likert tipi bir derecelendirmeye değerlendirilmekte ve her bir davranış sırayla 1 ile 6 puan arasında (örn: 1= tamamen yanlış, 6= tamamen doğru) puan almaktadır. Farklı yükleme boyutlarını değerlendiren ifadelere verilen puanlar ayrı ayrı toplanarak yükleme alt boyutlarına ait puanlar elde edilmektedir. Elde edilen bu puanlar ile nedensellik yüklemesi toplam ve sorumluluk yüklemesi toplam puanlarına ulaşılmaktadır. 4 olumsuz davranışın altında yer alan yükleme boyutları seçkisiz sırada verilmektedir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Tutarel-Kışlak (1995) tarafından yapılmıştır. Bu amaçla ölçek önce araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrildikten sonra 5 uzman psikolog ve 1 yabancı dil uzmanı tarafından kontrol edilerek düzeltilmiştir. Güvenirlik konusunda araştırmacı ölçeğin nedensel ve sorumluluk yüklemeleri ve bu

boyutların alt boyutlarına ilişkin toplam puanlar arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında, nedensellik alt boyutunda; odak ve istikrarlık alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik değeri .46; genellik ve istikrarlık arasındaki yüklenme değeri .34 ve genellik ve istikrar boyutları arasındaki değer de .59 olduğu bulunmuştur. Sorumluluk yüklemesinin alt boyutları incelendiğinde, niyet ve güdü yüklemeleri arasındaki değer .79; niyet ve suçlama arasındaki değer .69 ve güdü ve suçlama arasındaki değer .72 olarak belirlenmiştir. Geçerlik konusunda ölçeğin bu alanda kullanılan aile yapısı değerlendirme aracı ve evlilik uyum ölçeği ile ilişkileri incelenmiş ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak ölçek güvenilir ve geçerli bir araç olarak kabul edilmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999).

Evlilik Yaşamı Ölçeği

Ölçek eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyum düzeyini ölçmek amacıyla Tezer (1996) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 10 sorudan oluşan 5' li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50 en düşük puan ise 10 dur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak saptanmıştır. İç tutarlık katsayısı ise ilk uygulamada 0.91, ikinci uygulamada grubunda ise 0.89 olarak bulunmuştur. Bu bulgular Evlilik Yaşamı Ölçeğinin oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Evli bireylerin Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanlarla, boşanmış bireylerin ölçekten aldıkları puanların varyansları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu koşul altında grupların ortalamaları için yapılan t testi sonucunda t değeri 6.23 olarak bulunmuştur. Bu değer $\alpha=0.01$ düzeyinde anlamlıdır. Bu bulgu ölçeğin evlilik ilişkisinden sağlanan genel doyum düzeyi açısından evliliğini sürdüren eşlerin boşanmış eşleri birbirinden ayırdığını göstermektedir. Ayrıca evli eşlerin aralarında çıkan çatışmaların yarattığı gerginlik düzeyini yansıtan Gerginlik Puanları ile Evlilik Yaşam Ölçeğinden aldıkları doyum puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayısı -0.34'tür ve bu katsayı $\alpha=0.01$ düzeyinde anlamlıdır. Ölçeğin sosyal beğenirlik yöneliminden ne derece etkilendiğini incelemek amacıyla ise eşlerin Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Kişisel Davranış Anketi puanları arasındaki korelasyon 0.21 dir. Bu bulgu Evlilik Yaşamı

Ölçeği'nin bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden çok az etkilendiğini göstermekte olup bu durum ölçeğin geçerliğine dolaylı bir kanıt oluşturmaktadır (Tezer, 1996)

Uygulama

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanmasından önce okul yöneticilerinden gerekli izinler alınmıştır. Okul psikolojik danışmanları ve öğretmenler yardımıyla kararlaştırılan tarih ve saatlerde okullarda öğrenciler aracılığıyla öğrencilerin anne ve babalarına kapalı zarflarda anket formları ulaştırılmış ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Aynı yöntemle veriler tekrar toplanmış olup, ölçekleri cevaplama süresi ortalama 30 dakikadır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma grubunu oluşturan bireylerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, evlenme biçimi, evlilik süresi, eğitim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, kendi aile içi şiddete tanık olma, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma) için frekans ve yüzde değerleri saptanmıştır.

Gruplar içersinde normal dağılım özelliği göstermeyen ($n < 30$) gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Aynı zamanda yeterli frekansa sahip olmayan değişkenlerin alt grupları arasında birleştirmeler gerçekleştirilmiştir.

- 1) Örneklem grubunu oluşturan bireylerin Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı Analizi tekniği,

- 2) Örneklem grubunu oluşturan bireylerin Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanlarla yaş, evlilik süresi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı Analizi tekniği,
- 3) Örneklem grubunu oluşturan bireylerin Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet, çalışma, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma, çocukluğunda anne ve babası tarafından şiddete maruz kalma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi,
- 4) Örneklem grubunu oluşturan bireylerin Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanların gelir düzeyi, evlenme biçimi, çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA),
- 5) Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında fark bulunduğu, farklılıkların kaynağını (farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere Post-Hoc Tamhane ve Post-Hoc Lsd testleri,
- 6) Örneklem grubunu oluşturan bireylerin Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişkilerde Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi,
- 7) Non-parametrik Kruskal Wallis testi, sonucunda gruplar arasında fark bulunduğu, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere non parametrik Mann Whitney-U testi,

- 8) Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarına Göre Yordanması ve Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin Evlilik Doyumunu Yordaması için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 13.0 (Statistical Packet for Social Sciences-Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Program) kullanılmıştır. Sonuçlar .05 manidarlık düzeyinde sınanmış, diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar haline getirilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Örnekleme İlgili Bulgular

Tablo 9. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	168	48,8
Erkek	176	51,2
Toplam	344	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi, örneklem grubu 168 (%48,8) kadın ve 176 (%51,2) erkek olmak üzere toplam 344 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 10. Gelir Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gelir Düzeyi	f	%
Düşük	77	22,4
Ortanı Altı	45	13,1
Orta	186	54,0
Ortanı Üstü ve Yüksek	36	10,5
Toplam	344	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi, örneklem grubunun %22,4’i düşük, %13,1’i ortanın altı, %54’ü orta, %10,5’i ortanın üstü ve yüksek gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 11. Evlenme Biçimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Evlenme Biçimi	f	%
Görücü	154	44,8
Anlaşarak	151	43,9
Akraba	39	11,3
Toplam	344	100,0

Tablo 11’de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %44,8’i görücü usulü,%43,9’u anlaşarak,%11,3’ü akraba evliliği ile evlenmiştir.

Tablo 12. Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Durumu	f	%
Okula gitmeyen	29	8,4
İlkokul	178	51,7
Ortaokul	49	14,2
Lise	63	18,3
Üniversite ve üzeri	25	7,3
Toplam	344	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi; örneklem grubunun %8,4’ü okula gitmeyen, %51,7’si ilkokul mezunu, %14,2’si ortaokul mezunu, %18,3’ü lise mezunu, %7,3’ü üniversite ve üzeri mezunudur.

Tablo 13. Çocuk Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Çocuk Sayısı	f	%
1 çocuk	35	10,2
2 çocuk	139	40,4
3 çocuk	86	25,0
4 çocuk	46	13,3
5 çocuk ve üzeri	38	11,1
Toplam	344	100,0

Tablo 13’de görüldüğü gibi; örneklem grubunun %10,2’si 1 çocuk,%40,4’ü 2 çocuk,%25’i 3 çocuk,%13,3’ü 4 çocuk,%11,1’i 5 ve üzeri çocuğa sahiptir.

Tablo 14. Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Çalışma Durumu	f	%
Çalışıyor	179	52,0
Çalışmıyor	165	48,0
Toplam	344	100,0

Tablo 14’ de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %52 ’si çalışmakta iken %48’i çalışmamaktadır.

Tablo 15. Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkeni İçin Frekans Ve Yüzde Değerleri

Aile İçi Şiddete Tanık Olma	f	%
Evet	78	22,7
Hayır	266	77,3
Toplam	344	100,0

Tablo 15’ de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %22,7’si kendi çocukluklarında aile içi şiddete tanık olduğunu ifade ederken,%77,3’ü kendi çocukluklarında aile içi şiddete tanık olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 16. Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkeni İçin Frekans Ve Yüzde Değerleri

Aile İçi Şiddete Maruz Kalma	f	%
Evet	84	24,4
Hayır	260	75,6
Toplam	344	100,0

Tablo 16’ da görüldüğü gibi, örneklem grubunun %24,4’ü kendi çocukluğunda aile içi şiddete maruz kaldığını ifade ederken,%75,6’sı çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir.

Tablo 17. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme, İlişki Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğine Ait Standart Sapma, Ortalama, Minimum ve Maximum Değerler

	N	X	SS	MİN	MAX
EAŞMGÖ	344	32,0116	12,54194	20,00	90,00
İYÖ	344	64,4969	20,60750	24,00	118,00
EYÖ	344	37,4477	8,48375	10,00	50,00

Tablo 17’de Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği, İlişki Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeğine ait ortalama, standart sapma, minimum ve maximum değerler verilmiştir. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği’nin 5’li likert skalası üzerinden alınan ortalama puan ise 1,6 şeklindedir.

Tablo 18. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme, İlişki Yükleme Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

	EAŞMG Ö	EYÖ	Odak	Istikrar	Genellik	Kasıt	Güdü	Suçlama	NEDENS ELLİK	SORUM LULUK	İYÖTOP
EAŞMG Ö	X=32,01 SS=12,54 N=344	-,246**	,105	,185**	,272**	,240**	,240**	,375**	,228**	,337**	,306**
EYÖ	P<.01	X=37,44 SS=8,48 N=344	-,248**	-,285**	-,315**	-,316**	-,333**	-,328**	-,342**	-,366**	-,390**

** p <.01

Tablo 18’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinden alınan puanlarla, evlilik yaşam ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p< .01 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r= -,246, p< .01).

İlişkilerde yükleme ölçeğinden alınan puanlarla, evlilik yaşam ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p< .01 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r= -,390, p< .01).

Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinden alınan puanlarla, ilişkilerde yükleme ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < .01$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .306$, $p < .01$).

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği İle İlgili Bulgular

Tablo 19. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						T	Sd	p
EAŞMGÖ	Kadın	168	32,8036	13,61325	1,05028	1,145	342	,253
	Erkek	176	31,2557	11,41415	,86037			

Tablo 19 'da görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 1,145$; $Sd = 342$; $p > .05$).

Tablo 20. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanları ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	EAŞMGÖ	YAŞ
EAŞMGÖ	X = 32,0116 SS = 12,54194 N = 344	r = -0,041
YAŞ	p > .05	X = 40,32 SS = 6,760 N = 341

Tablo 20 'de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği ile yaş arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. ($r = -0,041$, $p > .05$)

Tablo 21. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	P
EAŞMGÖ	Düşük	77	34,5974	14,18975	G. Arası	891,589	3	297,196		
	Ortanın Altı	43	33,2558	10,60120	G. İçi	53037,385	338	156,915		
	Orta	186	30,9194	12,19433	Toplam	53928,974	341		1,894	,130
	O. Üstü ve Yüksek	36	30,4444	12,54123						
	Toplam	342	31,9912	12,57575						

Tablo 21'de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gelir düzeylerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,894$; $sd=341$; $p>.05$).

Tablo 22. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	P
EAŞMGÖ	Görücü	147	34,3946	13,51283	G. Arası	1346,017	2	673,009	4,189	,016
	Anlaşarak	142	30,4085	11,46574	G. İçi	51416,955	320	160,678		
	Akraba	34	29,8824	13,73067	Toplam	52762,972	322			
	Toplam	323	32,1672	12,80079						

Tablo 22’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda evlenme biçimlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=4,189;sd=322; p<.05).

Tablo 23. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları

Evlenme Biçimi (i)	Evlenme Biçimi (j)	Ort.Farkı (i-j)	SHx	P
Görücü	Anlaşarak	3,98611*	1,47240	,021
	Akraba	4,51220	2,60522	,245
Anlaşarak	Görücü	-3,98611*	1,47240	,021
	Akraba	,52610	2,54378	,996
Akraba	Görücü	-4,51220	2,60522	,245
	Anlaşarak	-,52610	2,54378	,996

Tablo 23’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonrası post-hoc TAMHANE testi sonucunda anlaşarak ve görücü usulü evlenme biçimleri arasında görücü usulü evlenme biçimi lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 24. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanları ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	EAŞMGÖ	EVLİLİK SÜRESİ (YIL)
EAŞMGÖ	X = 32,0116 SS = 12,54194 N = 344	r=-0,037
EVLİLİK SÜRESİ (YIL)	p>.05	X = 18,28 SS = 5,971 N = 334

Tablo 24’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. (r= -0,037, p>.05)

Tablo 25. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	S.O.	Kaykare	Sd	P
EAŞMGÖ	Okula Gitmemiş	29	223,14	15,383	4	,004
	İlkokul	178	178,66			
	Ortaokul	49	157,82			
	Lise	63	161,24			
	Üniversite ve Üzeri	25	127,06			
	Toplam	344				

Tablo 25’de görüldüğü gibi eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere uygulanan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Kruskal Wallis testi sonucunda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Okula gitmeyen ve ilkokul (U= 1866,500; Z=-2,393; p<.05), ortaokul (U=462,000; Z=-2,582; p<.05), lise(U=596,000; Z=-2,672; p<.05) ,üniversite-üzeri (U=174,500; Z=-3,286; p<.05) mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. Okula gitmeyen eşlerin puanları ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite-üzeri mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. İlkokul mezunu ve üniversite-üzeri mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. İlkokul mezunu eşlerin puanları üniversite-üzeri mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. (U=1556,000; Z=-2,440; p<.05). Okula gitmeyen eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 26. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
EAŞMGÖ	1 çocuk	35	29,4286	10,52528	G.Arası	2513,945	4	628,486		
	2 çocuk	139	32,3669	14,05638	G. İçi	51278,885	337	152,163		
	3 çocuk	85	30,5059	9,43098	Toplam	53792,830	341		4,130	,003
	4 çocuk	45	30,1333	9,06692						
	5 çocuk ve üzeri	38	39,1053	15,73220						
	Toplam		342	32,0585	12,55987					

Tablo 26'da görüldüğü gibi; Eşleri arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda çocuk sayılarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=4,130; sd=341; p<.01).

Tablo 27. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları

Çocuk (i)	Çocuk (j)	Ort.Farkı (i-j)	SHx	p
1 çocuk	2 çocuk	-2,93834	2,14164	,853
	3 çocuk	-1,07731	2,05221	1,000
	4 çocuk	-,70476	2,23429	1,000
	5 çocuk ve üzeri	-9,67669*	3,11101	,027
2 çocuk	1 çocuk	2,93834	2,14164	,853
	3 çocuk	1,86102	1,57094	,934
	4 çocuk	2,23357	1,80231	,914
	5 çocuk ve üzeri	-6,73836	2,81685	,185
3 çocuk	1 çocuk	1,07731	2,05221	1,000
	2 çocuk	-1,86102	1,57094	,934
	4 çocuk	,37255	1,69507	1,000
	5 çocuk ve üzeri	-8,59938*	2,74947	,029
4 çocuk	1 çocuk	,70476	2,23429	1,000
	2 çocuk	-2,23357	1,80231	,914
	3 çocuk	-,37255	1,69507	1,000
	5 çocuk ve üzeri	-8,97193*	2,88792	,029
5 çocuk ve üzeri	1 çocuk	9,67669*	3,11101	,027
	2 çocuk	6,73836	2,81685	,185
	3 çocuk	8,59938*	2,74947	,029
	4 çocuk	8,97193*	2,88792	,029

Tablo 27’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonrası post-hoc TAMHANE testi sonucunda sahip olunan çocuk sayısı açısından 1 çocukla 5 çocuk, 3 çocukla 5 çocuk ve 4 çocukla 5 çocuk arasında anlamlı ölçüde farklılıklar çıkmıştır. Sahip olunan çocuk sayısı açısından 1, 3, 4 çocuğa oranla 5 çocuğa sahip eşler şiddeti daha çok mazur görmektedirler.

Tablo 28. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						T	Sd	p
EAŞMGÖ	Çalışıyor	179	31,7374	12,65769	,94608	-,458	341	,647
	Çalışmıyor	164	32,3598	12,46782	,97357			

Tablo 28’ de görüldüğü gibi, evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme puanlarının çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=-,458; Sd=341; p>.05).

Tablo 29. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						T	Sd	p
EAŞMGÖ	Evet	78	34,2949	14,80883	1,67677	1,835	342	,067
	Hayır	266	31,3421	11,74282	,72000			

Tablo 29’da görüldüğü gibi evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=1,835; Sd=342; p>.05).

Tablo 30. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
EAŞMGÖ	Evet	83	34,9759	14,22894	1,56183	2,450	340	,015
	Hayır	259	31,1236	11,85475	,73662			

Tablo 30’da görüldüğü gibi evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanlarının, çocukluğunda şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t=2,450; Sd=340; p<.05). Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanların, eşler arası şiddeti mazur görme puan ortalamaları, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

İlişkilerde Yükleme Ölçeği İle İlgili Bulgular

Tablo 31. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Odak	Kadın	166	13,3072	4,45403	,34570	2,310	338	,022
	Erkek	174	12,1494	4,77355	,36188			
İstikrar	Kadın	168	12,2500	4,52769	,34932	3,031	341	,003
	Erkek	175	10,7943	4,36851	,33023			
Genellik	Kadın	166	11,4759	4,47986	,34770	2,591	339	,010
	Erkek	175	10,2343	4,36904	,33027			
Kasıt	Kadın	167	10,1198	4,10084	,31733	3,421	341	,001
	Erkek	176	8,6705	3,74386	,28220			
Güdü	Kadın	167	10,9401	4,54124	,35141	3,195	338	,002
	Erkek	173	9,3873	4,42052	,33609			
Suçlama	Kadın	164	11,2622	4,34249	,33909	4,276	336	,000
	Erkek	174	9,2586	4,26937	,32366			
NEDENSELLİK YÜKLEME	Kadın	164	36,9329	11,18453	,87336	3,042	334	,003
	Erkek	172	33,2500	11,00352	,83901			
SORUMLULUK YÜKLEME	Kadın	162	32,2346	10,79771	,84835	4,169	331	,000
	Erkek	171	27,2398	11,04727	,84481			
İYÖTOP	Kadın	158	68,7089	20,39867	1,62283	3,646	324	,000
	Erkek	168	60,5357	20,06722	1,54822			

Tablo 31’ de görüldüğü gibi, evli bireylerin ilişkilerde yükleme ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, evli bireylerin ilişki yüklemeleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Odak, istikrar, genellik, kasıt, güdü, suçlama, nedensellik yüklemeleri, sorumluluk yüklemeleri alt ölçeklerinde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında kadınlar ilişki yüklemelerini erkeklere göre daha fazla kullanmaktadırlar.

Tablo 32. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanları ile Yaş Arasındaki İlişiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	Yaş	Odak	İstikrar	Genellik	Kasıt	Güdü	Suçlama	NEDENS ELLİK	SORUM LULUK	IYOTOP
Yaş	X=40,32 SS=6,76 N=341	,027	-,006	,001	,007	,022	-,036	,016	,000	,011

Tablo 32 'de görüldüğü gibi; İlişkilerde yükleme ölçeği toplam puanı ile yaş arasındaki ilişiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r = ,011$, $p > ,01$).

Tablo 33 . İişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
Odak	Düşük	75	12,4800	4,79966	G.Arası	25,814	3	8,605		
	Ortanın Altı	43	13,0698	4,47424	G. İçi	7280,686	334	21,798		
	Orta	184	12,8696	4,67108	Toplam	7306,500	337		,395	,757
	Ortanın Üştü ve Yüksek	36	12,1389	4,60529						
	Toplam	338	12,7308	4,65629						
İstikrar	Düşük	77	11,5714	4,91086	G.Arası	164,259	3	54,753		
	Ortanın Altı	43	13,1163	4,66093	G. İçi	6688,727	337	19,848		
	Orta	185	11,2486	4,19534	Toplam	6852,985	340		2,759	,042
	Ortanın Üştü ve Yüksek	36	10,4444	4,48773						
	Toplam	341	11,4721	4,48953						
Genellik	Düşük	76	10,9605	4,79845	G.Arası	66,825	3	22,275		
	Ortanın Altı	43	11,9070	4,76002	G. İçi	6689,198	335	19,968		
	Orta	185	10,6595	4,24363	Toplam	6756,024	338		1,116	,343
	Ortanın Üştü ve Yüksek	35	10,2857	4,52816						
	Toplam	339	10,8466	4,47082						
Kasıt	Düşük	76	9,2237	4,39272	G.Arası	58,560	3	19,520		
	Ortanın Altı	43	10,1628	4,07039	G. İçi	5363,880	337	15,917		
	Orta	186	9,4409	3,89584	Toplam	5422,440	340		1,226	,300
	Ortanın Üştü ve Yüksek	36	8,4722	3,43500						
	Toplam	341	9,3812	3,99354						
Güdü	Düşük	75	10,2800	5,08989	G.Arası	40,796	3	13,599		
	Ortanın Altı	43	11,0000	4,27061	G. İçi	6942,577	334	20,786		
	Orta	184	9,9457	4,41771	Toplam	6983,373	337		,654	,581
	Ortanın Üştü ve Yüksek	36	10,0000	4,43364						
	Toplam	338	10,1598	4,55216						
Suçlama	Düşük	77	10,6883	5,00331	G.Arası	41,437	3	13,812		
	Ortanın Altı	42	10,4524	3,88996	G. İçi	6514,551	332	19,622		
	Orta	182	10,1648	4,40809	Toplam	6555,988	335		,704	,550
	Ortanın Üştü ve Yüksek	35	9,4286	3,73604						
	Toplam	336	10,2440	4,42381						
Nedensellik Yükleme	Düşük	74	35,0000	11,23229	G.Arası	638,182	3	212,727		
	Ortanın Altı	43	38,0930	12,08662	G. İçi	41555,387	330	125,925		
	Orta	182	34,8187	10,93401	Toplam	42193,569	333		1,689	,169
	Ortanın Üştü ve Yüksek	35	32,4857	11,59455						
	Toplam	334	35,0359	11,25644						
Sorumluluk Yükleme	Düşük	74	30,2703	12,74115	G.Arası	201,819	3	67,273		
	Ortanın Altı	42	31,0476	9,14638	G. İçi	41345,970	327	126,440		
	Orta	180	29,4611	11,12467	Toplam	41547,789	330		,532	,661
	Ortanın Üştü ve Yüksek	35	28,0857	10,72757						
	Toplam	331	29,6979	11,22062						
İyötop	Düşük	72	65,0972	21,85752	G.Arası	1361,291	3	453,764		
	Ortanın Altı	42	68,7381	19,54989	G. İçi	136593,660	320	426,855		
	Orta	176	64,0398	20,51769	Toplam	137954,951	323		1,063	,365
	Ortanın Üştü ve Yüksek	34	60,5000	20,10013						
	Toplam	324	64,5123	20,66652						

Tablo 33’de görüldüğü gibi; İlişkilerde yükleme ölçeği puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istikrar alt boyutunda gelir düzeylerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=2,759; sd=340; p<.05). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz teknikleri uygulanmıştır.

Tablo 34. İlişkilerde Yükleme Ölçeği İstikrar Alt Boyutu Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc LSD Testi Sonuçları

Gelir (i)	Gelir (j)	Ort.Farkı (i-j)	SH _x	p
Düşük	Ortanın altı	-1,54485	,84814	,069
	Orta	,32278	,60419	,594
	Ortanın Üstü ve Yüksek	1,12698	,89950	,211
Ortanın Altı	Düşük	1,54485	,84814	,069
	Orta	1,86763*	,75423	,014
	Ortanın Üstü ve Yüksek	2,67183*	1,00643	,008
Orta	Düşük	-,32278	,60419	,594
	Ortanın Altı	-1,86763*	,75423	,014
	Ortanın Üstü ve Yüksek	,80420	,81155	,322
Ortanın Üstü ve Yüksek	Düşük	-1,12698	,89950	,211
	Ortanın Altı	-2,67183*	1,00643	,008
Yüksek	Orta	-,80420	,81155	,322

Tablo 34’de görüldüğü gibi; İlişkilerde yükleme ölçeği puanlarının istikrar alt boyutu için gelir düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonrası post-hoc LSD testi sonucunda ortanın altı ile orta gelir düzeyi arasında ve ortanın altı ile ortanın üstü ve yüksek arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ortanın altı gelir düzeyi grubu; orta, ortanın üstü ve yüksek gelir düzeyi grubuna göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmaktadırlar. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 35. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	P
Odak	Görücü	146	12,1438	4,57578	G.Arası	111,229	2	55,614		
	Anlaşarak	141	13,3404	4,45586	G. İçi	6708,514	316	21,229	2,620	,074
	Akraba	32	12,1875	5,36679	Toplam	6819,743	318			
	Toplam	319	12,6771	4,63095						
İstikrar	Görücü	147	11,3741	4,76461	G.Arası	51,426	2	25,713		
	Anlaşarak	142	11,8662	4,43268	G. İçi	6525,061	319	20,455	1,257	,286
	Akraba	33	10,5455	3,70887	Toplam	6576,488	321			
	Toplam	322	11,5062	4,52631						
Genellik	Görücü	147	10,6871	4,63726	G.Arası	54,294	2	27,147		
	Anlaşarak	140	11,2214	4,38452	G. İçi	6445,256	317	20,332	1,335	,265
	Akraba	33	9,8788	4,44942	Toplam	6499,550	319			
	Toplam	320	10,8375	4,51384						
Kasıt	Görücü	146	9,6301	4,10217	G.Arası	49,500	2	24,750		
	Anlaşarak	142	9,4366	3,77462	G. İçi	4936,016	319	15,473	1,600	,204
	Akraba	34	8,2941	3,84179	Toplam	4985,516	321			
	Toplam	322	9,4037	3,94096						
Güdü	Görücü	145	10,1862	4,57042	G.Arası	19,182	2	9,591		
	Anlaşarak	141	10,3617	4,45498	G. İçi	6538,768	316	20,692	,464	,630
	Akraba	33	9,5152	4,84846	Toplam	6557,950	318			
	Toplam	319	10,1944	4,54120						
Suçlama	Görücü	146	10,3630	4,55144	G.Arası	13,410	2	6,705		
	Anlaşarak	137	10,1606	4,39122	G. İçi	6123,669	314	19,502	,344	,709
	Akraba	34	9,6765	3,88252	Toplam	6137,079	316			
	Toplam	317	10,2019	4,40694						
Nedensellik	Görücü	146	34,2192	11,55824	G.Arası	586,902	2	293,451		
	Anlaşarak	139	36,4173	11,06758	G. İçi	39799,085	312	127,561	2,300	,102
	Akraba	30	32,3000	11,02396	Toplam	40385,987	314			
	Toplam	315	35,0063	11,34098						
Sorumluluk	Görücü	143	29,7972	11,32525	G.Arası	151,037	2	75,518		
	Anlaşarak	136	30,0956	10,98948	G. İçi	38365,422	309	124,160	,608	,545
	Akraba	33	27,7273	10,96663	Toplam	38516,458	311			
	Toplam	312	29,7083	11,12866						
İyötop	Görücü	142	63,5352	21,11457	G.Arası	1459,441	2	729,721		
	Anlaşarak	133	66,6015	20,19524	G. İçi	128110,670	302	424,208	1,720	,181
	Akraba	30	59,5333	19,83854	Toplam	129570,111	304			
	Toplam	305	64,4787	20,64504						

Tablo 35’de görüldüğü gibi ilişkilerde yüklenme ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA)sonucunda evlenme biçimlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 36. İlişkilerde Yüklenme Ölçeği Puanları ile Evlilik süresi (yıl) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	İYÖ	EVLİLİK SÜRESİ (YIL)
İYÖ	X = 32,0116 SS =12,54194 N = 344	r= -0,037
EVLİLİK SÜRESİ (YIL)	p>.05	X = 18,28 SS = 5,971 N = 334

Tablo 36’da görüldüğü gibi ilişkilerde yüklenme ölçeği ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r=-0,037; p>.05).

Tablo 37. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Eğitim Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Kaykare	Sd	P
Odak	Okula Gitmemiş	29	177,10	0,931	4	,920
	İlkokul	176	168,00			
	Ortaokul	48	165,24			
	Lise	62	172,93			
	Üniversite ve Üzeri	25	184,50			
	Toplam	340				
İstikrar	Okula Gitmemiş	29	218,57	12,413	4	,015
	İlkokul	178	166,70			
	Ortaokul	49	143,96			
	Lise	62	187,52			
	Üniversite ve Üzeri	25	172,18			
	Toplam	343				
Genellik	Okula Gitmemiş	29	197,64	3,573	4	,467
	İlkokul	175	166,54			
	Ortaokul	49	163,87			
	Lise	63	180,48			
	Üniversite ve Üzeri	25	161,42			
	Toplam	341				
Kasıt	Okula Gitmemiş	28	190,05	3,718	4	,445
	İlkokul	178	177,62			
	Ortaokul	49	153,00			
	Lise	63	165,23			
	Üniversite ve Üzeri	25	166,04			
	Toplam	343				
Güdü	Okula Gitmemiş	29	179,03	0,583	4	,965
	İlkokul	175	171,90			
	Ortaokul	48	166,27			
	Lise	63	164,76			
	Üniversite ve Üzeri	25	173,40			
	Toplam	340				
Suçlama	Okula Gitmemiş	29	218,47	10,060	4	,039
	İlkokul	178	170,53			
	Ortaokul	48	158,65			
	Lise	60	161,68			
	Üniversite ve Üzeri	23	142,89			
	Toplam	338				
Nedensellik Yükleme	Okula Gitmemiş	29	198,79	5,681	4	,224
	İlkokul	173	164,93			
	Ortaokul	48	149,86			
	Lise	61	179,89			
	Üniversite ve Üzeri	25	166,04			
	Toplam	336				
Sorumluluk Yükleme	Okula Gitmemiş	28	195,39	4,396	4	,355
	İlkokul	175	170,38			
	Ortaokul	47	152,29			
	Lise	60	159,42			
	Üniversite ve Üzeri	23	156,59			
	Toplam	333				
İyötop	Okula Gitmemiş	28	192,91	4,585	4	,333
	İlkokul	170	162,81			
	Ortaokul	47	145,52			
	Lise	58	167,41			
	Üniversite ve Üzeri	23	159,67			
	Toplam	326				

Tablo 37'de görüldüğü gibi; İlişkilerde yüklem ölçüğü puanlarının eğitim değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere uygulanan Kruskal Wallis testi sonucunda istikrar ve suçlama alt boyutlarında grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır. Kruskal Wallis testi sonucunda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

İstikrar alt boyutu için;

Okula gitmeyen ve ilkokul ($U=1,790E3; Z=-2,654; p<.05$), ortaokul ($U=405,500; Z=-3,168; p<.05$) mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. Okula gitmeyen eşlerin puanları ilkokul ve ortaokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. İlkokul mezunu ve üniversite-üzeri mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. İlkokul mezunu eşlerin puanları üniversite-üzeri mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir ($U=1556,000; Z=-2,440; p<.05$). Ortaokul mezunu ve lise mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. Lise mezunu olan eşlerin puanları ortaokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. ($U=1,158E3; Z=-2,151; p<.05$).

Suçlama alt boyutu için;

Okula gitmeyen ve ilkokul ($U=1,861E3; Z=-2,415; p<.05$), ortaokul ($U=449,000; Z=-2,606; p<.05$), lise ($U=567,500; Z=-2,660; p<.05$), üniversite-üzeri mezunu olan gruplar arasında anlamlı düzeyde fark çıkmıştır. Okula gitmeyen eşlerin puanları ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite-üzeri ($U=183,000; Z=-2,780; p<.05$) mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Okula gitmeyen eşlerin ilişki yüklemelerini kullanma oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 38. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	P
Odak	1 çocuk	35	12,4000	4,32639	G.Arası	12,104	4	3,026		
	2 çocuk	139	12,6115	4,66176	G. İçi	7277,509	333	21,854		
	3 çocuk	84	12,9167	4,62108	Toplam	7289,612	337			
	4 çocuk	43	12,5349	4,65141					,138	,968
	5 çocuk ve üzeri	37	12,9730	5,16659						
	Toplam	338	12,6953	4,65090						
İstikrar	1 çocuk	34	10,6471	3,17072	G.Arası	141,262	4	35,316		
	2 çocuk	139	11,2518	4,47876	G. İçi	6691,899	336	19,916		
	3 çocuk	85	11,6353	4,70523	Toplam	6833,161	340			
	4 çocuk	45	11,1556	4,26378					1,773	,134
	5 çocuk ve üzeri	38	13,1316	5,01980						
	Toplam	341	11,4839	4,48303						
Genellik	1 çocuk	35	10,3429	4,02158	G.Arası	89,650	4	22,412		
	2 çocuk	138	10,9275	4,66019	G. İçi	6575,731	334	19,688		
	3 çocuk	85	10,5176	4,13064	Toplam	6665,381	338			
	4 çocuk	43	10,3488	4,27553					1,138	,338
	5 çocuk ve üzeri	38	12,1053	4,79183						
	Toplam	339	10,8230	4,44073						
Kasıt	1 çocuk	35	9,0000	3,38683	G.Arası	86,699	4	21,675		
	2 çocuk	139	8,9496	3,89783	G. İçi	5263,072	336	15,664		
	3 çocuk	85	9,7176	4,03736	Toplam	5349,771	340			
	4 çocuk	44	9,2273	3,65910					1,384	,239
	5 çocuk ve üzeri	38	10,4737	4,74049						
	Toplam	341	9,3519	3,96669						
Güdü	1 çocuk	34	9,8529	3,61924	G.Arası	65,329	4	16,332		
	2 çocuk	138	9,8623	4,48060	G. İçi	6892,200	333	20,697		
	3 çocuk	85	10,1529	4,57869	Toplam	6957,530	337			
	4 çocuk	44	10,1136	4,43672					,789	,533
	5 çocuk ve üzeri	37	11,3243	5,53300						
	Toplam	338	10,1272	4,54373						
Suçlama	1 çocuk	35	9,2857	3,86212	G.Arası	300,897	4	75,224		
	2 çocuk	135	9,5185	4,09195	G. İçi	6261,912	331	18,918		
	3 çocuk	83	10,4578	4,78896	Toplam	6562,810	335			
	4 çocuk	45	10,8000	4,14290					3,976	,004
	5 çocuk ve üzeri	38	12,4211	4,86372						
	Toplam	336	10,2262	4,42611						
Nedensellik Yükleme	1 çocuk	34	33,7941	9,56882	G.Arası	569,440	4	142,360		
	2 çocuk	138	34,8188	11,68644	G. İçi	41014,512	329	124,664		
	3 çocuk	84	35,0238	10,99943	Toplam	41583,952	333			
	4 çocuk	41	33,4390	10,61143					1,142	,337
	5 çocuk ve üzeri	37	38,3514	11,47029						
	Toplam	334	34,9880	11,17483						
Sorumluluk Yükleme	1 çocuk	34	28,1765	9,83645	G.Arası	1066,729	4	266,682		
	2 çocuk	134	28,1642	10,77465	G. İçi	40329,543	326	123,710		
	3 çocuk	83	30,3735	11,59869	Toplam	41396,272	330			
	4 çocuk	43	30,2093	10,74944					2,156	,074
	5 çocuk ve üzeri	37	33,8108	12,70572						
	Toplam	331	29,6163	11,20015						
İyötop	1 çocuk	33	62,1515	17,57506	G.Arası	2677,381	4	669,345		
	2 çocuk	133	62,9023	20,70824	G. İçi	133852,924	319	419,602		
	3 çocuk	82	65,2561	20,95074	Toplam	136530,306	323			
	4 çocuk	40	62,5750	19,34953					1,595	,175
	5 çocuk ve üzeri	36	71,8889	22,17306						
	Toplam	324	64,3796	20,55953						

Tablo 38'de görüldüğü gibi; İlişkilerde yüklem ölçüğü puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda(ANOVA) çocuk sayılarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark suçlama alt boyutu için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=3,976;sd=335;p<.01).

Bu işlemin ardından Anova sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz teknikleri uygulanmıştır.

Tablo 39. Suçlama Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Uygulanan Post-Hoc TAMHANE Testi Sonuçları

Çocuk (i)	Çocuk (j)	Ort.Farkı (i-j)	SHx	p
1 çocuk	2 çocuk	-,23280	,82502	,778
	3 çocuk	-1,17212	,87661	,182
	4 çocuk	-1,51429	,98027	,123
	5 çocuk ve üzeri	-3,13534*	1,01900	,002
2 çocuk	1 çocuk	,23280	,82502	,778
	3 çocuk	-,93931	,60668	,123
	4 çocuk	-1,28148	,74869	,088
	5 çocuk ve üzeri	-2,90253*	,79874	,000
3 çocuk	1 çocuk	1,17212	,87661	,182
	2 çocuk	,93931	,60668	,123
	4 çocuk	-,34217	,80519	,671
	5 çocuk ve üzeri	-1,96322*	,85192	,022
4 çocuk	1 çocuk	1,51429	,98027	,123
	2 çocuk	1,28148	,74869	,088
	3 çocuk	,34217	,80519	,671
	5 çocuk ve üzeri	-1,62105	,95825	,092
5 çocuk ve üzeri	1 çocuk	3,13534*	1,01900	,002
	2 çocuk	2,90253*	,79874	,000
	3 çocuk	1,96322*	,85192	,022
	4 çocuk	1,62105	,95825	,092

Tablo 39’da görüldüğü gibi;İlişkilerde yükleme ölçeği suçlama alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc TAMHANE testi sonucunda sahip olunan çocuk sayısı açısından 1 çocukla 5 çocuk,2çocukla 5 çocuk ve 3 çocukla 5 çocuk arasında anlamlı ölçüde farklılıklar çıkmıştır. Sahip olunan çocuk sayısı açısından 1,2,3 çocuğa oranla 5 çocuğa sahip olan eşlerin ilişki yüklemelerini daha fazla kullandığı görülmektedir. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 40. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Odak	Çalışıyor	178	12,5730	4,76543	,35718	-,647	337	,518
	Çalışmıyor	161	12,9006	4,52659	,35675			
İstikrar	Çalışıyor	178	11,0112	4,32309	,32403	-2,237	340	,026
	Çalışmıyor	164	12,0915	4,60836	,35985			
Genellik	Çalışıyor	178	10,4831	4,37794	,32814	-1,607	338	,109
	Çalışmıyor	162	11,2593	4,52537	,35555			
Kasıt	Çalışıyor	179	8,9553	3,81720	,28531	-2,121	340	,035
	Çalışmıyor	163	9,8650	4,11339	,32219			
Güdü	Çalışıyor	177	9,6384	4,39192	,33012	-2,205	337	,028
	Çalışmıyor	162	10,7222	4,65619	,36582			
Suçlama	Çalışıyor	173	9,3410	4,24598	,32282	-3,936	335	,000
	Çalışmıyor	164	11,1951	4,40145	,34370			
NEDENSELLİK YÜKLEME	Çalışıyor	176	34,1761	11,48205	,86549	-1,589	333	,113
	Çalışmıyor	159	36,1195	10,83674	,85941			
SORUMLULUK YÜKLEME	Çalışıyor	171	27,7310	10,98385	,83996	-3,357	330	,001
	Çalışmıyor	161	31,7950	11,06804	,87228			
İYÖTOP	Çalışıyor	168	61,7024	20,64457	1,59276	-2,632	323	,009
	Çalışmıyor	157	67,6624	20,12797	1,60639			

Tablo 40’ da görüldüğü gibi;Evli bireylerin ilişkilerde yükleme ölçeği puanlarının çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, evli bireylerin istikrar,kasıt,güdü,suçlama ve sorumluluk alt ölçekleri ve ilişki yüklemeleri toplam

puanı çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu alt ölçeklerde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında çalışmayanlar çalışanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmaktadırlar.

Tablo 41. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklaşım Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Odak	Evet	77	13,5325	4,60430	,52471	1,760	338	,079
	Hayır	263	12,4753	4,64445	,28639			
İstikrar	Evet	78	12,2436	4,55895	,51620	1,648	341	,100
	Hayır	265	11,2906	4,46816	,27448			
Genellik	Evet	77	12,1948	4,64542	,52940	3,069	339	,002
	Hayır	264	10,4432	4,33447	,26677			
Kasıt	Evet	78	10,5256	4,42462	,50099	2,932	341	,004
	Hayır	265	9,0377	3,78575	,23256			
Güdü	Evet	77	11,1688	4,81063	,54822	2,252	338	,025
	Hayır	263	9,8517	4,42375	,27278			
Suçlama	Evet	77	10,5974	4,33850	,49442	,829	336	,408
	Hayır	261	10,1226	4,43850	,27474			
NEDENSELLİK YÜKLEME	Evet	76	37,8158	11,23531	1,28878	2,462	334	,014
	Hayır	260	34,2385	11,11770	,68949			
SORUMLULUK YÜKLEME	Evet	76	31,9474	11,99544	1,37597	2,029	331	,043
	Hayır	257	28,9961	10,87769	,67853			
İYÖTOP	Evet	74	69,2973	21,17101	2,46108	2,294	324	,022
	Hayır	252	63,0873	20,26636	1,27666			

Tablo 41’de görüldüğü gibi: Evli bireylerin ilişkilerde yükleme ölçeği puanlarının kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, evli bireylerin ilişki yüklemeleri aile içi şiddete tanık olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Genellik, kasıt, güdü, nedensellik, sorumluluk alt ölçekleri ile ilişki yükleme ölçeği toplam puanında kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olanlar, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmaktadırlar.

Tablo 42. İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Odak	Evet	83	13,6988	4,50402	,49438	2,193	336	,029
	Hayır	255	12,4157	4,67020	,29246			
İstikrar	Evet	83	12,2530	4,93332	,54150	1,697	339	,091
	Hayır	258	11,2907	4,34558	,27054			
Genellik	Evet	83	12,2048	4,52300	,49646	3,222	337	,001
	Hayır	256	10,4102	4,37279	,27330			
Kasıt	Evet	83	10,5301	4,63638	,50891	2,725	117,445	,007
	Hayır	258	9,0078	3,69877	,23028			
Güdü	Evet	81	11,2469	4,85678	,53964	2,521	336	,012
	Hayır	257	9,7977	4,39881	,27439			
Suçlama	Evet	81	11,0741	4,65773	,51753	1,967	334	,050
	Hayır	255	9,9686	4,32433	,27080			
NEDENSELLİK YÜKLEME	Evet	83	38,1566	11,35189	1,24603	2,895	332	,004
	Hayır	251	34,0797	11,04362	,69707			
SORUMLULUK YÜKLEME	Evet	79	32,5316	12,61748	1,41958	2,395	114,704	,018
	Hayır	252	28,7738	10,61573	,66873			
İYÖTOP	Evet	79	70,2532	22,62202	2,54518	2,857	322	,005
	Hayır	245	62,7020	19,67495	1,25699			

Tablo 42’de görüldüğü gibi; Evli bireylerin ilişkilerde yükleme ölçeği puanlarının çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda evli bireylerin ilişki yüklemeleri çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmaya göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Odak, genellik, kasıt, güdü, nedensellik toplam ve sorumluluk toplam alt ölçekleri ilişkilerde yükleme ölçeği toplam puanında çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanlar, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmaktadırlar.

Evlilik Yaşamı Ölçeği İle İlgili Bulgular

Tablo 43. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
EYÖ	Kadın	168	36,0000	8,44283	,65138	-3,132	342	,002
	Erkek	176	38,8295	8,31346	,62665			

Tablo 43’de görüldüğü gibi; Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,132; Sd=342; p<.01$). Kadınların evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları, erkeklerden anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Tablo 44. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları İle Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	EYÖ	YAŞ
EYÖ	X = 37,4477 SS = 8,48375 N = 344	r= 0,162
YAŞ	p< .01	X = 40,32 SS = 6,760 N = 341

Tablo 44’ de görüldüğü gibi; Evlilik yaşamı ölçeği ile yaş arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır ($r= 0,162; p<.01$).

Tablo 45. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Gelir Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
EYÖ	Düşük	77	36,4416	9,51936	G. Arası	261,112	3	87,037		
	Ortann Altı	43	36,0930	7,59641	G. İçi	24398,560	338	72,185		
	Orta	186	37,8656	8,36325	Toplam	24659,673	341		1,206	,308
	Orta Üstü ve Yüksek	36	38,8611	7,83455						
	Toplam	342	37,4269	8,50387						

Tablo 45’de görüldüğü gibi evlilik yaşamı ölçeği puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gelir düzeylerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,206; sd=341; p>.05).

Tablo 46. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
EYÖ	Görücü	147	37,9932	7,80805	G. Arası	78,542	2	39,271		
	Anlaşarak	142	36,9577	8,75747	G. İçi	22109,798	320	69,093	,568	,567
	Akraba	34	37,2941	8,51925	Toplam	22188,341	322			
	Toplam	323	37,4644	8,30108						

Tablo 46’da görüldüğü gibi; Evlilik yaşamı ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA)sonucunda gelir düzeylerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=,568;sd=322;p>.05).

Tablo 47. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları İle Evlilik Süresi Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	EYÖ	EVLİLİK SÜRESİ (YIL)
EYÖ	X = 37,4477 SS = 8,48375 N = 344	r= 0,034
EVLİLİK SÜRESİ (YIL)	p> .05	X = 18,28 SS =5,971 N = 334

Tablo 47’de görüldüğü gibi; Evlilik yaşamı ölçeği ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (r= 0,034; p> .05).

Tablo 48. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Eğitim Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Kaykare	Sd	P
EYÖ	Okula gitmemis	29	159,59	4,038	4	,401
	İlkokul	178	165,45			
	Ortaokul	49	192,10			
	Lise	63	183,29			
	Üniversite ve Üzeri	25	172,04			
	Toplam	344				

Tablo 48’de görüldüğü gibi; Eşlerin evlilik yaşamı ölçeğinden almış oldukları puanların eğitim değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis testi sonucunda,gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 49. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	N, SS ve $\bar{x}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
EYÖ	1 çocuk	35	37,8857	8,28099	G.Arası	359,401	4	89,850	1,272	,281
	2 çocuk	139	36,5324	9,29571	G. İçi	23810,052	337	70,653		
	3 çocuk	85	38,7647	6,52586	Toplam	24169,453	341			
	4 çocuk	45	38,5556	7,80896						
	5 çocuk ve üzeri	38	36,5000	9,43470						
	Toplam	342	37,4883	8,41892						

Tablo 49' da görüldüğü gibi evlilik yaşamı ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda çocuk sayısı aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,272;sd=341;p>.05).

Tablo 50. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
EYÖ	Çalışıyor	179	38,2793	8,34240	,62354	1,847	341	,066
	Çalışmıyor	164	36,5915	8,57433	,66954			

Tablo 50' de görüldüğü gibi evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği puanlarının çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=1,847;Sd=341;p>.05).

Tablo 51. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Kendi Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Tanık Olma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
EYÖ	Evet	78	35,0128	9,02880	1,02231	-2,914	342	,004
	Hayır	266	38,1617	8,19849	,50268			

Tablo 51’ de görüldüğü gibi evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği puanlarının kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($t=-2,914;Sd=342;p<.01$). Kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olmayanların evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 52. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Çocukluğunda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
EYÖ	Evet	83	34,7711	9,06659	,99519	-3,346	340	,001
	Hayır	259	38,3089	8,15482	,50672			

Tablo 52’ de görüldüğü gibi; Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği puanlarının çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,346;Sd=340;p<.01$). Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmayanların evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 53. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin İlişkilerde Yükleme Ölçeği Puanlarına Göre Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişken	B	St. Hata B	B	t	P	İkili R	Kısmi r
1	Sabit	28,498	1,990		14,321	,000		
	Odak	,287	,148	,107	1,942	,053	,107	,107
2	Sabit	25,899	2,161		11,982	,000		
	Odak	,029	,171	,011	,169	,866	,009	,009
	İstikrar	,514	,177	,186	2,904	,004	,159	,159
3	Sabit	23,852	2,191		10,888	,000		
	Odak	-,147	,174	-,055	-,841	,401	-,047	-,045
	İstikrar	,242	,188	,087	1,286	,199	,071	,069
	Genellik	,685	,185	,245	3,709	,000	,202	,199
4	Sabit	22,894	2,226		10,285	,000		
	Odak	-,159	,174	-,059	-,914	,362	-,051	-,049
	İstikrar	,091	,200	,033	,455	,649	,025	,024
	Genellik	,545	,195	,195	2,789	,006	,154	,149
	Kasıt	,464	,220	,147	2,109	,036	,117	,112
5	Sabit	22,864	2,219		10,303	,000		
	Odak	-,214	,176	-,080	-1,215	,225	-,068	-,065
	İstikrar	,028	,203	,010	,140	,889	,008	,007
	Genellik	,491	,197	,175	2,485	,013	,138	,132
	Kasıt	,267	,247	,084	1,079	,281	,060	,057
	Güdü	,384	,222	,138	1,734	,084	,096	,092
6	Sabit	21,351	2,182		9,784	,000		
	Odak	-,230	,171	-,086	-1,347	,179	-,075	-,069
	İstikrar	-,085	,199	-,031	-,426	,671	-,024	-,022
	Genellik	,380	,193	,136	1,965	,050	,109	,101
	Kasıt	,136	,242	,043	,561	,575	,031	,029
	Güdü	-,014	,233	-,005	-,060	,952	-,003	-,003
	Suçlama	,920	,206	,327	4,475	,000	,243	,231

R= 0,388

R²= 0,151

F_(6, 319)= 9,423

p=.000

Tablo 53’de görüldüğü gibi standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde, yordayıcı değişkenlerin eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğindeki önem sırasında 1. değişken olarak suçlama, 2. değişken olarak genellik yer almaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları irdelendiğinde de bu iki değişkenin eşler arası şiddeti mazur görme düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcılar oldukları görülmüştür. Bütün değişkenlerin ortak etkisi ise %15 şeklindedir.

Tablo 54. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin Suçlama Alt Testi Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişken	B	St. Hata _B	B	t	p	İkili R	Kısmi r
1	Sabit	21,225	1,574		13,488	,000		
	Suçlama	1,047	,141	,375	7,415	,000	,375	,375
R= 0,375		R2= 0,141		F (1, 336)= 54,989		p=.000		

Tablo 54’de görüldüğü gibi; Suçlama alt testi’nin tek başına eşler arası şiddeti mazur görme ölçeği puanının %14,1’ ini açıkladığı görülmektedir.

Tablo 55. Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeğinin Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişken	B	St. Hata _B	β	T	p	İkili R	Kısmi r
1	Sabit	42,779	1,219		35,105	,000		
	EAŞMGÖ	-,167	,035	-,246	-4,698	,000	-,246	-,246
R= 0,246		R2= 0,61		F (1, 342)= 22,07		p=.000		

Tablo 55’de görüldüğü gibi; Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin evlilik doyumu düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmüştür. Bu değişkenin etkisi ise % 6,1 şeklindedir.

YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulguların yorumuna yer verilmiştir.

Araştırmanın **birinci amacı** doğrultusunda, Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; İlişkilerde Yükleme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde bir ilişki olduğu; Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla tutarlı bulgulara ulaşılmıştır. Çeşitli araştırmalarda eşler arası şiddetin yaşandığı evliliklerde eşlerde evlilik doyumunun düşük olduğu görülmektedir (Holtzworth-Munroe ve ark., 1992; Byrne ve Arias, 1997). Stith ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada evlilik doyumu ve şiddet arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Yüklemeler doyumlu ve doyumsuz çiftleri birbirinden ayıran davranış kalıplarının temelinde yer almaktadır. Evlilik konusunda yapılan araştırmalara bakıldığında zaman evli çiftler doyumlu, doyumsuz olarak ikiye ayrılmış ve yaptıkları yüklemeler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir (Bradbury ve Fincham, 1990). İlişki yüklemeleriyle evlilik doyumu arasında ilişki olduğu, ilişki yüklemelerinin kullanıldıkça genel doyumda bir düşme yaşandığı araştırmalarla da belirtilmiştir (Bradbury ve Fincham, 1990; Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Fincham ve Bradbury, 1992; Baucom ve ark, 1996; Tutarel-Kışlak, 1997; Madden ve Janoff-Bulman, 1981; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Evlilik doyumu az olan çiftler olumsuz olayların sebebi olarak eşlerini görmekte; bu durumun sabit, değişmez, ilişkinin pek çok alanını etkileyecek olarak görmekte ve olumsuz olayların etkisini arttırıcı yüklemeler yapmaktadırlar. Evlilik doyumu yüksek olan çiftler ise olumsuz olayların etkisini azaltıcı yüklemeler yapmakta bunun duruma özgü ve değişebilir olacağını belirtmektedirler (Fincham ve Bradbury, 1992).

Akfirat'ın (1995) eşlerin kullandığı nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada kadınların evlilik doyumlarının nedensellik-sorumluluk yüklemelerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların doyumsuz olduğu çiftlerde olumsuz eş davranışının nedeni eşe yüklenmekte ve istikrar, kasıt, güdü ve suçlama yüklemelerini kullandıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca genel olarak kadınlar eşlerine göre olumsuz eş davranışını daha çok suçlanmaya değer olarak algılamaktadırlar.

Eşlerine karşı ilişki yüklemelerini (özellikle sorumluluk yüklemesi) daha fazla kullanan eşlerin sorunları çözümleri yine şiddet kullanarak olabilmektedir. Eşlerin olumsuz yüklemeleri kullanması sonucu eşler arası şiddet meydana gelebilmektedir (Fincham ve Bradbury, 1992; Margolin ve ark., 1988). Literatüre bakıldığı zaman şiddet uygulayan erkeğin eşinin olumlu bir davranışını geçici, kişiliğine yönelik olmayan, kasıtlı, bencil güdülü, suçlayıcı olarak görmekte; diğer yandan olumsuz davranışını genel, içsel ve değişmez olarak gördüğü sonucuna ulaşılmaktadır (Bradbury ve Fincham, 1990; Holtzworth-Munroe, 1988; Holtzworth-Munroe ve Hutchinson, 1993).

Şiddet uygulayan erkekler ise kendi davranışını inkar etmekte ya da olumsuz olarak görüp bu davranışını stres ya da dışsal faktörlere bağlayıp meşrulaştırmaktadır. Şiddet uygulayan kişinin tedavisine yönelik çok çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin bir kısmı tedavide etkili olurken bir kısmı ise etkili olamamaktadır. Bu yüzden şiddet uygulayan kişinin yüklemelerinin belirlenmesi, bilişsel müdahaleler yapılabilmesi ve şiddetin önlenmesi için oldukça önemlidir (Wallach ve Sela,2008).

Literatürle bağlantılı olarak bu araştırmada eşler arası şiddeti mazur gören eşlerin yüklemeleri daha fazla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Eşler arası şiddeti mazur gören eş eşinin olumsuz bir davranışını genel, içsel ve değişmez olarak görebilmekte diğer bir yandan eşinin olumlu bir davranışını geçici, kişiliğine yönelik olmayan, kasıtlı, bencil güdülü ve suçlayıcı olarak görebilmektedir.

Araştırmanın **ikinci amacı** doğrultusunda; araştırma grubunu oluşturan evli kadın ve erkeklerin cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkenlerine göre eşler arası şiddeti mazur görme açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Kadın ve erkeklerin eşler arası şiddeti mazur görme puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okula gitmeyen eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çocuk sayısının arttıkça eşler arası şiddetin daha çok mazur görüldüğü, çocukluğunda anne ve babası tarafından şiddete maruz kalanların eşler arası şiddeti daha çok mazur gördüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde bu konuyla bağlantılı olarak yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Merten'nin (2008) yaptığı araştırmada kadın ve erkekler, kadınların erkeklere uyguladıkları şiddeti, erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetten daha çok kabul ettikleri sonucunu elde etmiştir (Akt: Merten ve Williams, 2009). Bu araştırmada ise kadın ve erkeklerin eşler arası şiddeti mazur görme durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumun eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin, cinsiyete yönelik ifadeler içermemesinden dolayı olabileceği düşünülmektedir.

Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda bu çalışmada elde edilen bulgularla tutarlı olarak çocuk sayısının artmasıyla eşler arası şiddet olaylarının da arttığı sonucu elde edilmiştir (Büyükgök, 2007). Çocuk sayısının artmasıyla sorumlulukların ve maddi ihtiyaçların daha çok arttığı, ebeveynlerin ayrılma durumunda çocukların bir ebeveynden yoksun kalması gibi durumlar göz önünde bulundurulursa eşlerin eşler arası şiddeti daha çok mazur gördüğü gibi bir sonuca da ulaşılabilir. Yine bu çalışmada elde edilen bulgularla bağlantılı olarak, eğitimi düşük seviyede olan erkeklerin kadına yönelik sözel şiddete ilişkin toleranslarının artmakta olduğu, çocukluğunda şiddet öyküsü olan kadınların eşlerinden daha fazla şiddet gördükleri tespit edilmiştir (Hotaling ve Sugarman, 1986; Stets ve Straus, 1989; Sakallı-Uğurlu ve Ulu, 2003; Vahip ve Doğanavşargil, 2006).

Benzer bir şekilde Faramarzi ve ark.'nın (2005) yapmış oldukları bir çalışmada eğitim seviyesi düşük olan kadınların eşler arası şiddeti daha çok kabul ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bir çok araştırmacıya göre çocukluğunda aile içi şiddete tanık olan ve anne babasının şiddetine maruz kalan kişilerin ileride eşler arası şiddeti yaşama ihtimalleri çok daha yüksek olabilmektedir (Shook ve ark, 2000; Bevan ve Higgins, 2002; Stith ve ark. 2000; Schumacher ve ark., 2001; Vahip ve Doğanavşargil, 2006; Büyükgök, 2007). Sosyal öğrenme teorisine göre anne babası tarafından şiddet deneyimi yaşayan çocukların şiddete ilişkin toleransları artmaktadır. Bunun sonucunda bu şiddet döngüsü nesilden nesile aktarılmakta ve öğrenilmiş bir davranış olmaktadır (Mihalic ve Elliott, 1997).

Araştırmanın **üçüncü amacı** doğrultusunda; araştırma grubunu oluşturan evli kadın ve erkeklerin cinsiyet, gelir düzeyi, çocuk sayısı, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkenlerine göre ilişki yüklemeleri (nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri) açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Kadınların erkeklere göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. İlişki yükleme ölçeği istikrar alt boyutu için ortanın altı gelir düzeyine sahip olanların orta, ortanın üstü-yüksek gelire sahip olanlardan daha fazla ilişki yüklemelerini kullandıkları belirlenmiştir. İlişki yükleme ölçeği suçlama alt boyutu için sahip olunan çocuk sayısı açısından bir, iki, üç çocuğa oranla beş çocuğa sahip olan eşlerin ilişki yüklemelerini daha fazla kullandığı belirlenmiştir. İlişki yükleme ölçeği genellik, kasıt, güdü, nedensellik yüklemeleri, sorumluluk yüklemeleri alt ölçeklerinde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında; aile içi şiddete tanık olanların, aile içi şiddete tanık olmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmakta olduğu belirlenmiştir. İlişki yükleme ölçeği odak, genellik, kasıt, güdü, nedensellik yükleme, sorumluluk yükleme, ilişki yüklemeleri toplam alt ölçeklerinde çocukluğunda anne ve babası tarafından şiddete maruz kalanlar kalmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Curun (2006) yapmış olduğu çalışmasında kadınların nedensel yükleme puan ortalamaları ve sorumluluk yüklemelerinde güdü puan ortalamaları erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Yani kadınlar eşlerinin davranışlarını açıklarken,

erkekler göre daha fazla nedensellik, odak ve güdü boyutlarına yükleme yapmışlardır. Tutarel-Kışlak (1997) yapmış olduğu çalışmada nedensel yüklemeler açısından ve güdü boyutu açısından kadınların ortalamaları erkeklerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda Türk kültüründe yüklemeler açısından kadın ve erkekler arasında bazı farklılıklar olduğuna işaret edilebilir.

İlişkilerde yükleme ölçeği istikrar alt boyutu için ortanın altı gelir düzeyine sahip olanlar, suçlama alt boyutu için sahip olunan çocuk sayısı açısından beş çocuğa sahip olan eşlerin ilişki yüklemelerini daha fazla kullandığı belirlenmiştir. Bradbury ve Fincham (1990) evlilik stresi yaşayan çiftlerin mutlu çiftlerle karşılaştırdıklarında olumlu olayların etkisini azaltacak ve olumsuz olayların etkisini artıracak biçimde nedensel ve sorumluluk yüklemeleri yaptıklarını ortaya koymuştur. Gelir düzeyinin azalmasının ve çocuk sayısının artmasıyla maddi sıkıntılar yaşanabilmekte ve eşlere düşen sorumluluklar artabilmektedir. Bu noktadan hareketle gelir düzeyinin azalmasının ve çocuk sayısının artmasının eşlerin stresini artırabileceği ve stresli çiftlerin daha çok olumsuz yüklemeler yapabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma veya maruz kalma yaşantısı olan eşlerin kendi evliliklerinde eşler arası şiddeti yaşama risklerinin daha çok artabileceği ve bunun sonucunda da ilişki yüklemelerini daha fazla kullanabilecekleri sonucu çıkarılabilir.

Araştırmanın **dördüncü amacı** doğrultusunda; araştırma grubunu oluşturan evli kadın ve erkeklerin cinsiyet, yaş, aile içi şiddete tanık olma, anne ve babası tarafından çocukluğunda şiddete maruz kalması değişkenlerine göre evlilik doyumu açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Erkeklerin evlilik doyumunun kadınlardan yüksek olduğu, yaşın artmasıyla evlilik doyumunun da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi şiddete tanık olanların ve çocukluğunda anne babası tarafından şiddete maruz kalanların evlilik doyumunun daha düşük olduğu saptanmıştır. Evlilik doyumu ve cinsiyetle ilgili olan araştırmalara bakıldığı zaman benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara göre daha yüksek

olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Williams ve Frieze, 2005; Katz ve ark., 2002; İmamoğlu ve Yasak, 1997).

Pillemer ve Sutor'e (1991) göre kadınların doyumunu aile bireyleri arasındaki iş paylaşımına katkılarının bir sonucu olarak farklılık göstermektedir. Kadınların katkılarının en fazla olduğu dönemlerde doyumları en düşük ve tersine katkılarının en düşük olduğu dönemlerde ise en yüksektir. Bununla birlikte, erkekler farklı yaşam dönemlerinde kadınlara nazaran daha fazla doyum sağlamaktadır. Bremer'e (1997) göre de kadınların ve erkeklerin evlilik doyumunu birbirinden farklıdır. Cinsiyet evlilik ilişkisinde eşlerin rollerinin nasıl olacağı konusunda önemli bir belirleyicidir (Akt: nc, 2007).

Heaton ve Albrecht'e (1991) göre eşlerin yaşları ilerledikçe evliliklerine harcadıkları emek artmakta ve bunun bir sonucu olarak da evlilik doyumları ileri ki yaşlarda daha yüksek olmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların çoğu, büyüdüklerinde şiddet uygulayan eşlere ya da anne babalara dnşmeseler de, şiddet uygulayan yetişkinlerin büyük bölümünde çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma öyküsü saptanmıştır (nal, 2005). Araştırmalarda kişinin anne babasıyla oluşturduğu ailede şiddet düzeyinin artmasıyla yetişkinlikte şiddet uygulaması arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Coker ve ark.'na (2000) göre çocuklukta istismara tanıklık etmeyle yetişkinlikte eşler arası şiddete karışma arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığını gören kadınlar arasında eş tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma riskinin 4 kat arttığı ortaya konulmuştur (Akt: Büyükgök, 2007). Bu sonuçlardan hareketle eşler arası şiddetin yaşandığı eşlerde evlilik doyumunun düşük olduğu sonucuna da ulaşılabilmektedir.

Araştırmanın **beşinci amacı** doğrultusunda; ilişkilerde yükleme leğinin, eşler arası şiddeti mazur görmeyi yordama da anlamlı katkıları olup olmadığı araştırılmıştır. İlişki yükleme leği suçlama ve genellik alt boyutlarının eşler arası şiddeti mazur görmeyi en yüksek yordama düzeyine sahip değişkenler olduğu bulunmuştur. Literatüre incelendiği zaman bu konuyla ilgili yapılan çalışmayla tutarlı olarak suçlama yüklemesi özellikle eşler arası şiddet için çok önemli bir

değişken olduğu belirtilmiştir (Tonizzo ve ark., 2000). Eşler arası şiddeti mazur gören eşlerin olumsuz davranışların sebebi olarak eşlerini suçlamaları ve bu durumu evliliğin diğer alanlarına da genelleyecekleri düşünülebilir.

Araştırmanın **altıncı amacı** doğrultusunda; eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin, evlilik doyumunu yordama da anlamlı katkıları olup olmadığı araştırılmıştır. Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin evlilik doyumu düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Evlilik doyumu eşler arası şiddet konusunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Düşük evlilik doyumuna sahip eşler arasında eşler arası şiddet olayları daha sık görülebilmektedir (Bookwala ve ark., 1994). Literatürde bu durumu destekleyici sonuçlar vermektedir. Eşler arası şiddet ile evlilik doyumu arasında bir ilişki bulunmaktadır (Lewis ve Fremouw, 2001).

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görme, ilişki yüklemeleri (nedensellik- sorumluluk yüklemeleri) ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada evli bireylerin eşler arası şiddeti mazur görmelerini değerlendirmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği”, ilişki yüklemelerini saptamak için “İlişkilerde Yükleme Ölçeği”, evlilik doyumunu belirlemek için “Evlilik Yaşamı Ölçeği” demografik bilgiler ve çeşitli özellikleri belirlemek amacıyla da “Kişisel Bilgi Formu” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın örnekleme, İstanbul ilindeki 8 farklı ilköğretim ve ortaöğretim okulunun çeşitli sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin anne babaları olan 344 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada verilerin çözümü için frekans ve yüzde değerleri saptanmış, ilişki çözümler için Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları, değişkenler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak için Bağımsız Grup t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Ayrıca ilişki yükleme ölçeğinin, eşler arası şiddeti mazur görmeyi yordamada ve eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin, evlilik doyumunu yordama da anlamlı katkıları olup olmadığını belirlemek amacıyla da Çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; İlişkilerde Yükleme Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Ölçeği arasında negatif yönde bir ilişki olduğu; Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki

olduğu belirlenmiştir. Eşler arası şiddeti mazur görme eşlerin; evlenme biçimlerine, eğitim seviyelerine, ocuk sayılarına, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmalarına göre farklılaşmaktadır.

Görücü usulü evlenenlerin anlaşarak evlenenlere göre eşler arası şiddeti daha çok mazur gördüğü, okula gitmeyen eşlerin eşler arası şiddeti mazur görme oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. ocuk sayısının arttıķa eşler arası şiddetin daha çok mazur görüldüğü, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanların eşler arası şiddeti daha çok mazur gördüğü saptanmıştır. İlişki yüklemeleri eşlerin; cinsiyetlerine, gelir seviyelerine, eğitim seviyelerine, ocuk sayılarına, çalışma durumlarına, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olmalarına, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmalarına göre farklılık göstermektedir.

Kadınların erkeklere göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. İlişki yükleme leği istikrar alt boyutu için ortanın altı gelir düzeyine sahip olanların orta, ortanın üstü-yüksek gelire sahip olanlardan daha fazla ilişki yüklemelerini kullandıkları belirlenmiştir. Genel olarak istikrar ve suçlama alt boyutu için okula gitmeyen eşlerin ilişki yüklemelerini kullanma oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlişki yükleme leği suçlama alt boyutu için sahip olunan ocuk sayısı açısından bir, iki, üç çocuğa oranla beş çocuğa sahip olan eşlerin ilişki yüklemelerini daha fazla kullandığı belirlenmiştir. İlişki yükleme leği istikrar, kasıt, güdü, suçlama, sorumluluk yüklemeleri alt ölçeklerinde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında çalışmayan eşler çalışan eşlere göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmakta olduğu saptanmıştır. İlişki yükleme leği genellik, kasıt, güdü, nedensellik yüklemeleri, sorumluluk yüklemeleri alt ölçeklerinde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında; kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olanlar, aile içi şiddete tanık olmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmakta olduğu belirlenmiştir.

İlişki yükleme ölçeği odak, genellik, kasıt, güdü, nedensellik yükleme, sorumluluk yükleme alt ölçeklerinde ve ilişki yüklemeleri toplam puanında çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanlar kalmayanlara göre ilişki yüklemelerini daha fazla kullanmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik doyumu eşlerin cinsiyetlerine, yaşlarına, aile içi şiddete tanık olmalarına ve çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmalarına göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin evlilik doyumunun kadınlardan yüksek olduğu, yaşın artmasıyla evlilik doyumunun da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olanların ve çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalanların evlilik doyumunun daha düşük olduğu saptanmıştır.

İlişki yükleme ölçeği suçlama ve genellik alt boyutlarının eşler arası şiddeti mazur görmeyi en yüksek yordama düzeyine sahip değişkenler olduğu bulunmuştur. Eşler arası şiddeti mazur görme ölçeğinin evlilik doyumu düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda; eşler arası şiddeti mazur görme arttıkça ilişki yüklemelerinin arttığı ve evlilik doyumunun azaldığı yönünde önemli bir sonuç elde edilmiştir. Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma değişkeni eşler arası şiddeti mazur görme, ilişki yüklemeleri ve evlilik doyumunun belirlenmesinde önemlidir. Eğitim seviyesi arttıkça, çocuk sayısı azaldıkça, çocuklukta anne ve baba tarafından şiddete maruz kalma azaldıkça eşler arası şiddeti mazur görmenin azaldığı tespit edilmiştir. Gelir seviyesi ve eğitim seviyesi arttıkça; çocuk sayısı, kendi çocukluğunda aile içi şiddete tanık olma ve çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalma azaldıkça ilişki yüklemelerinin azaldığı belirlenmiştir. Aile içi şiddete tanık olma ve çocukluğunda anne ve baba tarafından şiddete maruz kalma azaldıkça evlilik doyumunun arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda uygulamalar açısından aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- 1) Yurt içinde eşler arası şiddetle ilgili yapılan çalışmaların birçoğu erkekten kadına yönelik olan şiddet ve şiddetin yaygınlığı ile ilgilidir. Ancak şiddetin kadın ve erkek değişkenleri açısından birlikte ele alındığı çalışmalar yer almamaktadır. Bu anlamda kadın ve erkeğin uyguladığı ve maruz kaldığı şiddetin arkasında yatan bilişsel süreçler ve yüklemeler, atıf stilleri, tutumlar, şiddetin kabulü gibi değişkenlerin ele alındığı çalışmalar daha sıklıkla yapılabilir. Ayrıca kadın ve erkeklerin birbirlerine uyguladıkları şiddet tür, oran ve sıklık açısından değerlendirilebilir; cinsiyet farkları konusunda da çalışmalar yapılabilir.
- 2) Eşler arası şiddeti mazur görmenin eşler arası şiddeti artırabileceği varsayımıyla ilgili çalışmalar bulunmamaktadır. Bu amaçla maruz kalınan şiddet, şiddeti mazur görme ve şiddetin derecesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar sırasında evlenme yaşı bir değişken olarak kullanılabilir.
- 3) Şiddetin arkasında yer alan faktörlerin değerlendirilmesi eşler arası şiddeti anlamak ve bu doğrultuda etkili tedavi yöntemleri geliştirebilmek açısından oldukça önemlidir. Bu amaçla eşler arası şiddete yönelik tutumların ölçülebileceği ölçme araçları geliştirilebilir.
- 4) Okul öncesi çağdan itibaren şiddetin kabulü ve meşrulaştırılmasının engellenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir takım projeler geliştirilebilir.
- 5) Örneklem grubunun ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin anne ve babalarından oluşmasından hareketle eşler arası şiddeti mazur görme ve çocuk istismarı arasındaki ilişkinin araştırılması ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

- 6) Okul çağlarından başlayarak bireylere kendini tanıma, karşı cinsle sağlıklı ilişkiler kurma, cinsel ahlak gelişimi, öfke kontrolü, problem çözme, sağlıklı iletişim kurma, anne babalık eğitimi gibi konularda Milli Eğitim Bakanlığı kurumlarında ve diğer kurumlarda daha işlevsel eğitimler verilebilir.
- 7) Eşler arası şiddetin yaşanması sonucu eşlerin bireysel ve çift terapisi yardımı için başvurulabileceği aile danışma merkezlerinin sayısı artırılması, etkili tedavi yöntemlerinin uygulanması ve eşler arası şiddeti azaltacak uygulanabilir kanunsal yaptırımların oluşmasının ailelerin ve toplumun ruh sağlığına yararlı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akfırat, F. (1995). “Çalışan ve Çalışmayan Kadınlarla Eşlerinin Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri ve Evlilik Doyumları”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aktaş, M.A. (2007). **Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması**. Ankara: Nobel Kitabevi.
- Archer, J. (2000). “Sex Differences in Aggression Between Heterosexual Partners: A Meta-Analytic Review”. **Psychological Bulletin**, 126, 651–680.
- Arık, I.A. (1996). **Motivasyon ve Heyecana Giriş**. İstanbul: Çantay Yayınevi.
- Andrews, B. , Brewin, C.R. (1990). “Attributions of Blame for Marital Violence: A Study of Antecedents and Consequences”. **Journal of Marriage and The Family**, 52 (3), 757-767.
- Ashmore, R.D., Del Boca, F.K., Bilder, S.M. (2005). “Construction and Validation of The Gender Attitude Inventory , A Structured Inventory to Assess Multiple Dimensions of Gender Attitudes”. **Sex Roles**, 32 (11), 753-785.
- Ayıracı, Ü., Günay, Y., Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 3, 75-87.

- Baig, A., Shadigian, E., Heisler, M. (2006). "Hidden From Plain Sight: Residents' Domestic Violence Screening Attitudes and Reported". **Society of General Internal Medicine** ,21, 949-954.
- Bandura, A. (1971). **Psychological modeling**. Chicago: Aldine – Atherton.
- Barnett, W.O., Perrin, M.L. (1997). **Family Violence Across the Lifespan**. USA: Sage Publications, Inc.
- Baron, R.A, Brayne, D. (2003). **Social Psychology** . Boston: Ally and Bacon.
- Baucom, D.H, Epstein, N., Daiuto, A.D., Carels, R.A., Rankin, L.A., Burnett, C.K.(1996). "Cognitions in Marriage: The Relationships Between Standards and Attributions". **Journal of Family Psychology**, 10 (2), 209-222.
- Bauserman, S.K, Arias,I., (1992). "Relationships Among Marital Investment, Marital Satisfaction and Marital Commitment in Domestically Victimized and Nonvictimized Wives".**Violence and Victims**,7, 287-296.
- Bell, M.K, Naugle, A.E. (2008). "Intimate Partner Violence Theoretical Considerations: Moving Towards a Contextual Framework". **Clinical Psychology Review**, 28, 1096-1107.
- Bevan, E., Higgins, D.J. (2002). "Is Domestic Violence Learned? The Contribution of Five Forms of Child Maltreatment to Men's Violence and Adjustment".**Journal of Family Violence**, 17(3), 223-245.
- Bookwala, J., Frieze, I., Grote, N. (1994). "Love, Aggression, and Satisfaction in Dating Relationships". **Journal of Social and Personal Relationships**, 11, 625-632.

- Bradbury, T.N., Fincham, F.D. (1988). "Individual Difference Variables in Close Relationships: A Contextual Model of Marriage as An Integrative Framework". **Journal of Personality and Social Psychology**,54 (4), 713-721.
- Bradbury, T.N., Fincham, F.D. (1990). "Attributions in Marriage: Review and Critique". **Psychological Bulletin**,107 (1), 3-33.
- Breines, W., Gordon,L. (1983). "The New Scholarship on Family Violence. **Women and Violence**", 8 (3), 490-531.
- Büyükgök, D. (2007). "Eşler Arası Şiddet: Belirleyicileri ve Ruh Sağlığına Etkileri".**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Büyüksahin, A. (2004). "Türkiye’de Uyarılma Çalışmaları Yapılmış ya da Türk Kültüründe Geliştirilmiş İkili İlişkiler Kapsamındaki Ölçeklerin Kısa Tanıtımı".**Türk Psikoloji Dergisi**,19(53), 129-143.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Byrne, C.A, Arias, I. (1997). "Marital Satisfaction and Marital Violence: Moderating Effects of Attributional Processes". **Journal of Family Psychology**, 11(2), 188-195.
- Corrado, M., George, M. J., Loxam, E., Jones, L.,Templar, D. (1996). "Aggression in British Heterosexual Relationships: A Descriptive Analysis". **Aggressive Behavior**, 22, 401–415.

- Coleman, D.H, Straus, M.A. (1986). “Marital Power, Conflict and Violence in a Nationally Representative Sample of American Couples”. **Violence and Victims**, 1(2), 141-157.
- Curun, F. (2006). “Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki”. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Davey, A., Fincham, F.D., Beach, S.R.H, Brody, G.H. (2001). “Attributions in Marriage: Examining the Entailment Model in Dyadic Context”. **Journal of Family Psychology**, 15(4), 721-734.
- Dobash, R.E, Dobash, R.P. (1977). “Wives:The Appropriate Victims of Marital Violence”. **Victimology**, 2, 426–442.
- Doğanavşargil, Ö., Sertöz, Ö.Ö. (2007). “Aile içi fiziksel şiddet ve somatizasyon: İki kuşağın geriye dönük incelenmesi”. **Türkiye’de Psikiyatri Dergisi**, 9(2) ,84-90.
- Dutton, D. G. (1995). Male abusiveness in intimate relationships. *Clinical Psychology Review*, 15, 567–581.
- Ercan, N. (2009). Evlilikte yönelik şiddete ilişkin tutum ölçeği, <http://www.online-anket.gen.tr> . (Erişim:31.10.2008).
- Faramarzi, M., Esmailzadeh, S., Mosavi, S. (2005). “A Comparison of Abused and Non-Abused Women’s Definitions of Domestic Violence and Attitudes to Acceptance of Male Dominance”. **European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology**, 122, 225-231.

- Fincham, F.D., Arias, I., Byrne, A.C, Bradbury, N.T., Karney, R.B. (1997). “Marital Violence, Marital Distress and Attributions”.**Journal of Family Psychology**, 11(3), 367-372.
- Fincham, F.D, Beach, S.D, Nelson, G. (1987). “Attributional process in distressed and nondistressed couples: 3.causal and responsibility attributions for spouse behaviour.” **Cognitive Therapy Research**, 11, 71-86.
- Fincham, F.D, Bradbury, T.N. (1992). “Assesing Attributions in Marriage: The Relationship Attribution Measure”. **Journal of Personality and Social Psychology**, 62(3), 457-468.
- Fletcher, G.J.O., Fitness, J. (1990). “Occurrent Social Cognition in Close Relationship İnteraction: The Role of Proximal and Distal Variables” .**Journal of Personality and Social Psychology**, 59, 464-474.
- Freedman, JL, Sears, DO ve Carlsmith, J.M. (2003), **Sosyal Psikoloji** .Çev. Ali Dönmez. Ankara, İmge Yayıncılık.
- Gelles, R.J. (1980). “Violence in The Family: A Review of Research in The Seventies”. **Journal of Marriage the and family**, 42, 873-885.
- Giray, H., Keskinoglu, P., Sönmez, Y. ,Meseri, R., Karakuş, N., Yüceci, N., ve ark. (2005). “Gebelikte Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Etkileyen Etmenler”. **Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi**, 14 (10), 217-220.
- Gottman, J.M. (1993). “A theory of marital dissolution and stability”. **Journal of Family Psychology**, 7, 57-75.

- Graves, K.N., Sechrist, S.M., White, J.W., Paradise, M.J. (2005). “Intimate Partner Violence Perpetrated By College Women Within The Context of A History of Victimization”. **Psychology of Women Quarterly**, 29 (3), 278-289.
- Hazan, C., Shaver, P.R. (1994). “Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationship”. **Psychological Inquiry**., 5(1), 1-22.
- Heaton, T.B., Albrech, S.L. (1991). Stable Unhappy Marriages.**Journal of Marriage and The Family**, 53,747-758.
- Heider, F. (1958). **The Psychology of Interpersonal Relations**. New york:John Wiley and Sons,Inc.
- Hıdıroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P., Karavuş, M.E. (2006). “Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: İstanbul’da Sağlık Ocağı Tabanlı Bir Çalışma”. **Yeni Symposium Dergisi**, 44 (4), 196-202.
- Holtzworth–Munroe, A. (1988). “Causal Attributions in Marital Violence. Theoretical and Methodological İssues”.**Clinical Psychology Review**,8, 331-344.
- Holtzworth-Munroe, A. (1992). “Attributions and maritally violent men: The role of cognitions in marital violence. **Attributions, accounts and close relationships**. (Ed: J.Harvey, T.Orbuch ve A.L.Veber). 165-175. New York:Springer-Verlag.

- Holtzworth-Munroe,A. , Hutchinson, G. (1993). “Attributing Negative İntent to Wife Behavior: The Attributions of Maritally Violent Versus Nonviolent Men”. **Journal of Abnormal Psychology**, 102 (2), 206-211.
- Holtzworth-Munroe A., Meehan, J.C. (2004). “Typologies of Men Who Are Maritally Violent: Scientific and Clinical İmplications”. **Journal of Interpersonal Violence**, 19, 1369-1389.
- Holtzworth-Munroe, A., Stuart, G.L. (1994). “Typologies of Male Batterers: Three Subtypes and The Differences Among Them”. **Psychological Bulletin**, 116(3), 476-497.
- Holtzworth-Munroe,A., Waltz, J., Jacobson, N.S, Monaco,V. Fenrenbach, P.A, Gottman, J.M. (1992). “Recruiting Nonviolent Men as Control Subjects for Research on Marital Violence: How Easily Can İt Be Done?”.**Violence and Victims**, 7, 79-88.
- Hortaçsu, N. (1991). **İnsan İlişkileri**. Ankara:İmge Yayınları.
- Hotaling, G. T., Sugarman, D. B. (1986). “An Analysis of Risk Markers in Husband to Wife Violence: The current state of knowledge”. **Violence and Victims**, 1, 101–124.
- Hovardaoğlu, S. (1996). “Sosyal mübadele: Evlilikle İlgili Değerlendirmelere Etkisi”. **Türk Psikoloji Dergisi**, 11(36), 12-24.
- Işıloğlu, B. (2006). “Anksiyete ve Depresyon Tanısı İle İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyo-Demografik Faktörler, Çift Uyumu ve Hastalıkla İlişkisi”. **Uzmanlık tezi**, Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.

- İmamoğlu, O. , Yasak, Y. (1997). Dimensions of Marital Relationships as Perceived by Turkish Husbands and Wives. **Genetic, Social and General Psychology Monographs**, 123 (2), 211-232.
- Kalmuss, D. (1984). “The İntergenerational Transmission of Marital Agression. **Journal of Marriage and Family**,46,11-19.
- Karasar, N. (2002). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Karney, B.R. , Bradbury,T.N. (1995). “The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method, and Research”. **Psychological Bulletin**,118 (1), 3-34.
- Katz, J., Kuffel, S.W. ,Coblentz, A. (2002). “Are There Gender Differences in Sustaining Dating Violence? An Examination of Frequency Severity and Relationship Satisfaction” .**Journal of Family Violence**, 17 (3), 247-271.
- Kelly, H.H. (1976). The process of causal attribution. **American Psychologist**, 28, 107-128.
- Kurdek, L.A. (1991). “Correlates of Relationship Satisfaction in Cohabiting Gay and Lesbian Couples: Integration of Contextual, Investment, and Problem-Solving Models”. **Journal of Personality and Social Psychology**, 61 (6), 910-922.
- Lawson, D.M. (1989). “A Family Systems Perspective on Wife Battering”. **Journal of mental health counseling** .4, 359-374.
- Lenton, R.L. (1995). “Power Versus Feminist Theories of Wife Abuse”. **Canadian Journal of Criminology**, 37, 305-330.

- Leonard, K.E., Senchak, M. (1996). "Prospective Prediction of Husband Marital Aggression Within Newlywed Couples". **Journal of Abnormal Psychology** ,105 (3), 369-380.
- Lewis, S. F., Fremouw, W. (2001). "Dating Violence: A Critical Review of The Literature". **Clinical Psychology Review**, 21, 105–127.
- Lindhorst, T., Tajima, E. (2008). "Reconceptualizing and Operationalizing Context in Survey Research on Intimate Partner Violence". **Journal of Interpersonal Violence**, 23 (3), 362-388.
- Lutzker, J.R. (2006). **Preventing Violence: Research and Evidence-Based Intervention Strategies**. Washington:American Psychological Association.
- Machado, C., Gonçalves, M., Matos, M., Dias, A.R. (2007). "Child and Partner Abuse: Self-Reported Prevalence and Attitudes in the North of Portugal" .**Child Abuse and Neglect**, 31, 657-670.
- Madden, M.D., Janoff-Bulman,R. (1981). "Blame,Control and Marital Satisfaction:Wives' Attributions for Conflict in Marriage". **Journal of Marriage and Family**, 43, 663-673.
- Margolin, G., Sibner, G.L., Gleberman, L. (1988) . "Wife Battering". **Handbook of Family Violence**. . (Ed:Hasselt V.B, Morrison, R.L, Bellack ,A.S, Hersen, M.). New York : Plenum.
- Marshall, L. (1992). "Development of Severity of Violence Against Women Scales". **Journal of Family Violence**, 7(2), 103-121.

- McCubbin, H.I., Joy,C.B., Cauble,A.E., Comeau,J.K., Patterson,J.M., Needle,R.H. (1980). "Family Stress and Coping: A Decade Review". **Journal of Marriage and Family**, 42(4), 855-871.
- Merten, M.J, Williams ,A.L. (2009). "Acceptability of Marital Violence Among College Men and Women: Does Gender and Current Relationship Status Matter?". **College Student Journal.**, 43(3), 843-851.
- Mihalic, S.W, Elliott, D. (1997). "A Social Learning Theory Model of Marital Violence". **Journal of Family Violence**, 12,21-47.
- O'Leary, D.K. (1988). "Physical Agression Between Spouses". **Handbook Of Family Violence**. (Ed:Vincent B.Van Hasselt,Randall L.Morrison,Alan S.Bellack,Michel Hersen) Newyork: Plenum.
- Polat, O. (2001). **Çocuk ve Şiddet** .İstanbul: Der Yayınları.
- Robertson, K., Murachver, T. (2009). "Attitudes and Attributions Associated With Female and Male Partner Violence". **Journal of Applied Social Psychology**, 39 (7), 1481-1512.
- Rosenbaum, A., O'Leary, K.D. (1981). "Marital Violence:Characteristics of Abusive Couples". **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 49,63-71.
- Russell, M.N, Lipov, E., Phillips, N., White, B. (1989). "Psychological Profiles of Violent and Nonviolent Maritally Distressed Couples". **Psychotherapy**, 26, 81-86.

- Sabatelli, R.M. (1984). "The Marital Comparison Level Index: A Measure for Assessing Outcomes Relative to Expectations". **Journal of Marriage and Family**, 46 (3), 651-662.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Ulu,S. (2003). "Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri". **Türk Psikoloji Yazıları**, 6 (11-12), 53-65.
- Sanford, K. (2006). "Communication During Marital Conflict: When Couples Alter Their Appraisal, They Change Their Behavior". **Journal of Family Psychology**, 20(2), 256-265.
- Saunders, D.G., Lynch, A.B., Grauson, M., Daniel, L. (1987). "Inventory of Beliefs About Wife Beating: The Construction and İntial Validation of a Measure of Beliefs and Attitudes". **Violence and Victims**, 2(1), 39-57.
- Sears, D.O, Freedman, J.L, Peplau, L.A. (1985). **Social Psychology**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Sexton, T.L. (1994). "Systemic Thinking in a Linear World: Issues in The Application of İnteractional Counseling". **Journal of Counseling and Development**, 72,249-258.
- Schumacher, J. A., Smith Slep, A.M., Heyman, R.E. (2001). "Risk Factors for Male-to-Female Partner Psychological Abuse". **Aggression and Violent Behavior**, 6, 255-268.
- Schumacher, J. A., Leonard, K. E. (2005). "Husbands' and Wives' Marital Adjustment, Verbal Aggression, and Physical Aggression as Longitudinal Predictors of Physical Aggression in Early Marriage". **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 73, 28–37.

- Sherman, L.W. (1997). "Marital Violence: An Overview". **Family Violence Across the Lifespan**. (Ed: Barnett, O.W, Miller-Perrin, C.L, Perrin, R.D.). USA: Sage Publications, Inc.
- Shields, N.M, Hanneke, C.R. (1983) "Attribution Processes in Violent Relationships: Perceptions of Violent Husbands and Their Wives" **Journal of Applied Social Psychology**, 13, 515-527.
- Shook, N. J., Gerrity, D. A., Jurich, J., Segrist, A. E. (2000). "Courtship Violence Among College Students: A Comparison of Verbally and Physically Abusive Couples". **Journal of Family Violence**, 15, 1–22.
- Shorey, R.C., Cornelius, T.L., Bell, K.M. (2008). "A Critical Review of Theoretical Frameworks for Dating Violence: Comparing the Dating and Marital Fields". **Aggression and Violent Behavior**, 13, 185-194.
- Simon, T.R., Anderson, M., Thompson, M.P., Crosby, A.E., Shelley, G., Sacks, J.J. (2001). Attitudinal Acceptance of Intimate Partner Violence Among U.S. Adults. **Violence and Victims**, 16 (2), 115-126.
- Smith, M.D. (1990). "Patriarchal Ideology and Wife Beating: A Test of a Feminist Hypothesis". **Violence and Victims**, 5(4), 257-273.
- Smith, P.H. Earp, J.A., Devellis, R. (1995) "Measuring Battering Development of the Women's Experience With Battering Scale". **Women's Health**, 1(4), 273-288.
- Sokolsky, D.M, Hendrick, S.S. (1999). "Marital Satisfaction". **American Journal of Family Therapy**, 26, 39-49.

- Stets, J.E., Pirog-Good, M.A. (1987). “Violence in Dating Relationships”. **Social Psychology Quarterly**, 50 (3), 237-246.
- Stets, J.E., Straus, M. (1989). “The Marriage License as a Hitting License: A Comparison of Assaults in Dating, Cohabiting and Married Couples”. **Journal of Family Violence**, 4, 161-180.
- Stith, S.M., Gren, N.M., Smith, D.B., Word, D.B. (2008). “Marital Satisfaction and Marital Discard as Risk Markers for Intimate Partner Violence: A meta-Analytic Review”. **Journal of family violence**, 23, 149-160.
- Stith, S.M., Rosen, K.H., Middleton, K.A., Busch, A.L., Lundeberg, K., Carlton, R.P. (2000). “The Intergenerational Transmission of Spouse Abuse: A Meta-Analysis”. **Journal of Marriage and the Family**, 62(3), 640-654.
- Straus, M.A. (1976). Sexual Inequality, Cultural Norms, and Wife-Beating. **Victimology**, 1, 54–76.
- Straus, M.A., Hamby, S.L., Boney-Maccoby, S., Sugarman, D.B. (1996). “The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2)”. **Journal of Family Issues**, 17 (3), 283-316.
- Swan, S.C, Snow, D.L. (2006). “The Development of a Theory of Women’s Use of Violence in Intimate Relationships”. **Violence Against Women**, 12 (11), 1026-1045.
- Tezer, E. (1996). “Evlilik İlişkisinde Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği”. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2 (7), 1-6.

- Thibaut, J.W., Kelley, H.H. (1959). **Social psychology of groups**. New York: Willey.
- Tjaden, P., Thoennes, N. (2000). “Prevalence and Consequences of Male-to-Female and Female-to-Male İntimate Partner Violence as Measured by the National Violence Against Women Survey”. **Violence Against Women**, 6 (2), 142-161.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). “Evlilik Uyumu ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler”. **Türk Psikoloji Dergisi**, 12 (40), 55-64.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). “İlişkilerde Yükleme Ölçeğinin Güvenirlik Geçerlik Çalışması”. **Psikiyatri Psikoloji Psikoformokoloji Dergisi**, 7(3), 193-199.
- Tonizzo, S., Howells, K., Day,A., Reidpath,D., Froyland, I. (2000). “Attributions of Negative Partner Behavior by Men Who Physically Abuse Their Partners”. **Journal of Family Violence**. 15(2),155-167.
- Ünal, G. (2005). Aile İçi Şiddet. **Aile Ve Toplum Dergisi**, 2(8), 85-92.
- Üncü, S. (2007). Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vahip, I., Doğanavşargil, Ö. (2006). “Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız”. **Türk Psikiyatri Dergisi**,17 (2), 107-114.
- Vatandaş, C. (2003). Aile ve Şiddet: Türkiye’de Eşler Arası Şiddet. **Afyon Kocatepe Üniversitesi**.

- Vaughn ,M.J, Baier, M.E. (1999). “Reliability and Validity of Relationship Assesment Scale”. **American Journal of Family Therapy**. 27,137-148.
- Vivian, D., Langhinrichsen-Rohling, J. (1994). “Are Bi-Directionally Violent Couples Mutually Victimized? A Gender-Sensitive Comparison”. **Violence and Victims**, 9(2), 107-124.
- Wallach, H.S., Sela, T. (2008). “The İmportance of Male Batters’ Attributions in Understanding and Preventing Domestic Violence”. **Journal of Family Violence**, 23, 655-660.
- Williams, S.L., Frieze, I.H. (2005). “Pattern of Violent Relationships, Psychological Distress and Marital Satisfaction in a National Sample of Men and Women”. **Violence and Exploitation Against Women and Girls**, 52 (11), 771-784.
- Woods, S.J., Isenberg, M.A .(2001). “Adaptation as a Mediator of İntimate Abuse and Travmatic Stres in Battered Women”. **Nursing Science Quarterly**, 14(3), 215-221.
- Yenibaş, R. ve Şirin, A. (2007). **Ailede Çocuğun İstismarı ve Umutsuzluk**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yoshihama, M., Gillespie, B., Hammock, A.L., Belli, R.F., Richard, M. (2005). “Does the Life History Calendar Method Facilitate the Recall of İntimate Partner Violence” .Comparison of Two Methods of Data Collection. **Social Work Research**, 29(3),151-164.
- Yıldırım, A. (1998) . **Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları**. İstanbul: Boyut Matbaacılık.

EKLER

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı eşler arası ilişkiler hakkında bilgi edinmek ve bilimsel veri toplamaktır. Bu araştırma İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Yüksek Lisans Programında Tuğçe Güven'in yüksek lisans tez çalışması olarak yürütülmektedir.

Çalışmaya katılan herkese kişisel bilgi formunun yanında 3 tane anket verilmektedir. Sizden istenilen bu soruları yanıtlarken sizin durumunuza en uygun ifadenin yanındaki ( ) içine **X** işareti koymanızdır.

Bu anket formundan elde edilen cevaplar sadece bilimsel amaçlı kullanılacak ve **yanıtlarınız kesinlikle gizli tutulacaktır**. Anketteki ifadelere içtenlikle vereceğiniz yanıtlar oldukça önemlidir. **Bu yüzden hiçbir maddeyi bos bırakmayınız**. Cevaplama işlemi bittikten sonra anketleri zarflara yerleştiriniz ve ağzını kapatınız.

İçtenlikle verdiğiniz yanıtlar ve harcadığınız zaman için şimdiden teşekkür ederim.

Tuğçe Güven
Psikolojik Danışman

1- Yaşınız: .....

2-Cinsiyetiniz

( ) a. Kadın ( ) b. Erkek

3-Eğitim Durumuz (En son bitirdiğiniz öğrenim kurumuna göre işaretleyiniz)

( ) a. Okur-Yazar Değil ( ) b. Okur-Yazar ( ) c.İlkokul mezunu

( ) d.Ortaokul mezunu ( ) e.Lise mezunu ( ) f.Üniversite-Yüksekokul mezunu

( ) g.Lisanüstü-Doktora mezunu

4. Gelir düzeyiniz aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Düşük gelir düzeyi   b. Ortanın altı gelir düzeyi
 c. Orta gelir düzeyi   d. Ortanın üstü gelir düzeyi
 e. Yüksek gelir düzeyi

5. İş Durumunuz

- a. Çalışıyorum
 b. Çalışmıyorum

6. Evlenme biçiminiz aşağıdakilerden hangisidir?(Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz)

- a. Görücü usulü ile
 b. Anlaşarak, kendimiz karar vererek
 c. Akraba evliliği
 d. Kaçarak (Kaçırarak)
 e. Başlık parası ile

7. Kaç yıldır evlisiniz? : .....

8. Kaç çocuğunuz var?

- a. Hiç çocuğum yok
 b. Bir çocuğum var
 c. İki çocuğum var
 d. Üç çocuğum var
 e. Dört çocuğum var
 f. Dörtten fazla çocuğum var

9. Çocukluğunuzda anne ve babanızın birbirlerine şiddet uygulaması (vurma, hakaret etme, tehdit etme vb.) durumuyla karşılaştınız mı?

- a. Evet   b. Hayır

10. Çocukluğunuzda anne ve babanızın size karşı şiddet uygulaması (vurma, hakaret etme, tehdit etme vb.) durumuyla karşılaştınız mı?

- a. Evet   b. Hayır

EK 2

EŞLER ARASI ŞİDDETİ MAZUR GÖRME ÖLÇEĞİ

Örnek Maddeler

	Aşağıda eşler arası ilişkiye yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu cümlelerin her birinin karşısında “Kesinlikle katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve size uygun olan seçeneği çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1)	Eşlerden biri diğerine yetersiz, beceriksiz biriymiş gibi davranabilir.					
2)	Eşlerden biri diğerinin “kadınlığına” ya da “erkekliğine” laf söyleyebilir.					
3)	Eşlerden biri diğerine bir yükümlü gibi davranabilir.					
4)	Eşlerden biri çocukları yanına çekerek, diğer eşi yalnız bırakabilir.					

EK 3

İLİŞKİLERDE YÜKLEME ÖLÇEĞİ

Bu ölçek eşinizin çeşitli davranışları hakkında bilgi toplamak için geliştirilmiştir. Ölçek eşinizin yapması muhtemel olan bazı davranışları içermektedir. Lütfen, önce eşinizin belirtilen her bir davranışı yapıyor olduğunu farz ediniz ve sonra bu davranış tanımlamasını izleyen ifadeleri okuyunuz. Her bir ifadenin ne kadar doğru ve ya yanlış olduğunu ifadenin altında yer alan ölçek üzerindeki rakamı işaretleyerek (X) belirtiniz ve lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

EŞİNİZ SÖYLEDİĞİNİZ BİR ŞEYİ ELEŞTİRİYOR:

1- Eşimin bu davranışı kendi ile ilgili bir nedene bağlıydı.(örn:kendi kişilik yapısı,içinde bulunduğu ruh hali)

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

2- Eşimin beni eleştirme nedeni muhtemelen değişmez.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

3- Eşimin beni eleştirme nedeni evliliğimizin diğer yönleri içinde geçerlidir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

4- Eşim beni istemeden değil, kasıtlı olarak eleştirdi.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

5- Eşimin bu davranışı bencilce nedenlerden kaynaklanmaktadır.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

6- Eşim beni eleştirdiği için suçlanmayı hak etmiştir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
--------------------------	---------------	-------------------------	------------------------	--------------	-------------------------

EŞİNİZ SİZİNLE DAHA AZ ZAMAN GEÇİRMEYE BAŞLIYOR:

7-Eşimin daha az zaman geçirme nedeni evliliğimizin diğer yönleri içinde geçerlidir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

8- Eşim benimle daha az zaman geçirdiği için suçlanmayı hak etmiştir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

9- Eşimin bu davranışı kendi ile ilgili bir nedene bağlıdır.(örn:kendi kişilik yapısı,içinde bulunduğu ruh hali)

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

10- Eşimin daha az zaman geçirme nedeni muhtemelen değişmez

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

11- Eşimin bu davranışı bencilce nedenlerden kaynaklanmaktadır.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

12- Eşim benimle istemeden değil, kasıtlı olarak daha az zaman geçirdi.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

EŞİNİZ SÖYLEDİĞİNİZ ŞEYE DİKKAT ETMİYOR:

13- Eşimin bu davranışı bencilce nedenlerden kaynaklanmaktadır.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

14- Eşimin söylediğim şeye dikkat etmeme nedeni evliliğimizin diğer yönleri içinde geçerlidir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

15- Eşimin bu davranışı kendi ile ilgili bir nedene bağlıydı.(örn:kendi kişilik yapısı,içinde bulunduğu ruh hali)

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

16- Eşim istemeden değil,kasıtlı olarak söylediğim şeye dikkat etmedi

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

17- Eşim söylediğim şeye dikkat etmediği için suçlanmayı hak etmiştir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

18- Eşimin söylediğim şeye dikkat etmeme nedeni muhtemelen değişmez.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

EŞİNİZ SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR:

19- Eşim bana istemeden değil kasıtlı olarak soğuk ve uzak davrandı

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

20- Eşimin soğuk ve uzak davranma nedeni evliliğimizin diğer yönleri içinde geçerlidir

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

21- Eşim bana soğuk ve uzak davrandığı için suçlanmayı hak etmiştir.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

22- Eşimin bu davranışı bencilce nedenlerden kaynaklanmaktadır.

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

23- Eşimin bu davranışı kendi ile ilgili bir nedene bağlıydı.(örn:kendi kişilik yapısı,içinde bulunduğu ruh hali)

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

24- Eşimin soğuk ve uzak davranma nedeni muhtemelen değişmez

(1) Tamamen Yanlış	(2) Yanlış	(3) Kısmen Yanlış	(4) Kısmen Doğru	(5) Doğru	(6) Tamamen Doğru
-----------------------	---------------	----------------------	---------------------	--------------	----------------------

EK 4

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ

	Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerin her birinin karşısında “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uygun seçeneği çarpı(x) işareti koyarak işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1)	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2)	Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum.					
3)	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.					
4)	Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5)	Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6)	Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7)	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8)	Bizim ilişkimiz ideal bir karı koca ilişkisidir.					
9)	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.					
10)	Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ **716/21404**
Konu : **Anket.**
(**Tuğçe GÜVEN**)

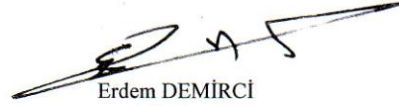
20./02/2009

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na

- İlgi: a) Valilik Makamının 19/02/2009 tarih ve 701/20817 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
c) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 21/01/2008 tarih ve 245 sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi **Tuğçe GÜVEN'in**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere **"Eşlerin Eşler Arası Şiddete İlişkin Tutumları İle Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler"** konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek-1. İLGİ (a) Valilik Oluru.
2. Anket soruları.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/701/20817
Konu: Anket.
(Tuğçe GÜVEN)

19 Şubat 2009

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın 10/02/2009 tarih ve 585 sayılı yazısı.
b-)Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c-)Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d-)Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 18/02/2009 tarihli tutanağı.

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi **Tuğçe GÜVEN**'in, ilimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "Eşlerin Eşler Arası Şiddete İlişkin Tutumları İle Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüze incelenmiştir.

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi **Tuğçe GÜVEN**'in, ilimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "Eşlerin Eşler Arası Şiddete İlişkin Tutumları İle Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında)bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGI (a)yazı ve ekleri

OLUR
19/02/2009
Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82